

„Ám előbb az élő kövekből álló lelki háznak kell felépülnie és megszilárdulnia, hogy a külső építkezés is megkezdődhessen. Ezt a célt szolgálta a missziói lelkész mostani látogatása.” <i>Mandai majális</i> ➤ 3. oldal	„Tájékoztató hangzott el a <i>Csillagprogramról</i> is, melynek keretében maximum három diák vesz részt egyszerre a foglalkozásokon. A bonyhádi evangélikus gimnázium hatszáz diákja közül hatvanan részesülnek egyéni fejlesztésben.” <i>Konferencia a tehetséggondozásról</i> ➤ 3. oldal	„Meglepődtem, hogy Kemenesalja színmagyar s érdekes módon evangélikus. Maga Berzsenyi is, aki törzsköcs magyaroknak tartotta magát.” <i>Születésnap beszélgetés</i> <i>Ambrus Lajos íróval</i> ➤ 5. oldal	<i>Kikötőbe, magyar!</i> ➤ 3. oldal <i>Kőbor kutyák hajnala</i> ➤ 5. oldal <i>Jó palócok az evangélikus múzeumban</i> ➤ 5. oldal <i>Báthory Erzsébet vérfürdői</i> ➤ 6. oldal <i>A Magyar Bibliatársulat melléklete</i> ➤ 7–10. oldal <i>Isten itt állt a hátam mögött</i> ➤ 11. oldal
---	---	---	---

Országsgzerte 93 ezren fejezik be idén középiskolai tanulmányaikat. A Magyarországi Evangélikus Egyház 12 középiskolájából összesen 1384 végzős diák ballagott el az elmúlt hét végén. *Botta Dénes* felvétele az Aszódi Evangélikus Gimnázium ballagási ünnepségén készült.

■ DR. ZSIGMONDY ÁRPÁD

E nap a nevét a középkori, évenként legalább egyszer kötelező szentáldozás (Urunk szent vacsorájában részvétel) határidejéről kapta. Nálunk a római katolikus többség hatására maradt fenn az ünnepnek ez az elnevezése. Evangélikus egyházunkban hagyományosan erre a napra került a *konfirmáció*. Ezt elevenítettük fel – 1700 táján –, de nem mint szentséget. (A római katolikus konfirmáció – német nevén *Firmelung*, szláv közvetítéssel *bérmálás* – „bérmakeresztáshűlők” szereplésével és új névadással is jár, és ezt a szentséget csak püspök szolgáltathatja ki, a lovaggá avatáshoz hasonlítható arculattal. A keleti ortodox egyház közvetlenül a keresztelezéshez kapcsolja a megerősítést; itt nyilvánvaló, hogy Isten erősít meg.)

A protestáns konfirmáció a keresztségben kötött szent szövetség megerősítése és az egyházi „nagykorúsítás”, úrvacsorához bocsátás. Ebben a gyakorlatban kísért az az em-

Áldozócsütörtök elé

berközpontú gondolkodás, hogy a serdülő erősíti meg a szövetséget ünnepélyes fogadalommal. De vajon hitbeli döntés alapján történik-e ez, vagy csak a hit- és erkölcsi ismerteteknek való megfelelés szándékával? *Scholz László* mindenestre igen helyesen énekelte a konfirmandusokkal (=megerősítendőkkel): „Erősíts meg hát, fegyverezz fel...” (EÉ 300,5)

Az áldozócsütörtöki konfirmáció miatt gyülekezeteink nemzedékeken át nemigen hallottak megszólító tanítást Krisztus Urunk mennybemene- teléről. Pedig az ünnep német neve világosan erre utal. Persze volt olyan „felvilágosult” lelkész, aki a hegymászás hasznosságáról prédikált, mivel Jézus hegyről ment föl (Mt 28,16).

Jézus nem a gravitációt legyőző fénysebességgel távozott a világűrbe. Mennybemenetele azt jelenti, hogy *földről áll*, és pedig mindenütt – mint a menny. Ám ígérete szerint övével marad(t) mindennap ennek

a világnak a végéig, amikor eljön ítél- ni és hatalommal uralkodni (amit még a mohamedánok is várnak).

Jézus *velünk van*; ennek emlékeztető jele-pecsétje az úrvacsora, vala-

Az áldozócsütörtöki konfirmáció miatt gyülekezeteink nemzedékeken át nemigen hallottak megszólító tanítást Krisztus Urunk mennybemeneteléről.

mint Jézus tanításának és váltságművének – a keresztséggel együtt – missziói parancsban rendelt hirdetése. (Az olvasott vagy hallott ige visszhangja-továbbterjedése lehet az is, ha álomban „szólít meg”)

A személyre szóló megszólításnak, Isten bűnbocsánatának, a Gonosz rabságából való felszabadításnak, áldásnak, illetve az elhívásnak-küldetésnek hagyományos kifejezése: a

kézrátétel. Az élet próbatételei kö- zepette is hűséggel megálló *bizalom* az, *aminek el kell kezdődnie*: „ellene mondással” a Gonosz, az ártó környezetnek és saját megromlott énünknek. Ettől elválaszthatatlan, hogy átadjuk magunkat a mennyi Atyának, megváltó Urunknak és a Szentlélek Úristennek, aki nem más akar, mint Isten törvényével megvilágosítani, lelkiismeretünket Jézus jó hírének evangéliumával megvigasztalni, szívünket-lelkünket megszentelni, oktatni és vezérelni. A hitre jutásnak naponkénti megtérésben kell folytatódnia.

Krisztus ma még rejtett, *mindenható uralkodásának része*, hogy kezében tartja a természet, a történelem és a szellemi világ erőit, ha olykor – próbatételként – hosszú pórásra ereszt is őket. Mivel a Szentháromság munkái nem választhatók szét, Urunk mennybemenetelének ünnepén is idézhetjük 62. énekünk 4. versét: „A csillagok* / S az idők forgását / Bölcsen igazgatja. (...) Szent cél felé visz erős karja.” (*Ef 1,20–21)

HIRDETÉS

„Biztos, védett kikötő” 2010. május 15., szombat

MISSZIÓI NAP a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerületben Kissomlyó

- 09.00 Gyülekezés, énektanulás, köszöntő – *Verasztó János* kerületi missziói lelkész
- 09.30 Evangelizáció: Zsid 11,1 – *Szeverényi János* országos missziói lelkész
- 10.00 Előadás: Mindennapok reménysége – *Dr. Bene Éva* orvos, közió
- 11.00 Szünet, éneklés
- 11.15 Előadás: Keresztyén reménységünk távlatai – *Dr. Reuss András* professzor
- 11.45 Fórumbeszélgetés: kérdések és válaszok
- 12.30 Ebéd a templom udvarán
- 14.00 Beszámoló a haiti földrengésről
- 14.15 Barangolás a zene világában a reneszánsztól napjainkig – *Csizmás András, Iványi Gáspár* és *Szalkay Dávid* zenészekkel
- 15.15 A szombathelyi Reményik Sándor Evangélikus Iskola színjátszó körének előadása
- 15.45 Áhítat: Jel 22,20b – *Iffész János* püspök

Egész nap színes gyermekprogramok várják a kicsiket és a nagyobbakat is! A Luther Kiadó egész nap jelen lesz és kedvezményes vásárlási lehetőséget kínál az érdeklődőknek. A missziói nap résztvevői az egyházkerület vendégei lesznek ebédre.

A missziói nap offertóriuma a haiti katasztrófa károsultjainak megsegítését szolgálja.

KÉRJÜK, A JELENTKEZÉSEKET MÁJUS 10-IG ADJÁK LE!

ROSTÁNÉ PIRI MAGDA ESPERES
9542 Boba, József A. u. 24.
Tel.: 06 20 824 3040
E-mail: pirimagda@iplus.hu

MISSZIÓI NAP a Déli Evangélikus Egyházkerületben Bonyhádi Evangélikus Atlétikai Centrum (a Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium mögött)

- 9.00 Rézfúvós térzene – Kiskőrösi Evangélikus Fúvószekar
- 9.30 Énektanulás, köszöntések
A házigazda köszöntése: *Ónodi Szabolcs* igazgató, *Krähling Dániel* lelkész
- 10.00 Nyitó evangelizáció – A vízen járók reménysége... (Zsid 11,1) – *Gáncs Péter* püspök
- 10.45 A reménység hálójában – *Prof. dr. Csermely Péter* hálózatkutatóval, a Bölcsök Tanácsa tagjával beszélget *Radosné Lengyel Anna* kerületi felügyelő
- 11.45 Kerületi díjak átadása
- 12.15 Ebéd
- 14.00 ALTERNATÍV SZIGETEK:
 - Reménységmorzsák *Csermely Péterrel*
 - Bonyhádi öböl: Eredendő bűn – könnyűzenei oratórium képekkel
 - Dalok mólója – *Völgyessy Szomor Fanni*
 - A reménység színei:
 - Batak evangélikusok – *Mangasi Sühombing* indonéz nagykövet Zulu földtől Szárazdig – *Orbán Áhila* missziói lelkész (Erdély)
 - Imacsónak – bibliakör
 - Missziói kikötők: a cigánymisszió, az Interserve, a Wycliffe Bibliafordítók Egyesülete, az Evangélikus Külmissziói Egyesület és az Evangélikus Missziói Központ standjainál
- 15.30 Úti áldás felvont horgonnyal – *Aradi György* kerületi missziói lelkész

Gyerekprogramot egész nap biztosítunk. Ebédre az egyházkerület gondoskodik. A nagy busszal érkező csoportok 50%-os támogatást igényelhetnek a kerülettől április 30-ig.

A missziói nap offertóriuma a haiti katasztrófa károsultjainak megsegítését szolgálja.

Egyéni és csoportos jelentkezés határideje: 2010. április 30-ig írásban az egyházkerületnél.

DÉLI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKERÜLET
E-mail: deli.kerulet@lutheran.hu
Fax: 06 1 338 2302
1088 Budapest, Puskin u. 12.

MISSZIÓI NAP az Északi Evangélikus Egyházkerületben Városi Sportcsarnok, Salgótarján (Kassai sor 84.)

- 09.00 Érkezés, közben térzene
- 09.30 Igei indítás: *Blatniczky János* kerületi missziói lelkész
Köszöntések, közös éneklés
- 10.00 Evangelizáció: *Győri Péter Benjámín* lelkész
- 10.30 Pódiumbeszélgetés – Moderátor: *Horváth-Bolla Zsuzsanna* teológus-újságíró
Meghívott vendégek:
 - Dr. Mikos Borbála*, az MRE Bethesda Gyermekkórházának Hitaít megjáró főorvosnője
 - Dr. Dér Katalin* ókortudós, egyetemi docens, ELTE BTK Latin Tanszék
 - Bánffyné Sátorj Tilda* gyógypedagógus
- 11.30 Szünet
- 11.45 Csoportos beszélgetések három helyszínen a három vendéggel
- 13.00 Ebéd
- 14.15 *D. Kiss Ildikó* – ír keresztyén zenei koncert
- 15.00 Záró istentisztelet: *dr. Fabiny Tamás* püspök
- 16.00 Úti áldás: *Deme Károly* lelkész

Külön szeretettel hívjuk az egyházmegyék fiatalságát és a kisgyermekes családokat is! Gyermekmegőrzésről és gyermekprogramokról az egész nap folyamán gondoskodunk!

A missziói nap offertóriuma a haiti katasztrófa károsultjainak megsegítését szolgálja.

A Luther Kiadó egész nap jelen lesz és kedvezményes vásárlási lehetőséget kínál az érdeklődőknek. A missziói nap résztvevői az egyházkerület vendégei lesznek ebédre. A nagy busszal érkező csoportok 50%-os támogatást igényelhetnek a kerülettől április 30-ig.

KÉRJÜK, A JELENTKEZÉSEKET MÁJUS 7-IG ADJÁK LE!

BLATNICZKY JÁNOS DÁNIEL KERÜLETI MISSZIÓI LELKÉSZ
2699 Szügy, Mikszáth út 4/a.
Mobil: 06 20 824 2856
E-mail: janos.blatniczky@lutheran.hu
Web: http://szugy.lutheran.hu/misszioinap

Oratio œcumenica

[Lelkész:] A mélységből kiáltunk hozzád, Urunk, azzal a reménységgel, hogy füled figyelmes, és nálad van a kegyelem, amely megtart életünkben.

[Lektor:] Könyörgünk, Urunk, a teremtet világért. A sebek gyógyulásáért, amelyeket ütöttünk Földünkön, a tönkretett élőhelyekért, az olajfoltos tengerért, a piszkos levegőért, a kipusztuló növényekért, állatokért. Könyörgünk, a pusztulás mélységét látva indíts mindannyiunkat felelős cselekvésre. A mélységből kiáltunk hozzád, Urunk...

[Gyülekezet:] *Urunk, halld meg szavunkat!*

[Lektor:] Könyörgünk, Urunk, az embervilágért. A gyűlölködés, az önzés, a közöny mélységében láttasd meg velünk, hogy a nyomorban, szenvedésben, kilátástalanságban élő emberek élete hozzád kiált. Láttasd meg a vezetők feladatát és felelősségét, akik enyhíthetnének az igazságtalanságon, a szenvedésen. A mélységből kiáltunk hozzád, Urunk...

[Gyülekezet:] *Urunk, halld meg szavunkat!*

[Lektor:] Könyörgünk, Urunk, országunkért, nemzetünkért. Remény és reménytelenség, siker és kudarc, biztos jövőkép és kilátástalanság, tettvágy és tehetetlenség között vívódunk. Segíts nekünk lecsillapítani a mások elleni, romboló indulatainkat, láttasd meg velünk azokat a célokat, amelyekért érdemes fáradozni, áldozatot hozni, mert az egész nemzet közösségét építik. A mélységből kiáltunk hozzád, Urunk...

[Gyülekezet:] *Urunk, halld meg szavunkat!*

[Lektor:] Könyörgünk, Urunk, egyházadért. Te a mélységbe szálltál le, hogy megtalálj bennünket evangéliumod újjáteremtő szavával. Add, Urunk, hogy egyházad mindig meglassa a rábízottak életének mélységét. Add egyházadnak azokat a szavakat és tetteket, amelyekkel ma is megtalálható a mélységben élő embert. Te tedd teljessé egyházad reménységét és örömet, és add, hogy a reménység és az öröm szigete lehessen ebben a világban. A mélységből kiáltunk hozzád, Urunk...

[Gyülekezet:] *Urunk, halld meg szavunkat! Ámen.*

SEMPER REFORMANDA

„Gondunk legyen tehát arra, hogy élesen megkülönböztessük és elkülönítsük egymástól ezt a két részt, és a mi cselekedetünket kევésre, Isten ígétjét pedig sokra és nagyra becsüljük. Ne úgy menjünk győnni, mint ha valami nagyszerű cselekedetet akarnánk végezni és neki felajánlani, hanem úgy, hogy csakis kapni és elfogadni akarunk tőle. Nem azért kell jönnöd, hogy elmondd, milyen derék vagy gonosz ember vagy. Ha kereszttyén vagy, úgyis jól tudom; ha nem vagy az, még jobban tudom. De arról van szó, hogy elpanaszold nyomorúságodat, elfogadd a segítséget, és így megvidámitsák szívedet és lelkiismeretedet.”

▶ *Luther Márton: Nagy káté (Pröhle Károly fordítása)*

HÚSVÉT UTÁNI ÖTÖDIK (ROGATE) VASÁRNAP – ZSOLT 130,1–8

Felülről száll alá...

A VASÁRNAP IGÉJE

Nem is a mostanában oly sokszor hallott mélyszegénységgel azonos. Ez a mélység nem azért nyomasztó, mert egyedül maradtunk benne. Nem az okozza, hogy nem találunk megértésre, együttérzésre. Ez a mélység nem az, mint amelyet az az orosz püspök élhetett át, akire húszfokos hidegben addig csorgatták a vizet, míg jégszoborrá változott, az emberi kegyetlenség jégszobrává. Nem is a kifáradás juttat abba a mélységbe, amelyből fölkiáltunk: Uram!

A mélység oka az, hogy hiányzik a Magasságos. Az embert megdermeszti mindenre méltatlan volta. Nem felejttem el a két gyermekét egyedül nevelő, férjét a fronton elveszített idős, tisztességes asszony mondatát: „Tudja, lelkésznök, annyi bánnivalója van az embernek!” Nemcsak neki lehetett olyan sok, hanem nekem is van, másnak is, mindenkinek. Eből a helyzetből kiáltunk. És ha Isten a bűnöket számon tartja, akkor ki marad meg? Mert nem egyetlen bűn miatt fordul Istenhez a kétségbeesett ember, hanem bűnök sokasága taszítja el Isten ölelésétől. Aki átélté az Istennek való teljes kiszolgáltatottság helyzetét, annak a mélység ezt jelenti, és erről beszél a zsoltáros is.

Amikor ebbe a mélységbe jutok, nekem is ki kell mondanom, hogy nem önmagában az elveszettség borzaszt, hanem az a fölismerés, hogy Isten nélkül nincs segítség. Csak rá számíthatok, a jóindulatára. Nincs más,

akihez fordulhatnék. Nincs mit ten-nem, nincs mit jóvátennem. Csak Isten jöhet hozzám. És ahogy a zsoltáros tudja, hogy Isten alá fog szállni a mélybe, úgy én is tudhatom. A kérdés csak az, hogy mikor történik meg. Mikor élhetem át? Ebben van az imádkozó és az Isten közötti kapcsolat feszültsége. Mikor? Nincs másnak szíve, hatalma, hogy megbocsásson. Egyedül Isten az, aki megbocsátja a bűnöket, aki a halált legyőző Fiában megszán bennünket.

Mindig várjuk Urunkat. Éhezünk a kegyelmét. Mikor jön? Reggel, az örváltáskor? Éjszaka, amikor egy betlehemi istállóban Mária a Jézus nevet adja a gyermekének? Hajnalban, amikor az üres sír látványa fogadja az asszonyokat? Abban az órában, amikor a kereszten elvégeztetett? Egyetlen pillanatban tetten érhető?

Isten nem szünetelteti a kegyelmet. Hiszen ha ezt tenné, ő maga szűnne meg létezni. Van kegyelem! Nem egyetlen pillanatban árad ki csupán, hanem állandóan. Az életünk megannyi percében fölismerjük, észrevesszük, mert beleborzongunk, hogy Isten újra jelét adta szeretetének, megtartotta ígérétét, könyörült rajtunk. A mélységben lévő ember – ha föltekint – mindig látja, hogy ki van odafönn.

■ KLIMENTNÉ FERENCZY ANDREA

Imádkozunk! Szerető Atyám! Most is várlak. Várom, hogy újra megtapasztaljam Szentlelked ajándékát, hogy fölismerem segítségedet. Áldom kegyelmedet. Kérlek, ne engedd, hogy magamba roskadjak, hanem szállj hozzám, mert te fölemelhetsz és megbocsátasz. Ámen.

Mindenek meghallják

CANTATE

mondókkal közösen fohászkodunk az örök Istenhez.

A múltba révedve szinte lejátszó-dik lelki szemünk előtt, ahogyan *Sztárai* kezébe ragadja a hegedűjét, és *Bornemisza Péterrel* e zsoltárt veszi ajakára. *Huszár Gál* mester pedig int *Tinódinak*, hogy kezdjen lantja pengetésébe. Rég volt? A fenti módon talán igaz sem volt.

Isten ígéje örök, és ma is megszólít minket, sőt biztat, hogy velünk van, erősít, amikor elesünk, építi a házat akkor is, amikor mi már feladnánk a küzdelmet, mert erőnk a végéhez ér. „*Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők.*” (Zsolt 127,1) Nélküle hiába fáradunk, hiába nélkülük korán, és fekszünk későn. Isten nélkül elfáradunk, és csüggedés lesz munkánk gyümölcse.

Ebben a kilátástalannak tűnő helyzetben sokszor legszívesebben elfutnánk és elmenekülnénk a világ zajától, hogy hátat fordítsuk mindannak, ami körülvesz minket. Nem érezzük Isten jelenlétét, nem érezzük támogatását, és a saját erőnkre támaszkodva rohanunk irányt veszítve. Ha csak magunkban bízunk, minden összeomlik. A reménytelen helyzetben rádöbbenünk, egy lehetőségünk marad, hogy kiáltsunk a zsoltárossal együtt: „*A mélységből kiáltok hozzád,*

▶ **Rogate vasárnapját követően heti énekünk a Mindenek meghallják (EÉ 322), mely a magyarországi reformáció korába vezet bennünket. Dallama históriás éneké, szövege a 127. zsoltáron alapul, s Huszár Gál énekeskönyvében jelent meg 1560-ban.**

„Mindenek meghallják és jól megtanulják, / Kik a segítséget nem Isten-től várják: / Nincsen Isten nélkül segítség és üdvösség!”

Magyarországon igen hamar elterjedtek *Luther Márton* tanai. Az ország rövid idő alatt protestáns országgá vált, amin csak évtizedekkel később változtatott az igen élénk ellenreformációs tevékenység.

Az anyanyelvűség a protestáns éneklés alapkövetelményévé vált hazánkban is. A latin nyelvű gregorián tételeket nagy számban fordították magyarra. Mindemellett ismertek voltak a német reformáció énekei, de igen jelentős számban születtek magyar alkotások is, magyar szerzők tollából. A 16. században közös protestáns énekkincsről beszélhetünk; a fellekezeti elkülönülés az énekanyagban csak körülbelül egy századdal később vált általánossá. Itt azonban még tovább tekinthetünk, hiszen a katolikus énektárak is közölték e kor magyar énekanyagát.

A 16. század kedvelt műfaja volt a zsoltárparafrázis, a zsoltáron alapuló, strofikus, anyanyelvű ének. 322. énekünk szövege a 127. zsoltár-

KUTYÁBÓL NEM LESZ SZALONNA?

Mandai misszió majáliskor

► A tudósítás felcímében olvasható magyar közmondást *Szeverényi János* adta a Nyíregyházát körülölelő bokortanyák egyikén tartott háromnapos evangélizációs sorozatának címéül. A színtiszta evangélikus Mandabokor művelődési házába szervezett missziói szolgálatra a közel-múltban parókusi vizsgát tett fiatal beosztott lelkész, *Zsarnai Krisztián* hívta meg az országos missziói lelkészt, aki most, a majáliskor hétvégéjén tudott eleget tenni a felkérésnek. Mindhárom nap alkalmain mind a százötven szék gazdára talált a kultúrházban, sőt a fal melletti állóhelyek is „elkeltek”...

A Nyíregyházi Evangélikus Egyházközségnek az államosítás előtt a Mandabokorban is volt iskolája (abban tartották az istentiszteleteket), ám néhány éve – a körzetesítés miatt – megszüntették az oktatást. A helyi lakosok általában ugyan békésen megférnek a művelődési házban, de – az élénkítő hitélet jegyében – már nagyon vágnak saját imaházra, gyülekezeti teremre. Az elmúlt két évben a fiatalok száma is megnövekedett az alkalmakon, ezért a helyi közösség kérést terjesztett az egyházmegyei presbitérium elé: el szeretnék kezdeni saját imaházuk építését. (A város önkormányzata ígéret tett arra, hogy a bokortanya közepén, a jelenlegi művelődési ház mellett ingyen telket biztosít az egyházközség számára.)

Amióta a felsőbb egyházi testület áldását adta a kezdeményezésre, a mandai alkalmakon bárki elviheti a céladományok befizetésére szolgáló csekket, vagy vásárolhat a bankjegyekkel azonos címletű, úgynevezett téglakuponokból, amelyek az ige olvasható: „Ha az Úr nem építi a há-

zat, hiába fáradoznak az építők” (Zsolt 127,1)

Az 1753-ban alapított egyházközség város- és templomépítő őseinek mai unokái is élő hitükről és egyházszeretükről tesznek biznyságot ezzel az építkezési szándékukkal. Ám előbb

FOTO: ZSARNAI KRISZTIÁN

az élő kövekből álló lelki háznak kell felépülnie és megszilárdulnia, hogy a külső építkezés is megkezdődhessen. Ezt a célt szolgálta a missziói lelkész mostani látogatása.

Szeverényi János ismert bibliai hithősök életpéldáján mutatta be, hogy Isten ma is élő Úr, és csodákat tehet; az ő kezében bizony a kutyából is szalonna lehet! Az *Útmutató* múlt évi, de örök érvényű ígéjével cáfolta meg a népi közmondást: „*Ami lehetetlen az embereknek, az Istennek lehetséges.*” (Lk 18,27)

Péntek este az igehirdető ezt Mózes példájával igazolta. Nem Mózes jelentkezett vezetőnek, sőt szabadkozott is, de Isten elhívásának – mely az égő, de el nem égő csipkebokorból szólt hozzá – nem tudott ellenállni. Az Úr már a születése előtt intézkedett: az istenfélő bábák nem ölték meg a fiúgyermeket, a fáraó parancsa ellenére.

Az öntörvényű Pétert is a tagadásokon át vezette az apostolság útján; háromszor kérdezte tőle Jézus: „...sze-

retsz-e engem?” A személyes választ a mai tanítványok sem úszhatják meg; erre figyelmeztetett a szombat esti léleképítő üzenet.

A vasárnap reggeli istentiszteleten pedig a pálfordulással bizonyította az igehirdető, hogy mégsem igaz a közmondás, mert ha Krisztus követőinek üldözőjéből a pogányok apostola, Isten választott eszköze lett, akkor velünk, bennünk is megtörténhet ez a változás. Igaz, hogy nem a saját erőnkől, rajtunk is csak az Isten segíthet, de ő ma is élő Úr, és neki semmi sem lehetetlen.

Az elmondottak gyakorlati bizonyítékával szolgált a vasárnapi istentiszteleten biznyságot tevő *Kardos János*, akit az Úr szabadított ki a drogok, az alkohol fogságából, és aki ma a *Kékkereszt Egyesület* helyi szervezetének aktív munkásaként szolgál egykori sorstársai között, hirdetve a szabadulás örömhírét.

A záró ünnepi, mozgó úrvacsorás istentiszteleten a közösség tagjai együtt örültek az örülőkkel és sírtak a sírókkal. A körzeti lelkész két fiatal felnőttet keresztelt meg és három fiatalot konfirmált. Az édesanyákat és nagymamákat gyönyörű virággal köszöntötték a gyermekek, s egy édesanya *Kaffka Margit* egyik kevéssé ismert versét mondta el mély átéléssel.

Ezen a missziós örömnünnepen fiatalos evangéliumi énekek csendültek fel gitárkísérettel, s az éneklés vasárnapján betöltötték a kultúrtermet az Istent és Jézust dicsőítő, szívből jövő verses imádságok, válaszul az igehirdetésből feléjük áradt mentő, kereső, életátformáló isteni szeretetre. „*Énekeljetek az Úrnak új éneket, mert csodákat tett!*” (Zsolt 98,1)

■ GARAI ANDRÁS

A három igehirdetés és a biznyságtétel hanganyaga elérhető a tudósító honlapjáról: <http://www.garai.hu/hangzooromhirtar/>

Konferencia a tehetséggondozásról

► *Csillagprogram – Tehetségek segítése a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban* címmel rendeztek projektnyitó konferenciát múlt hétfőn a bonyhádi középiskolában. A kistérségből meghívott általános iskolai pedagógusokat, iskolaigazgatókat *Lenczné Vrbovszki Judit* tehetséggondozó tájékoztatta a *Magyar géniuszt integrált tehetségszámoló program* által meghirdetett projektről. Az előadó kiemelte, hogy a *Géniuszt program támogatja a Tehetségszámoló megalapítását, ahol a tehetségek felismerése mellett tehetséggondozó műhelyek segítik az ígéretes fiatalok fejlődését.*

Arról is beszélt Lenczné, hogy miről ismerjük fel a tehetséget: az általános értelmesség, speciális mentális képességek, kreativitás mellett nagyon fontos a motiváltság. Fontos, hogy a társadalom értékelje a tehetséget, hogy a kortársak hogyan viszonyulnak a kiemelkedőkhöz, és fontos az iskola és a család szerepe. A tehetségszámoló kisiskolás korban kell elkezdni, majd felső tagozatos korban jelennek meg a speciális képességek.

A *Magyar géniuszt programot* azért hozták létre, hogy megtalálják a tehetségeket, fejlesszék képességeiket; cél, hogy a tehetségszámoló formái beépüljenek az oktatási folyamat egészébe.

A bonyhádi gimnázium 2008 márciusa óta Tehetségszámoló, ennek működtetésére a *Társadalmi megújulás operatív program* (TÁMOP) pályázatán nyertek támogatást. A

Tehetségszámoló nyitóprogramját augusztusra tervezik az intézményben. A tervek szerint tehetségszámoló képzést hirdetnek ingyenes részvétellel, heti rendszerességgel tehetségszámoló tanácsadás várja az érdeklődőket, szakmai napokat terveznek, tanulmányi utakat szerveznek más Tehetségszámolóba, konferenciákat rendeznek a témában, illetve lehetőséget kívánnak adni a tehetségeknek az egymással való találkozásra is.

A rendezvényen tájékoztatás hangzott el a *Csillagprogramról* is, melynek keretében maximum három diák vesz részt egyszerre a foglalkozásokon. A bonyhádi evangélikus gimnázium hatszáz diákja közül hatvanan részesülnek egyéni fejlesztésben. A diákok hetedik–nyolcadik osztályos korukban előkészítő szakkörökre járnak, a kilencediktizedik évfolyamosokat elsősorban versenyekre készítik fel, majd a tizenegyedik–tizenkettedik évfolyamosok előrehozott érettségijét tehetnek a választott tantárgyból, ezután pedig az adott tárgyból már nem kell az órákra járniuk, helyette az egyéni fejlesztésben vesznek részt tehetségszámoló kibontakoztatása érdekében.

Dr. Katz Sándor, a gimnázium pedagógusa a matematikai tehetségszámolóról beszélt. Elmondta, hogy az intézményben már több mint három évtizede kiemelt szerepe van a tehetségszámolásnak, amit bizonyít két bonyhádi öregdiák életpályája: *dr. Nusser Zoltán* hazánk legfiatalabb akadémikusa, *ifjabb dr. Katz Sándor* pedig a tudományok doktora között a legifjabb. Az előadó úgy fogalmazott: nem elég, ha jó tanárok vannak egy iskolában, szükség van a versenyzési lehetőségekre, a szakköri munkára is.

■ MÁTÉ RÉKA

Kikötőbe, magyar!

Kossuth apánk szállóigévé vált buzditásával – „Tengerre, magyar!” – a tenger felé akarta mozgósítani népünket. Sajnos, immár kilencven esztendeje, csak Balatonunk maradt, viszont akad tengernyi kérdésünk és kétségünk, melyek között jó lenne biztos válaszra, kikötőre találnunk. Érdemes hát meghallanunk a hívogató szót, amely a következő hét szombatján, az egyházközsületi missziói napok apropóján „biztos, védett kikötőbe” invitál.

Kiket várunk a bonyhádi, a kishomlyói és a salgótarjáni kikötőbe? Mindazokat, akik szeretnének partra szállva biztos talajt érezni a talpuk alatt. Várjuk mindazokat, akik támaszt, kapaszkodót, a reménység horgonyát keresik. Hívjuk azokat is, akik az élet viharai közepette egy kis pihentető szélcsendre vágnak. Bárán jöhetnek azok is, akiknek csónakja, vitorlása javításra szorul, akik friss üzemanyagot akarnak tankolni, vagy egyszerűen csak igazi közösségi élményre, egészséges öröme szomjaznak.

Talán megbocsátható annyi déli elfoglaltság, hogy a bonyhádi kikötőről részletesebben is szólok, hiszen lapunk előző számának címloldalán olvashattunk az átadási ünnepségről.

Megkockáztatom, kevés egyházi vezetőnek adatik meg, hogy evangélikus atlétikai centrum avatásán prédikáljon. Lassan hét éves püspöki szolgálatom páratlan élménye volt ez a hétfő délutáni ünnep. Már az esemény időzítése is zseniális volt, hiszen a Jubilate – az örvendező gyülekezet – vasárnapja által intonált hét első munkanapján vehettük birtokba az ország második legnagyobb atlétikai csarnokát. Az örömnünnepek szekuláris kontextusa is izgalmas volt, hiszen az előző napi parlamenti választások egyértelmű végeredménye új, reményteljes jövőt ígér az egész ország számára. Ahogy ezt a hely szelleméhez igazodva megfogalmaztam: reméljük, hazánkban az elkeseredett iszapbirkózást felváltja a kölcsönös bizalmon alapuló csapatjáték...

Igazán csak az tudja értékelni ezt a bonyhádi feltámadási csodát, aki ismeri a csarnok korábbi állapotát. Amikor az elmúlt évben először jártam ott terepszemlén, őszintén szólva katasztrófatúrístának éreztem magam. Szívszorító látvány volt az egykor százaknak munkahelyet biztosító üzemcsarnok siralmas állapota. Szorgos emberkezekről megfosztott, pusztulásra ítélt gépek, rajtuk:

félbehagyott cipők. Szemét és omladozó falak – mind-mind akár egy néma kiáltás, halálsikoly. Kriptaszag, az enyészett visszafordíthatatlan, fagyos lehelete csapott meg, felidézve a háborzongató ezékieli látomást a száraz csontokról...

De, hála Istennek, ma is akadnak prófétái látással és lélekkel megajándékozott vezetők. Ilyen a bonyhádi gimnázium igazgatója, *Ónodi Szabolcs*, aki felfedezte a halálra ítélt cipőüzem romjaiban az első hazai evangélikus atlétikai csarnok lehetőségét.

Őszintén meg kell vallani: kevesen hitték, hittük, hogy ez az álom éppen a gazdasági világválság, az oktatási intézmények, különösen is az egyházi iskolák alulfinanszírozásának vérszterhes korszakában megvalósulhat. De Ónodi Szabolcs mert nagyot álmodni! Hite, kitartása, kreativitása – a szoros és átvitt értelmében – minden

követ megmozgatott az ügy érdekében. Ismét bebizonyosodott: a felülről megáldott összefogás minden külső nehézséget leküzdő csodákra képes.

Legyen ez bátorító örömmüzenet gyülekezeteink, intézményeink számára éppen úgy, mint szebb jövőt áhító hazánk számára. Ebben az összefüggésben érdemes újra felidézni legalább hármat *Klaus Douglass* immár klasszikussá vált 96 téziséből:

„*A pénzügyi és személyi gondoknál is nagyobb baja egyházunknak, hogy nincsenek álmaink.*

Az álmok nem irreálisak, csak egy másfajta valóságban gyökereznek.”

S talán a legfontosabb és legaktuálisabb tézis, amire a bonyhádi feltámadási csoda is megtaníthat minket: „*Álmainknak elég merészeknek kell lenniük ahhoz, hogy Istennek helye legyen bennük.*” (Klaus Douglass: *Az új reformáció*. 89., 90., 93. tétel. Kálvin Kiadó, 2005)

Így merjünk merész imádságokkal, álmokkal és reménységgel készülni a közelgő egyházközsületi missziói napokra is. Biztos, védett kikötők várnak ránk, akár Bonyhád, akár Kishomlyó, akár Salgótarján felé vesszünk irányt.

Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy a hajó nem időzhet sokáig a kikötő védettségében, hiszen küldetése a nyílt tengerre szól. Hisszük és reméljük, hogy a következő szombaton, a missziói napok záróáldása után mindhárom kerületi kikötőből százak (ezek?) fognak megújult hittel és erővel, friss örömmel és élő reménységgel útra kelni a nyílt tengeren közelebbi és távolabbi célok felé. Bizom benne, hogy a kapott áldásokkal már útközben sokakat megörvendeztetünk, és bőven jut majd a nap ajándékaiából a hazai kikötőknek, az otthoni gyülekezeteknek is.

Jó szelet kívánok!

A Lélek szele segítsen, őrizzen és vezessen minket az úton!

Ó adjon reménykedő érkezést, áldott töltekezést, örömteli hazatérést!

Gáncs Péter püspök Déli Egyházközsület

HIRDETÉS

Köszönet az 1%-ért!

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium Iskola Alapítványa (1052 Budapest, Sütő u. 1.) köszönetét fejezi ki mindenkinek, aki a 2009. évben személyi jövedelemadója egy százalékával intézményünket támogatta. A befolyt 4 580 889 forintot rászoruló diákok étkezésének és kirándulásának támogatására, ösztöndíjakra, az iskola kulturális programjaira és működésének támogatására fordítottuk. Ebben az évben is köszönettel fogadjuk felajánlásukat a 18101522-1-41-es adószámra.

Az alapítvány kuratóriuma

HIRDETÉS

Tisztelt Olvasók!

Hagyományainkhoz híven az idén is megtartjuk Mevisz-vaktáborunkat, méghozzá július 5. és 12. között a Békés megyei Telekgerendáson.

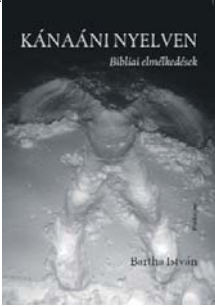
Ha lelkiek mellett anyagilag is szeretnék támogatni táborunkat, postai utalványon megtehetik, oly módon, hogy a közlemény rovatban feltüntetik: 2010-es vaktábor. Cím: Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség, 1085 Budapest, Üllői út 24. Adományaitak előre köszönjük!

A táborozók nevében:

Novák István és Hack János táborvezetők

HIRDETÉS

Bartha István balassagyarmati lelkész *Kánaáni nyelven* című kötete az elmúlt közel két év vasárnapi és ünnepi textusai alapján íródott elmélkedéseit tartalmazza. Megrendelhető e-mailben a barthapisti@gmail.com címen, faxon a 06-35/301-580-as számon vagy postai úton a 2660 Balassagyarmat, Kossuth u. 36. címen, a postázási és a számlázási cím, valamint a rendelt darabszám megadásával, 1100 forint/darab (+ postaköltség) ellenében. Öt vagy ennél több példány rendelése esetén postaköltséget nem számítunk fel. A könyv hamarosan megvásárolható lesz a Luther Kiadó Üllői úti boltjában is 1300 forintos áron.

HIRDETÉS

Álláshirdetés

A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium (1071 Budapest, Városligeti fasor 17–21., tel.: 1/322-4406) 2010. szeptember 1-jével a 9. évfolyamon – a régi hagyományokon alapuló – emelt szintű természettudományos osztályt indít felmenő rendszerben. Ezért pályázatot ír ki biológia, kémia, matematika, fizika, informatika szakos tanárok részére. Pályázni lehet egyetemi szintű, kétszakos tanári diplomával, a felsorolt szakok párosításával.

A pályázathoz csatolni kell az önéletrajzot és a végzettséget igazoló okiratot (diplomamásolatot). A lelkészi ajánlás a pályázat elbírálásánál előnyt jelent.

A pályázatok alapján csak az alkalmazásra elfogadott jelölteket hívjuk be beszélgetésre.

A pályázat beadásának határideje: 2010. május 31.

HIRDETÉS

Meghívó

Tatay Sándor-emléknapot tartanak a Kossuth-díjas író születésének századik évfordulója alkalmából május 16-án Bakonytamásiban.

Programok:

- 10 óra: Ünnepi megemlékezés az evangélikus templomban. Igehirdetéssel Ittész János evangélikus elnök-püspök szolgál
- 11 óra: Emléktábla leleplezése az evangélikus gyülekezeti háznál
- 11 óra 30 perc: Koszorúzás Tatay Sándor sírjánál
- 14 óra: Ünnepi műsor a művelődési ház nagytermében: Emlékezés Tatay Sándorra – Ágh István költő • Posztumusz díszpolgári cím adományozása – Németh Károly polgármester • Domborműavatás – Szűr Gyuláné, az evangélikus gyülekezet felügyelője • Az ünnepi műsor közreműködői: bakonytamási óvodások és iskolások, a Napsugaras ősz kórus és a székesfehérvári Tatay Sándor Alapítványi Gimnázium, Szakközépiskola és Szakiskola tanulói.

HIRDETÉS

Pályázati felhívás

A Bakonycsernyei Evangélikus Egyházközség presbitériuma pályázatot ír ki az Evangélikus Óvoda, Bakonycsernye óvodavezetői állásának betöltésére.

Pályázati feltételek: felsőfokú óvodapedagógusi végzettség, közoktatás-vezetői szakképzettség, 5 év szakirányú pedagógiai szakmai gyakorlat, evangélikus hitében elkötelezett példamutató élet, lelkészi ajánlás. Előny: vezetői gyakorlat.

A pályázathoz csatolni kell: szakmai önéletrajzot, vezetői programot, iskolai végzettséget igazoló okmányok másolatát, lelkészi ajánlást.

A pályázat benyújtásának határideje: a hivatalos közzétételtől számított 30 nap.

A pályázat elbírálásának határideje: legkésőbb a Bakonycsernyei Evangélikus Egyházközség presbitériumának 2010. júliusi ülése.

Az állás 2010. augusztus 1-jétől tölthető be.

Az óvodavezetői megbízás 2016. július 31-ig, 6 évre szól. Bérezés és juttatás: a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény alapján.

A pályázatot két példányban a következő címre kérjük benyújtani: Bakonycsernyei Evangélikus Egyházközség, 8056 Bakonycsernye, Dózsa u. 1. Információ kérhető: 22/592-000, 20/981-5923, istvan.szarka@lutheran.hu.

Olasz–magyar lutheránus együttműködés

Veronában tartotta zsinati ülését április 30. és május 3. között az Olaszországi Evangélikus Egyház. Ennek keretében született meg az a testvéregyházi megállapodás, amely egyházunk és e dél-európai kisebbségi evangélikus egyház jövőbeli együttműködését rögzíti.

A dokumentum szövege szerint a két fél együttműködik a nemzetközi egyházi életben, különös tekintettel a kisebbségi egyházak érdekképviseletére. A felek szorgalmazták a kapcsolattartást gyülekezetek, illetőleg a képzés és a médiamunka terén.

Az ötvenegy tagú zsinat ellenszavazat és tartózkodás nélkül fogadta el a megállapodást, amelyet ünnepélyes körülmények között Holger Milkau esperes, az egyház lelkészi vezetője, dr. Christiane Groeben zsinati elnök, az egyház világi vezetője, magyar részről

pedig dr. Fabiny Tamás külügyekért felelős püspök és dr. Korányi András zsinati elnök írt alá. A magyarországi alá-

írásra a tervek szerint a május 14-i zsinati ülészakon kerül sor.

➡ EvÉlet-infó

FOTÓ: JURGEN KRÜGER

Varadinum 2010

Az elmúlt héten zajlott Nagyváradon a Varadinum 2010 rendezvénysorozat, amelynek keretében a helyi evangélikus gyülekezet – a Nagyváradi Evangélikus Óvoda munkatársainak közreműködésével – ünnepi istentiszteletet és koncertet szervezett. A népes gyülekezet előtt D. Szebik Imre nyugalmazott evangélikus püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke hirdetett ígét.

Az ünnepi istentiszteleten Tokody Ilona Kossuth-díjas operaénekes is közreműködött. Bakay Kornél régészprofesszor a Magyarok Világszövetségének égisze alatt megjelenő

Magarságtudományi Füzetek sorozatot ismertette, továbbá a hívek és a vendégek megtekinthették Balázs István máramarosi születésű faragómester alkotásait is.

A templomi együttlét után Tokody Ilona – szintén az evangélikus egyházközség szervezésében – a Nagyváradi Állami Filharmóniában adott koncertet. Az est állófogadással zárult, amelyet a gyülekezet tagjai és az evangélikus óvoda munkatársai készítettek elő.

■ MÁTYÁS ATTILA

FOTÓ: PAP ISTVÁN

D. Szebik Imre a nagyváradi evangélikus templom színpadán

»ISTEN EGGYÉ TUD MINKET TENNI A FELEKEZETEKTŐL FÜGGETLENÜL«

Ökumenikus lelkészszakörök találkoztak

► Hatodik alkalommal került sor április 29-én, csütörtökön az ország különböző részein tevékenykedő, egymással baráti kapcsolatot ápoló lelkészszakörök egész napos találkozására Budapesten, a Káposztásmegyeri Szentháromság Plébánián. Az idei találkozó témája a pásztori és prófétai hivatás volt, melyet a keresztyenyek általános papságának fényében vizsgáltak a papok, lelkészek.

A szolgálati papság feladata a papi nép, az általános papság összefogása – mondta Tomka Ferenc káposztásmegyeri plébános az ökumenikus lelkészszakörök országos találkozásán. Hozzátette: fontos, hogy elhiggyük, Krisztus leghőbb vágya az egység. Az egység a világ szentsége – fogalmazott –, nem „csupán” a híveké. Mondjunk igent az általános papságra, küldetésünk Krisztusé, hogy egyesüljünk öbenné – tette hozzá lelkész testvéreinek mondott bevezetőjében a rendezvény házigazdája.

Tomka Ferenc a Magyar Kurírnak elmondta: Az országban több helyen összejárnak lelkészek havi találkozókra, imára, a lelki egység erősítésére maguk között. Többségük a Fokoláre lelkiségi mozgalomhoz tartozik. „Az országos találkozók úgy jöttek létre, hogy szeretnénk volna felmutat-

ni ezt az ökumenét, és körülbelül nyolc éve megszerveztük az elsőt. Cé-lunk, hogy igazán testvérek legyünk. Sokszor panaszkodnak Európa-szer-te, hogy lassul az ökumené, mi sze-retnénk, ha lángolna” – mutatott rá. Jávorka Lajos hozzátette: tudtával tizennégy ökumenikus lelkészszakör működik az országban.

De hogy működik egy lelkész-kör? Monoron évek óta hetente egy-szer találkoznak a város különböző felekezetekhez tartozó lelkészei, a ka-tolikus pap, a református és a bap-tista lelkész. Mint tanúságtételük során a katolikus pap elmondta: a ke-resztény felekezeteknek csak akkor van hitelük a város előtt, ha van ka-pcsolatuk egymással. Két éve példá-ul közös adventi gyertyagyújtást szerveztek a város főterén. Min-denki elcsodálkozott, de rá egy év-re már a polgármester kérte meg őket erre, és ő maga gyújtotta meg az első gyertyát.

Gödöllőn a frissen odakerült evan-gélikus lelkésznel bejelentkezett a ka-tolikus pap, így indult el gyümölcsö-ző együttműködésük. Ha nincs elég terem az iskolában, együtt tartják a hittanórákat, ha szükséges, kölcsön-adják egymásnak a közösségek a sá-traikat. A katolikus plébánia közössé-ge például támogatást nyújtott az evangélikus lelkésznek, hogy autót tudjon venni, ami igen szükséges szolgálata ellátásához. De olyan is volt, hogy amikor az evangélikus

gyülekezetben szigeteltek, a pün-kösdisták szereztek be az alapanya-got, és a baptisták segítettek a mun-kában. Mint az evangélikus lelkész emlékezett, volt, hogy őt megáldot-ta katolikus kollégája, aki ezután megkérte, hogy „cseréljenek”, és a le-kész is áldja meg őt.

D. Szebik Imre nyugalmazott evan-gélikus püspök előadásában kife-jtette: a felkent papságnak fokozott a felelőssége. A legtöbb hívő nem nagy igazságok kijelentését várja pásztoraitól, hanem azt, hogy mutassák meg, miként van jelen Krisztus a hét-köznapi életben. Szebik rámutatott, hogy az ifjúságot három nagy veszély fenyegeti: a drog, amely már az egy-házi iskolákban is jelen van, a túl ko-rán elkezdett, csak ösztönkielégítő szexuális élet és a bandákba verődés. A püspök Lenint idézte: ha a gyer-mekek hat éves korukig megtanulják Krisztus nevét, és imádkoznak, akkor végleg elvesztek a kommunizmus számára. Mint mondta, a gyengék felkarolása mindig feladata a keresz-tény közösségeknek.

A délután folyamán a résztvevők három kiscsoportos beszélgetés kö-zül választhattak: a gender ideológia lappangó terjedéséről, a teremtvé-delem kérdéséről vagy épp a pásztori szolgálatról cserélhettek eszmét.

A találkozón részt vettek erdélyi, felvidéki és kárpátaljai lelkészek is.

■ Forrás: Magyar Kurír – SZILVAY GERGELY

Jó (lutheránus) palócok az evangélikus múzeumban

FOTÓ: T. PINTER KÁROLY

Réti Zoltán festményei előtt Zászkaliczky Zsuzsanna, Zalán Tibor és Kiss László

► „Egyetlenegyszer csináltam egy rossz viccet a jó öreg Geduly szuperintendensre, hogy úgy nézett ki a nyakán fityegő gallérjával, mint az orvosságos üveg. Akkor is felzúdultak ellenem a lutheránus képviselők, s odajuttek a folyosóra veszekedni. Én ugyanis (isten neki, már csak bevallom) magam is lutheránus vagyok, azért jöttek a szemrehányással: – Ej, ej. A saját főpapot gúnyolod ki? Erre aztán én is méregbe jöttem: – Hiszen csak van bennem annyi illemérzet, hogy nem bánthatom a másét. Egyszóval, mikor én gúnyolódni akarok, találok én arra elég anyagot a saját eklézsiámban is.”

Mikszáth Kálmán (1886)

Az író halálának közelgő századik évfordulója alkalmából rendezett kiállításra invitáló meghívón szerepelnek a *Mikszáth Kálmántól* kölcsönzött mondatok. Nem csupán az adekvát idézetválasztás tükrözi híven az Evangélikus Országos Múzeum érzékét a korszerű értékközlés iránt, hanem mindenekelőtt az a bravúr, hogy az intézmény egy szintén Palócföldön alkotó (és szintén lutheránus) festőművész akvarelljeivel tiszteleg a nagy író emléke előtt. *Réti Zoltán* festményeinek többségét ugyanis Mikszáth-novellák ihlették, egyszerre irányítva a tárlatlátogatók figyelmét a „nagy palóc” egy-egy műremekére és e művek értelmezésének (társ)művészi lehetőségére.

A lapzártánkkal egy időben tartott május 3-i megnyitóünnepségen – *Zászka-*

liczky Zsuzsanna művészet-történész köszöntöje és *Kiss László* népdalénekes „hanglatteremtése” után – *Zalán Tibor* költő, író méltatta az em-

Réti Zoltán: Mikszáth Kálmán

lékkiállítás nagyszerűségét. (A tárlatról bővebben lapunk következő számában készülünk beszámolni.)

► *EvÉlet-infó*

Kóbor kutyák hajnala

■ LUPTÁK GYÖRGY

Valahol a 61-es úton van egy egyszerű kisvendéglő az út mentén. „Kóbor kutya vendéglő” – ez áll a cégtáblán. Előtte kimustrált, öreg amerikai autó, szétlőtt tépázott lobogó a zászlótartóban. *Gyurcsány Ferenc* (egyik) elhíresült mondatát juttatja az ember eszébe: „Nem lehet kóbor kutyákat kikergetni az utcákra, hogy azok rágalommal szórják tele az országot, és megvádolják a miniszterelnököket.” Akkor sokunkban támadt e hazában kóborkutya-érzés. Számosan viseltek ilyen feliratú pólót is: „Kóbor kutya vagyok.” Mert kóbor kutyákká tettek minket a saját hazánkban. Azt éltük át, amit *Kányádi Sándor* öntött versbe (*Kóbor kutya*):

*Előbb csak háztól házig verték,
azután ki a faluból.
Most két falu között tétován
hol ide, hol oda lohol.*

*Bátor kutya volt, eleinte
még meg-megkapta a botot.
S nézzétek:
hogy elgyámoltalanodott!*

Mert a saját hazánkban lettünk földönfutók. Mert utódaink gyaníthatóan hosszú évtizedekig nyögik majd az elmúlt nyolc év átokfutását. Mert kiverték belőlünk a büszkeséget. Mert mindenáron kicsívő akartak tenni bennünket. Majdnem megszűnt a közbiztonság. Közerkölcös? Nevetséges valamivé silányult a BKV-s, honvédségi és még ki tudja milyen botrányok országában. És még nem látni, milyen csontvázak fognak kizuhanni a szekrényből.

Újra rossz lett hazánkban kereszténynek lenni. Sorozatosan megalázták az egyházakat, szerződéseket rúgtak föl úgy, hogy csúsztatásával a sajtó is minket sározt. És ami téboly: rossz lett Magyarországon magyarnak lenni. Ezt nem fogja soha megérteni egy angol, egy francia, egy hazájára, identitására büszke amerikai. Hogy egy idegen hatalom kényszerít önfeladásra, illet már produkált a történelem. De hogy

saját hazánkban az általunk hatalommal megbízottak tegyék ezt velünk, ez tragédia. Sajátos magyar nyomorúság...

Most azonban végre felállhatunk. Leporolhatjuk a ruhánkat, és fölegyenesedhetünk. Megfürdethetjük arcunkat a májusi napfényben. Emberek, kaptunk Istentől egy új lehetőséget. Igen, angyal szállt át a szobán, mit a szobán, az egész országon. Isten ajándéka ez, amit nem érdemeltünk meg. Mert korábban is kaptunk ilyen ajándékokat, de valahol mindig elpuskáltuk a lehetőségeket. Voltunk, akik már tán föl is adtuk, vajon ránk mosolyog-e még egyszer a Mindenható?

A kóbor kutyát elviszi a sintér. Vagy még rosszabb, lelövi a vadász, a mezőőr. De most más történt. A kóbor kutyák újra otthonra találtak. Szép, fényes lesz a szőrük, lesz otthonuk, amelyet védhetnek. Bár a tejfel-mézrel folyó Kánaán még messze van. Még nagyon sok a tennivaló. S a rendcsináláshoz mindannyiunk összefogására van szükség.

Akikre most bízunk az ország s mindannyiunk sorsát, ők is emberek. Így hát ők sem tévedhetnek. Adja az Isten, hogy ezt mindig lássák. S hogy legyen erejük a hibákat beismerni, legyen erejük javítani.

Az őszinteség mindig meggyőző, az elődök által eltapsolt bizalmat így lehet visszaszerezni. Tudjanak idejében megválni azoktól, akik csak a magukét gyarapítanak. S ne gabalyodjanak bele a hazugságok hálójába, abból egyszer s mindenkorra elég volt. Mert jó volna újra büszkének lenni magyarságunkra, kereszténységünkre, történelmünkre, hagyományainkra. Mindarra, ami mi magunk vagyunk.

Dóri lányom holnap ballag. Elnézem a tempóját, ahogy készül a felnőttiségre, lőt-fut, szervez, nyüzsgő. Bánatos volt, hogy nem szavazhatott, mert a két választási forduló között töltötte be a tizennyolcat. S nálunk elég volt egy forduló is. Énekeljük majd, dúdolgatjuk: „Ballag már a vén diák...” Vajon mit hoz neki a jövő? Meg a többieknek, erőtől, jókedvtől duzzadó, okos gyerekeinknek?

Ezt az esélyt most nem fogjuk elszalasztani. Nosza, emberek, köpjük meg a markunkat, dologdó van!

► A magyar irodalom egyik legérdekesebb alakja. Könyvei szerényen kínálják magukat, de aki olvasni kezdi őket, az nem teszi le egyhamar. Kedves emlékek támadnak föl, régi ízek, lombarany őszök, szőlő-bor-ember örök és szép kapcsolata. Kevesen tudják, hogy az író nem csak a *Kortárs Kiadóban* tűnik föl, igaz hazája Egyházashetye, *Berzsenyi* szülőföldje. Kisomlyó, a hegy, a Ság, Duka, Kemenesalja: bazalthegyek és szelíd ligetek. Élénközdek és fűszeres levegő: a nagy költő versvilága. *Ambrus Lajost* az írószövegségben kerestem föl, kérdeztem az elmúlt évtizedekről és terveiről. Hogyan talált rá a Dunántúl egyik legszebb vidékére?

– A nyolcvanas évek elején kerültem oda. Feleségemmel, *Mátis Lívival* költöztünk Berzsenyi Dániel szülőfalujába. Kemenesalja különleges helyet foglal el a magyar tájtörténetben, erről is írt *Hamvas Béla* az *Őt géniuszban*. Számomra természetesen Berzsenyi miatt volt roppant érdekes, akiről azt szoktam írni, hogy a legnagyobb magyar görög, az antikvitást új megvilágításba helyezte.

– *Hogyan élnek mai utódai?*
– Meglepődtem, hogy Kemenesalja színmagyar s érdekes módon evangélikus. Maga Berzsenyi is, aki törzsoikos magyarnak tartotta magát. Végigjárta azt, amit a korabeli nemes ifjak, elkerült Sopronba, a líceumba, majd vissza a szülői házba. Később, miután megnősült, Somogy megyébe vitt az útja, ahol élete nagy részét

töltötte, de azt mindig száműzetésnek érezte. A parasztság és kisnemesiség színtiszta evangélikus, a családi hagyományoknak megfelelően adóztak az egyháznak, gyerekeiket Sopronba küldték tanulni, a hazának katona ifjakat neveltek... A maradék él ott, azért maradék, mert a mai világ nem hasonlítható össze a 19. század elejével.

– *A táj gyönyörű.*
– Nagyon patetikus táj. A könyvemben szoktam részletezni, hogy miért szép. Se nem alföld, se nem hegyvidék, kellemes és bukolikus. Ennek a tájnak a centruma nem Budapest, hanem Athén, a görög szellemnek és pásztori műzának az együttléte. *Németh László* is járt erre 1936-ban, és leírja, hogy itt a zöld is más, mélyebb, a levegő rezgése is finomabb, a piros cseresznye is élénkebb színű.

– *Reggel fogja a kapát, a permetezőt, és dolgozik? Utána leül, és leírja a gondolatait?*

– Kapálni már nem szoktam. Mindennap kimegyek a szőlőbe, a szükséges munkát elvégezzük. Nagyobb területen többen összeálltunk, vetünk egy öreg traktort. Az egész gyümölcs- és szőlőkultúra benne van a génjeinkben. Nem volt ez nekem teljesen ismeretlen, hiszen az Alföldön születtem, Gyulán, öregapámnak volt földje, és dolgozni kellett benne. Sokat utazom Budapest és Hetye között, közelről látom az embereket. Nagyon leromlott a ma-

gyar falu. Az egész Kemenesalja környéke aprófalvas településekből áll, három-négyszáz lelkes közösségek sorakoznak egymás mellett. Sorra zárnak be az óvodák, iskolák, nincs papja az én falumnak, megszüntették a postát... Arról nem is beszélve, hogy vészesen fogy a lakosság, minden harmadik ház üresen áll, s a legtöbbet idős özvegyasszonyok lakják!

– *Gyermekek születnek?*

– Gyerek alig van. Az egész tradicionális falusi életnek vége. Valószínűleg Árpád-kori települések fognak eltűnni! Ha nem fog itt olyan politika győzedelmeskedni, ami a falut nem tartja ellenségének, akkor bizony sanyarú sors vár ránk. Sokkal mélyebb a probléma annál, hogy ezt felületes szemmel érzékelni lehetne. Míg a hatvanas, hetvenes években mondjuk négyszáz szarvasmarha volt a faluban, most egy sincs. Gyerekkoromban tele volt a környék aprójószággal, olykor kiengedték a disznókat is, most ez teljesen semmivé lett. A mélységet az jelenti, hogy az a tradicionális életforma, ami a magyar falut jellemezte, az egész országban eltűnt. És ez nem aktuális kérdés, hanem nemzetpolitikai tragédia!

– *Írás, könyvkiadás, folyóirat szerkesztése. Megfér egymás mellett?*

– A könyvkiadásba valójában beleszőpöntem. A *Kortárs Kiadót* feleségem, *Mátis Livia* vezette, aki négy évvel ezelőtt meghalt. Úgy gondoltam, segíteni kell a kiadón. Azzal

a tehetséggel, szorgalommal, akaratlallal, empátiával nem is tudjuk, mint ahogy ő tette, de ne menjen tönkre. A szerkesztés viszont már ifjúkoromban is megvolt, Szombathelyen az

FOTÓ: GÁRÁS KÁLMÁN

Életünknel dolgoztam, onnan kerültem a *Kortárshoz*, ahol január óta főszerkesztő lettem. Nagyon nehéz, mert küzdeni kell naponta a fennmaradásért.

– *Felesége jeles evangélikus családban született...*

– Huszonnégy évig éltem együtt Lívival. A családjában hat gyermek van. *Mátis István*, az apósom evangélikus lelkész volt, 2005-ben kilencvenhét évesen halt meg. Csináltunk is róla egy filmet *Lillával*, fele-

ségem hűgával, aki rendező. *Luther* egyik jelmondata lett a cím: *Még mindig ültetek fákat*. Apósom elképesztő személyiség volt. Szolgált falvakban, a visszacsatolt területeken, Felsőszeliben volt, utána kitelepítették őket, majd a Dunántúlra került... Nem volt tudós pap, de teológiai dolgokban a legjobbakkal tudott vitatkozni. Novellákat írt, a sajátot ellátta jobbító gondolataival, színes és nagyszerű ember, akitől én is sokat tanultam.

– *Hallotta prédikálni?*

– Mikor az általa alapított nádasdi templom ötvenéves volt, mindannyian elmentünk az ünnepségre. De az is szívszorító volt – mesélte –, hogy minden felsőszeli, a Don mellé sodródott katonának írt külön levelet. És ezek a fiatal emberek megilletődve válaszoltak neki. Megmutatta ezt a levelezőlap-gyűjteményt, bele is olvastam, és terveztük, hogy egyszer valamilyen formában megjelentetjük a megsárgult lapokat.

– *Befejezésül új terveiről kérdezem.*

– Az utóbbi időben naplókat írtam. A halál problémájáról, Livia betegségéről mindent följegyeztem. A *Magyar Nemzetben* rovatom van *Lugas* címmel. Egy Mednyánszky-regénybe is belekezdtem, régóta csinálom, végigjártam az egész Felvidéket, a festő életútját... Dolgozni kell, naponta, nem érdemes nagy hűhót csapni a hatvanadik születésnapon. Azzal zárom beszélgetésünket: rettegjen a magyar irodalom! Az egyik öreganyám százkét éves korában halt meg. Mondhatom, most vagyok a kezdeteknél, remélem, még sok szépet tudok írni, lesz hozzá erőm és időm *lugasok* csöndjében.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

► A Deák Téri Evangélikus Gimnázium idei Deák-napján hangzott el dr. Óze Sándor történész előadása a rossz hírű *Báthoryakról*. A téma apropóját az adta, hogy nemrégiben került a mozikba *Báthory – a legenda másik arca* című film, amely úgy állítja be *Báthory Erzsébet* perét, mint koncepció s pert.

A hírhedt 16. századi grófnő életét sokan feldolgozták már: írók, történészek, drámaírók, filmesek. A grófnő nevéhez a legvéresebb történetek tapadtak: a korabeli periratokban a tanúk arról beszéltek, hogy Báthory Erzsébet csejtei várában lányokat kínzott meg, a grófnő a vérükben fürdött, fogaival tépte szét az áldozatok húsát. A film véres képeivel csak ráerősít erre a legendára, és úgy mutatja be Erzsébetet, mint becsapott szerelmes nőt, aki beleőrül a vele történ-tekbe.

Báthory Erzsébet a férje, az evangélikus *Nádasdy Ferenc* halála után maga igazgatta sokhektárnyi uradalmát. Igazi reneszánsz nőként beleszeretett az ifjú *Caravaggióba*, akit alattomos intrikával elszakítottak tőle. Magányában, bánatában Erzsébet a saját öregedésével veszi fel a harcot. Egyszer azt tapasztalja, hogy az egyik szolgáló ráfreccsenő vérétől simább lett a bőre. Ez ad okot arra, a film vádaskodó pletykaterjesztői szerint, hogy gyilkolni kezdje a cselédlányokat, hogy vérükből valóságos vérfürdőt rendezhessen.

A periratok szerint a grófnő több mint harminc lánnyal végzett. A környék nemesei jelentették fel Erzsébetet a királynál, aki a nádorra bízta az ügy kivizsgálását. A nádor váratlanul látogatott a birtokra, ahol néhány lány holttestét valóban meg is

találták. A szintén evangélikus *Thurzó György* kihallgatta a szolgálókat, akik készséggel – egy kis kínzással azért rásegítettek – mesélték el a véres történeteket. Báthory Erzsébet ellen végül mégsem indult per: a nádor befalaztatta a grófnőt, s az asszony néhány év múlva meghalt.

A koncepció s per gyanújára az ad okot, hogy a Habsburg-udvar feltehetően vissza akarta szorítani a trónt

Báthory Erzsébet vérfürdői

– csakugyan jól megtermett férfi lehetett. Megtudtuk azt is, hogy az ítélet után négy évvel Báthory Erzsébet meghalt. Bár a király szerette volna, hogy folytassák le a pert, mert akkor a hatalmas Báthory-birtok a kamarára is szállt volna, a nádor – a családra való tekintettel – nem tett eleget ennek a kérésnek.

Az előadó rámutatott arra is, hogy a kor legnagyobb háborúja, a tizen-

öt éves háború pusztította ekkor a három részre szakadt országot. Hatalmas, többezres hadak csaptak össze, a hétköznapiak része volt a halál, a sebesültek, a halottak látványa. Óze Sándor beszélt arról is, hogy a filmnek volt egy jelenete, ahol sorra fejezték le a törökök a katonákat. Ez a rész az előadó szerint egyáltalán nem korhű, mert az elfogott ellenséget a török és a magyar fél is nagy becsben tartotta, ugyanis váltságdíjat lehetett kérni értük. Ha nem érkezett meg a beígért összeg határidő-

re, akkor a fogolynak levágták a fülét, ujját, amit aztán megküldtek a családnak, hogy gyorsítsák az „ügymenetet”. Úgy tűnik tehát, hogy a kegyetlenkedés igencsak hétköznapi része volt a 16. századi életnek.

Az előadásból kiderült, hogy Báthory Erzsébet férje, Nádasdy Ferenc neveltetése eltért a korabeli szokástól, ugyanis édesanyja csak nagy sokára, negyven felé haladva szülte őt, a család egyetlen gyermekét. Eből következően féltették a család örökösét. Ez persze nem tartotta vissza a szüleit attól, hogy meglehetősen furcsa módon formálják férfi-

burg hercegekkel, *Bocskai Istvánnal* pedig együtt járt iskolába.

A Báthoryakról is számtalan furcsaság derült ki. Például az, hogy a család mindkét ágára jellemző volt az erőszak. *Báthory Zsigmond* fejedelem legyilkoltatta a törökbarát magyar nemesi párt vezetőit, köztük saját unokatestvérét is. *Báthory Gábor* a saját főtanácsosai feleségeire törte rá az ajtót, ha vágyai ezt parancsolták. Kegyetlenség és szigor jellemezte a kor ítélkezési gyakorlatát is. Például egyaránt halállal büntethettek a házasságtörésen ért feleséget, a szűz lányon elkövetett erőszakot. Bár *Bornemisza Péter* szerint a kor jellemző bűne a fősvénség és fukarság volt: akár egy fél jobbágyteleknyi területért is perre mentek a fél országrészeket birtokló főurak.

veszélyeztető Báthory családot, *Thurzó* nádort pedig személyes ellenségeskedés indította arra, hogy lefolytassa ezt a vizsgálatot.

Óze Sándor történész a film kapcsán a 16. századi magyar mindennapok számtalan részletébe avatta be a hallgatókat. Előadását azzal kezdte, hogy megmutatta a film szereplőiről készült korabeli festmények másolatait. Megtudtuk például, hogy Báthory Erzsébet gyönyörű, fekete hajú, alacsony hölgy volt, míg férje – akit a törökök csak Fekete bégnek hívtak

öt éves háború pusztította ekkor a három részre szakadt országot. Hatalmas, többezres hadak csaptak össze, a hétköznapiak része volt a halál, a sebesültek, a halottak látványa. Óze Sándor beszélt arról is, hogy a filmnek volt egy jelenete, ahol sorra fejezték le a törökök a katonákat. Ez a rész az előadó szerint egyáltalán nem korhű, mert az elfogott ellenséget a török és a magyar fél is nagy becsben tartotta, ugyanis váltságdíjat lehetett kérni értük. Ha nem érkezett meg a beígért összeg határidő-

asra fiacskájukat. Akkoriban az számított igazán férfiasnak, aki hatalmas sasorral szagolta a virágokat. Ezért aztán a kicsi fiúcskának rendszeresen húzogatták az orrát, hogy jó nagyra nőjön. (A festmények tanúsága szerint bevált a módszer.)

Későbbi nevelődése során Nádasdy Ferenc együtt játszott a Habs-

Úgy tűnik tehát, hogy Báthory Erzsébet bűne beleillik a kor hétköznapiiba. És hogy mi okozta ezt a sok erőszakot? A válasz bizonyára sokrétű, de talán része a feleletnek az is, hogy a kor embere rendszerint elfogyasztott napi öt liter bort...

■ JÁNOSI VALÉRIA

► *Krénuszt József* neve nem ismeretlen az *Evangélikus Élet* olvasói előtt: az *Újvilág* operaházáról írt összefoglalója a lap 2009/32. számában jelent meg. *Krénuszt* élete a klasszikus zenéhez kötődik, négy évtizedig volt a New York-i Metropolitan Opera nézőtéri felügyelője. A magyar emigráció ismert személyisége ezúttal *Szabó Magdához* és *Szobotka Tiborhoz* fűződő emlékeit osztja meg olvasóinkkal.

„December tizenötödikén, reggel negyed kilenc tájt New Yorkban rosszul lettem. A szívem nagyon fájt, a verejték elöntötte a testemet, homlokomat... Már is fekszem újra, vizsgál-nak... Infúzió, az orromban oxigén, egyre több orvos az ágyamnál... »Trombózis?« – kérdezem. »Az« – feleli dr. M., későbbi kezelőorvosom” – idézi Szobotka Tibor naplóját Szabó Magda *Megmaradt Szobotkának* című könyvében.

Szabó Magdával és Szobotka Tiborral való ismeretségem is e krízishez, a találkozás előzményei pedig a Metropolitanhez kötődnek.

Az operában minden este orvosi ügyelet van. A doktornak nem jár honorárium, de két tiszteletjegyet kap munkájáért. A szerény természetbeni juttatás ellenére, talán az ottlét presztízse miatt, e munka igen népszerű a gyógyítók körében. Viszont a felelősség is nagy, négyezer ember között gyakran előfordul rosszullett, s a halálesetek sem ritkák.

Szerdai orvosunk egy csodálatos olasz ember, *Charles Mistretta* volt. Szerette az operát. A Saint Clare's Hospitalban szívsebészként dolgozott, s hivatása javallatai ellenére az operai szünetekben két doboz cigarettát is elszívott. Orvosi csoda volt,

Szobotka a kórházban

Egy emigráns barát visszaemlékezései Szabó Magdára és férjére

talán a káros szenvedélye éllette... Kilenccvenéves kora felett ma is jó egészségnek örvend.

1973 karácsonya előtt felhívott telefonon: „Te Joe, este behoztak a kórházamba egy magyar embert, nem tudom kiejteni a nevét, hirtelen rosszul lett, és beoperáltam neki egy pacemakert. A felesége is itt van. Nagyon elárvult szegény, bizonyára jólesne neki, ha meglátogatnád.”

Egy mindeddig még sehol sem publikált felvétel: *Krénuszt József* (a kép jobb szélén) – *Szabó Magdával* és *Szobotka Tiborral*

Másnap elmentem a kórházba, banánt s más gyümölcsöt vittem a beteg honfitársnak. A lábadozó dr. Szobotka Tiborként mutatkozott be, felesége pedig a dr. Szobotkáné nevet említette. A hölgy öszes haja kontyba volt feltűzve. Érdeklődtem a beteg hogyléte felől, s hogy miben segíthetnék, s ők is sokat kérdeztek munkámról. Meséltem az operáról, találtunk közös ismerősöket is,

s örömmel fogadták, amikor megígértem másnapi látogatásomat. Búcsúzáskor kérték, hogy hozzak valami olvasnivalót Szobotka úrnak. Nem ismerve a beteg ízlését, az emigráns magyarok között népszerű *Halász Tibor* műveiből állítottam össze egy cekkerre valót. Ma is emlékszem: a *Tatárok a Széna téren*, *Miszer Honfitárs*, *Második Avenue* lapult a táskában. A könyveket la-

gében. Nem hagytam annyiban a dolgot, és még aznap elmentem *Püski Sándor* bácsihoz, aki Szabó Magda számos művét forgalmazta. Az éjszakába nyúlva elolvastam vagy átfutottam *Az őz*, a *Mondják meg Zsófikának*, a *Katalin utca* című könyveit, így másnap Szabó Magdából felkészülve tértem vissza a kórházba.

A házaspár a betegség előtt egyébként az Iowai Egyetem vendégszeretétét élvezte. A tanítványmény mindig híres volt az amerikai közönség előtt kevésbé ismert nyelvű irodalom felkarolásáról, s számos magyar írónak adott ösztöndíjat és életre szóló élményt, nemzetközi kitekintést az elzártsgat világából.

Az egyetemen eltöltött hat hónap megváltoztatta az író nő Amerika-képét. Beszélt az újvilágról kialakított magyar sztereotípiákról, egyesek a westernekből ismert sivataggal, mások a nagyvárosi rohanással azonosították. Ezek után meglepő volt számukra az iowai diákok nyitottsága, a magyar irodalom iránti érdeklődése.

A zene is gyakran szóba került. New Yorkban lévén *Bartók* műveiről beszélünk legtöbbször. Sajnálattal említette, hogy a zeneszerzőnek idegen földön nagyobb a nimbusza, mint hazájában, pedig „minden sorában ott van a magyar dal”.

Szerettem volna Szabó Magda kényszerű New York-i tartózkodását megszépíteni, meghívtam őt az operába, de Tibor nélkül nem élvezte volna. „Mi a halálba is együtt megyünk” – mondta szarkasztikus mosollyal,

ami a kórházi miliőben egy kicsit morbidnak tűnt.

A következő nyarat Magyarországon töltöttem. Éltem az író házaspár kedves meghívásával, és ellátogattam Júlia utcai lakásukba. Ekkor már ismertem életművét, s meggyőződhettem róla, hogy Szabó Magda nemcsak az írott szónak volt mestere, hanem gyönyörűen beszélt is magyarul. Ez talán csak annak tűnik fel, aki évtizedeken keresztül emigrációban él, és a hazai szép magyar beszéd csak emlékeiben van jelen.

A látogatásaim hosszára nyúltak, téma témát követett. Az író nő és Tibor beszélt a család háború utáni megaláztatásáról. Szabó Magda akkor is mindenben kereste a jót, a tanynasi, községi elemi iskolákban is szívvel-lélekkel oktatta betűvetésre, számtanra a nebulókat. Férjével együtt különös szeretettel szóltak fordításairól. A szilencium éveiben ez tartotta őket életben, ez jelentette a köldökzsinórt az irodalomhoz.

Különösen emlékezetes marad számomra a ház berendezése. A falakat mindenütt plafonig érő polcok borították, s ha egy érdekes irodalmi téma felvetődött, Szabó Magda odalépett a polchoz, s mindenhez talált idézni valót. A legtöbb témában otthon volt, kérdéseimre enciklopédikus teljességgel válaszolt. Ugyanakkor beszélgetéseink nem csaptak át monológba, kinti életem, munkám is nagyon érdekelt.

Tibor halála után még többször is vendégeskedtem a barátságos falak között. Sokszor gondolkodom rá a messzi távolban is, ilyenkor előveszem egy levelét, vagy mint ő tenné, leveszem a polcomról egy könyvét, s komótosan belelapozok...

■ Lejegyezte: CSERMÁK ZOLTÁN

MÓZES ELSŐ KÖNYVE

Revíziós próbakiadás

Új kiadás

Az 1975-ben megjelent és 1990-ben revidéált protestáns új fordítású Biblia legújabb revíziójának első próbakiadását tartja kezében a tisztelt Olvasó. A Magyar Bibliatársulat 2006-ban kezdett hozzá a revízió előkészítéséhez, az észrevételek gyűjtéséhez. Munkánk most jutott el arra a pontra, hogy az egyházi bibliaolvasó közvélemény elé tárhatjuk a Szöveggondozó Bizottság revíziós munkájának első gyümölcsét, *Mózes*

első könyvét, amelyet reményeink szerint hamarosan Pál apostol *Rómaiakhoz írt levelének* próbakiadása követ majd.

A bibliai szöveg gondozása során a következő revíziós alapelvekhez igyekeztünk tartani magunkat: 1. Figyelembe vettük és értékeltük az 1990 és 2008 között beérkezett észrevételeket és javaslatokat. 2. Meg kívántuk őrizni az új fordítású Biblia alapvető szövegkritikai és

fordítási döntéseit (a formális és a dinamikus ekvivalencia kiegyensúlyozott alkalmazása), a bibliai szöveg tagolását és az emelkedett, mai beszélt köznyelvi szintet. Ezen a területen csak akkor változtattunk az új fordítás szövegén, ha azt a mai írásertelmezési és fordításelméleti konszenzus megkövetelte. 3. Javítottuk a felismert nyomdahiányokat, fordítási tévedéseket és archaikus (a mai beszélt nyelvben

már nem használatos) kifejezéseket. 4. Igyekeztünk javítani a fordítás egységességén, következetességén. 5. Törekedtünk a „jó magyarságú” nyelvi megoldásokra, valamint arra, hogy az új bibliai szöveg felolvasva („szószéki használat”) is jól hangozzék. Legfőképpen pedig azt reméljük, hogy a revíziós munka eredményeként Isten ígéje még inkább érthetően és tisztábban szólhat meg magyar nyelven.

Remélve, hogy a most kézbe vett és a hamarosan még megjelenő bibliai könyvek újabb szövege elnyeri a bibliaolvasó egyházi közvélemény tetszését, arra szeretnénk kérni minden érdeklődő testvérünket, hogy pozitív vagy negatív véleményével bátran keressen meg bennünket az info@bibliatarsulat.hu e-mail címen vagy levélben a 1113 Budapest, Bocskai út 35. postacímen.

► *Magyar Bibliatársulat*

A világ teremtése

1 Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet. **2**A föld még kietlen és pusztá volt, a mélység fölött sötétség volt, de Isten Lelke lebegett a vizek fölött.

3Akkor ezt mondta Isten: Legyen világosság! És lett világosság. **4**Látta Isten, hogy a világosság jó, elválasztotta tehát Isten a világosságot a sötétségtől. **5**És elnevezte Isten a világosságot nappalnak, a sötétséget pedig éjszakának nevezte el. Így lett este, és lett reggel: első nap.

6Azután ezt mondta Isten: Legyen boltozat a vizek között, hogy elválassza egymástól a vizeket. **7**Megalkotta tehát Isten a boltozatot, és elválasztotta a boltozat alatt levő vizeket a boltozat felett levő vizektől. És úgy történt. **8**Azután elnevezte Isten a boltozatot égnek. Így lett este, és lett reggel: második nap.

9Azután ezt mondta Isten: Gyűljenek össze az ég alatt levő vizek egy helyre, hogy láthatóvá váljék a szárazföld. És úgy történt. **10**Azután elnevezte Isten a szárazföldet földnek, az összegyűlt vizeket pedig tengernek nevezte el. És látta Isten, hogy ez jó.

11Azután ezt mondta Isten: Növesszen a föld növényeket: füveket, amelyek magvakat hoznak, és különféle gyümölcsfákat, amelyek gyümölcsöt teremnek, és majd abban magvuk lesz a földön. És úgy történt. **12**Hajtott tehát a föld növényeket: különféle füveket, amelyek magvakat hoznak, és különféle gyümölcstermő fákat, amelyeknek magvuk van. És látta Isten, hogy ez jó. **13**Így lett este, és lett reggel: harmadik nap.

14Azután ezt mondta Isten: Legyenek világító testek az égbolton, hogy elválasszák a nappalt az éjszakától, és jelezzék az ünnepeket, a napokat és az esztendőket, **15**és legyenek világító testekként az égbolton, hogy világítsanak a földre. És úgy történt. **16**Megalkotta Isten a két nagy világító testet – a nagyobbik világító testet, hogy uralkodjék nappal, és a kisebb világító testet, hogy uralkodjék éjszaka – és a csillagokat. **17**Az égboltra helyezte őket Isten, hogy világítsanak a földre, **18**és uralkodjanak a nappalon és az éjszakán, és válasszák el a világosságot a sötétségtől. És látta Isten, hogy ez jó. **19**Így lett este, és lett reggel: negyedik nap.

Az állatok teremtése

20Azután ezt mondta Isten: Pezsdüljenek a vizek élőlények nyüzsgésétől, és repdessenek madarak a föld felett, az égbolt alatt.

21És megteremtette Isten a nagy víziállatokat, a vizekben nyüzsgő különféle úszó élőlényeket és a különféle madarakat. És látta Isten, hogy ez jó.

22Azután megáldotta őket Isten: Szaporodjatok, sokasodjatok, és töltsétek be a tenger vizét; a madarak is sokasodjanak a földön!

23Így lett este, és lett reggel: ötödik nap.

24Azután ezt mondta Isten: Hozzon elő a föld különféle élőlényeket: különféle jószágokat, csúszómászókat és vadállatokat. És úgy történt.

25Megalkotta Isten a különféle vadállatokat, a különféle jószágokat és a különféle csúszómászókat. És látta Isten, hogy ez jó.

Az ember teremtése

26Akkor ezt mondta Isten: Alkossunk embert a képmásunkra, hozzánk hasonlóvá: uralkod-

jék a tenger halain, az ég madarain, a jószágokon, az összes vadállaton és az összes csúszómászon, ami a földön csúszik-mászik.

27Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette, férfivá és nővé teremtette őket. **28**Azután megáldotta őket Isten, és ezt mondta nekik Isten:

Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be a földet, és hajtsátok uralmatok alá! Uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain és a szárazföldön mozgó minden élőlényen!

29Majd ezt mondta Isten: Nektek adok minden maghozó növényt az egész föld színén és minden fát, amelynek maghozó gyümölcse van: legyen mindez a ti eledeletek! **30**Minden földi állatnak, az ég minden madarának és minden földi csúszómászonak pedig, amelyben élet van, eledelül adok minden zöld növényt. És úgy történt. **31**És látta Isten, hogy minden, amit alkotott, igen jó. Így lett este, és lett reggel: hatodik nap.

A teremtés hetedik napja

2 Így készült el az ég és a föld és azok minden serege.

2A hetedik napra elkészült Isten a maga alkotó munkájával, és megpihent a hetedik napon egész alkotó munkája után. **3**Azután megáldotta Isten a hetedik napot, és megszentelte azt, mivel azon pihent meg Isten egész teremtmő és alkotó munkája után.

4Ez az ég és a föld teremtésének története.

Az első ember az Éden kertjében

Amikor az Úristen a földet és az eget megalakította, **5**még semmiféle mezei fű nem volt a földön, és semmiféle mezei növény nem hajtott ki, mert az Úristen még nem bocsátott esőt a földre. Ember sem volt, aki a földet megművelje. **6**Akkor forrás fakadt a földből, és mindenütt megöntözte a termőföld felszínét. **7**Azután megformálta az Úristen az embert a föld porából, és az élet leheletét lehelte az orrába. Így lett az ember élőlény.

8Ültetett az Úristen egy kertet Édenben, keleten, és ott helyezte el az embert, akit formált. **9**Sarjasztott az Úristen a földből mindenféle fát, szemre kíváncsot és eledelre jót; az élet fáját is a kert közepén meg a jó és a rossz tudásának fáját.

10Édenből pedig fakadt egy folyó, hogy a kertet öntözze; onnan aztán szétágazott, és négy ágra szakadt. **11**Egyiknek Písón a neve. Ez megkerüli Havílá egész földjét, ahol arany van. **12**Ennek a földnek az aranya jó. Van ott ilatos gyanta és ónixkő. **13**A második folyónak Gihón a neve. Ez megkerüli Kús egész földjét. **14**A harmadik folyónak Hiddekel a neve. Ez Assúr keleti részén folyik. A negyedik folyó pedig az Eufrátesz.

15Fogta tehát az Úristen az embert, és elhelyezte az Éden kertjében, hogy művelje és őrizze azt. **16**Ezt parancsolta az Úristen az embernek: A kert minden fájáról szabadon ehetsz, **17**de a jó és a rossz tudásának fájáról nem ehetsz, mert azon a napon, amelyen eszel róla, halállal lakolsz!

18Azután ezt mondta az Úristen: Nem jó az embernek egyedül lenni, alkotok hozzáillő segítőtársat. **19**Formált tehát az Úristen a földből mindenféle mezei állatot, mindenféle égi ma-

darat, és odavitte az emberhez, hogy lássa, minek nevezi; mert minden élőlénynek az a neve, aminek az ember elnevezi. **20**Így adott az ember nevet minden jószágnak, az égi madaraknak és minden vadállatnak, de az emberhez illő segítőtársat nem talált.

21Mély álmot bocsátott azért az Úristen az emberre, és az elaludt. Akkor kivette az egyik oldalbordáját, és húst tett a helyére. **22**Az emberből kivett oldalbordát az Úristen asszonnyá formálta, és odavezette az emberhez. **23**Akkor ezt mondta az ember:

Ez most már csontomból való csont, testemből való test. Asszonyember legyen a neve: mert férfiemberből vétetett.

24Ezért hagyja el a férfi apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és ezért lesznek egy testté. **25**Még mindketten meztelenek voltak: az ember és a felesége is; de nem szégyellték magukat.

A bűnbeesés

3 A kígyó pedig ravaszabb volt minden vadállatnál, amelyet az Úristen alkotott. Ezt kérdezte az asszonytól: Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kert egyetlen fájáról sem ehettek? **2**Az asszony így felelt a kígyónak: A kert fáinak gyümölcséből ehetünk, **3**csak annak a fának a gyümölcseről, amely a kert közepén áll, mondta Isten: Ne egyetek abból, ne is érintsétek, hogy meg ne haljatok. **4**A kígyó erre így felelt az asszonynak: Dehogyan haltok meg! **5**Hanem jól tudja Isten, hogy azon a napon, amelyen esztek belőle, megnyílik a szemetek, és olyanok lesztek, mint az Isten: tudni fogjátok, mi a jó és mi a rossz.

6Az asszony úgy látta, hogy jó volna enni arról a fáról, hogy csábítja a szemet, és hogy kíváncsot is az a fa, mert okossá tesz: szakított hát a gyümölcséből, és evett. Adott a vele levő férjének is, és ő is evett. **7**Ekkor megnyílt mindkettőjük szeme, és észrevették, hogy meztelenek. Ezért fügefaleveleket fűztek össze, és ágyékkötőket készítettek maguknak.

8Amikor aztán meghallották az Úristen hangját, amint szellős alkonyatkor sétált a kertben, az ember és a felesége elrejtőzött az Úristen elől a kert fái között. **9**De az Úristen kiáltott az embernek, és ezt kérdezte: Hol vagy? **10**Az ember így felelt: Meghallottam hangodat a kertben, és megijedtem, mert meztelen vagyok, és ezért elrejtőztem. **11**Az Isten erre azt kérdezte: Ki mondta meg neked, hogy meztelen vagy? Talán ettél arról a fáról, amelyről azt parancsoltam, hogy ne egyél? **12**Az ember így felelt: Az asszony, akit mellém adtál, ő adott nekem a fáról, ezért ettem. **13**Akkor az Úristen ezt kérdezte az asszonytól: Mit tettél? Az asszony így felelt: A kígyó szedett rá, ezért ettem.

Isten büntetése

14Akkor ezt mondta az Úristen a kígyónak: Mivel ezt tetted, átkozott légy minden jószág és minden vadállat között: hasadon járj, és port egyél egész életedben! **15**Ellenségeskedést támasztok közted és az asszony között, a te utódod és az ő utódja között: ő a fejedet tapossa,

te pedig a sarkát mardosod.

16Az asszonynak ezt mondta: Igen megnövelem terhességéd fájdalmát, fájdalommal szüлд gyermeked. Vágyakozni fogsz férjed után, ő pedig uralkodni fog rajtad.

17Az embernek pedig ezt mondta: Mivel hallgattál feleséged szavára, és ettél arról a fáról, amelyről megparancsoltam, hogy ne egyél, legyen a föld átkozott miattad, fáradsággal élj belőle egész életedben! **18**Tövis és bogáncsot hajtson neked, és a mező növényét egyed! **19**Arcod verejtékével egyed a kenyeret, míg visszatérsz a földbe, mert abból vétettél. Bizony por vagy, és vissza fogsz térti a porba! **20**Az ember Évának nevezte el a feleségét, mert ő lett az anyja minden élőnek. **21**Az Úristen pedig bőrruhát készített az embernek és feleségének, és felöltöztette őket.

22Azután ezt mondta az Úristen: Íme, az ember olyan lett, mint miközülünk egy: tudja, mi a jó és mi a rossz. Most azért, hogy ki ne nyújthassa kezét, és ne szakíthasson az élet fájáról is, hogy egyen, és örökké éljen, **23**kiüzte az Úristen az Éden kertjéből, hogy művelje a földet, amelyből vétetett. **24**És miután kiüzte az embert, odaállította kelet felől az Éden kertjéhez a kerubokat és a villogó lángpallóst, hogy őrizzék azt az utat, amely az élet fájához vezet.

Kain és Ábel

4 Azután Ádám a feleségével, Évával hált, aki teherbe esett, megszülte Kaint, és azt mondta: Fiút kaptam az Úrtól! **2**Majd újból szült: annak testvérét, Ábelt. Ábel juhásztor lett, Kain pedig földművelő.

3Egy idő múlva Kain áldozatot vitt az Úrnak a föld terméséből. **4**Ábel is vitt elsőszülött bárányaiból, azok kövérjéből. Az Úr rátekintett Ábelre és áldozatára, **5**de Kainra és áldozatára nem tekintett. Kain emiatt nagy haragra gerjedt, és lehorgasztotta a fejét.

6Ekkor azt kérdezte Kaintól az Úr: Miért gerjedtél haragra, és miért horgaszod le a fejed? **7**Hiszen ha jól cselekszel, emelt fővel járhatasz. Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta.

8Ezután azt mondta Kain a testvérének, Ábelnek: Menjünk ki a mezőre! Amikor a mezőn voltak, rátámadt Kain a testvéreére, Ábelra, és meggyilkolta.

Isten megátkozza Kaint

9Akkor az Úr megkérdezte Kaintól: Hol van Ábel, a testvéred? Kain ezt felelte: Nem tudom! Hát őrzője vagyok én a testvéremnek? **10**De az Úr így szólt: Mit tettél? Testvéred kiöntött vére hozzám kiált a földről, amely megnyitotta a száját, hogy befogadja testvéred vérért, amelyet kiontottál! **12**Ha a földet műveled, többé ne adja neked termőerejét! Bujdosó és kóborló légy a földön!

13Ekkor Kain azt mondta az Úrnak: Nagyobb a büntetésem, semhogy elhordozhassam. **14**Íme, elűztél ma erről a termékeny vidékről, és el kell rejtőznöm színed elől. Bujdosó és kóborló lettem a földön, és meggyil-

kolhat bárki, aki rám talál. ¹⁵De az Úr azt fe-
lelte neki: Nem úgy lesz! Ha valaki meggyil-
kolja Kaint, hétszeresen kell bűnhődnie. Ezért
jelet tett az Úr Kainra, hogy senki se üsse
agyon, ha rátalál.

Kain utódai

¹⁶Ezután elment Kain az Úr színe elől, és lete-
lepedett Nód földjén, Édentől keletre. ¹⁷És Ka-
in a feleségével hált, aki teherbe esett, és meg-
szülte Énókot. Majd várost épített Kain, és a fia
nevéről Énóknak nevezte el. ¹⁸Énóknak szüle-
tett Írád, Írád nemzette Mehújáélt, Mehújáél
nemzette Metúsáélt, és Metúsáél nemzette Lá-
meket.

¹⁹Lámek két asszonyt vett feleségül: az
egyiknek Ádá volt a neve, a másiknak Cillá.
²⁰Ádá szülte Jábált. Ő lett a sátorlakók és pász-
torok ősatyja. ²¹Testvérenek Júbál volt a neve.
Ő lett minden citerás és fuvalás ősatyja. ²²Cil-
lá is szült: Túbalkaint, mindenféle réz- és vas-
szerszám kovácmesterét, továbbá Túbalkain
húgát, Naamát. ²³Egyszer ezt mondta Lámek
a feleségeinek:

Ádá és Cillá, hallgassatok szavamra!
Lámek asszonyai, figyeljetek mondásomra!
Embert ölök, ha megsebez,
gyermeket is, ha megüt!
²⁴Ha hétszeres a bosszú Kainért,
hetvenhétszeres az Lámekért!

Sét és Enós születése

²⁵Ádám újból a feleségével hált. Az fiút szült,
és Sétnek nevezte el, mert azt mondta:
Adott nekem Isten másik utódot
Ábel helyett, akit meggyilkolt Kain.
²⁶Sétnek is született fia, akit Enósnak nevezett
el. Akkor kezdték segítségül hívni az Úr nevét.

Sét utódai Nőéig

⁵Ez Ádám nemzetségének könyve. Amikor
Isten megteremtette az embert, Istenhez ha-
sonlóvá alkotta. ²Férfivá és nővé teremtette,
megáldotta, és embernek nevezte el őket terem-
tésük napján.
³Ádám százharminc éves volt, amikor fiút
nemzett, magához hasonlót, a maga képmá-
sára, és elnevezte Sétnek. ⁴Sét születése után
Ádám nyolcszáz évig élt, és még nemzett fia-
kat és leányokat; ⁵Ádám teljes életkora tehát
kilencszázharminc év volt, amikor meghalt.
⁶Sét százöt éves volt, amikor Enóst nemzette.
⁷Enós születése után Sét nyolcszázhat évig élt,
és még nemzett fiakat és leányokat; ⁸Sét tel-
jes életkora tehát kilencszáztizenkét év volt,
amikor meghalt. ⁹Enós kilencvenéves volt, ami-
kor Kénánt nemzette. ¹⁰Kénán születése után
Enós nyolcszáztizenöt évig élt, és még nem-
zett fiakat és leányokat; ¹¹Enós teljes életkora
tehát kilencszázöt év volt, amikor meghalt.
¹²Kénán hetvenéves volt, amikor Mahalalél
nemzette. ¹³Mahalalél születése után Kénán
nyolcszáznegyen évig élt, és még nemzett fi-
akat és leányokat; ¹⁴Kénán teljes életkora te-
hát kilencszáztíz év volt, amikor meghalt.
¹⁵Mahalalél hatvanöt éves volt, amikor Jeredet
nemzette. ¹⁶Jered születése után Mahalalél
nyolcszázharminc évig élt, és még nemzett fi-
akat és leányokat; ¹⁷Mahalalél teljes életkora
tehát nyolcszázkilencvenöt év volt, amikor
meghalt. ¹⁸Jered százhatvankét éves volt, ami-
kor Énókot nemzette. ¹⁹Énók születése után
Jered nyolcszáz évig élt, és még nemzett fia-
kat és leányokat; ²⁰Jered teljes életkora tehát
kilencszázhatvankét év volt, amikor meghalt.
²¹Énók hatvanöt éves volt, amikor Metúsela-
hot nemzette. ²²Énók az Istennel járt, Metú-
selah születése után háromszáz évig élt, és még
nemzett fiakat és leányokat; ²³Énók teljes
életkora tehát háromszázhatvanöt év volt.
²⁴Énók az Istennel járt, és egyszer csak eltűnt,
mert Isten magához vette őt. ²⁵Metúselah száz-
nyolcvanhét éves volt, amikor Lámeket nem-
zette. ²⁶Lámek születése után Metúselah hét-
száznyolcvankét évig élt, és még nemzett fia-
kat és leányokat; ²⁷Metúselah teljes életkora te-
hát kilencszázhatvankilenc év volt, amikor
meghalt.
²⁸Lámek száznyolcvankét éves volt, amikor
fiút nemzett. ²⁹Nóénak nevezte el, és ezt
mondta: Ő vigasztal meg bennünket kezünk fá-
radságos munkájában a termőföldön, amelyet
megátkozott az Úr. ³⁰Nóé születése után Lá-
mek ötszázkilencvenöt évig élt, és még nem-
zett fiakat és leányokat; ³¹Lámek teljes életko-
ra tehát hétszázhetvenhét év volt, amikor
meghalt. ³²Nóé ötszáz éves volt, amikor fiakat
nemzett: Sétet, Hámot és Jáfetet.

Az erőszakosság elterjed a földön

⁶Történt pedig, hogy amikor az emberek
kezdték elszaporodni a földön, és leányaik
születtek, ²látták az istenfiak, hogy szépek az
emberek leányai, ezért feleségül vették közü-
lük mindazokat, akiket kiválasztottak maguk-
nak. ³Akkor ezt mondta az Úr: Ne maradjon
lelkem örökké az emberben, hiszen ő csak test.
Legyen az életkora százhusz esztendő.
⁴Abban az időben, amikor az istenfiak be-
mentek az emberek leányaihoz, és azok gyer-
mekeket szültek nekik – sőt még azután is –,
óriások éltek a földön. Ők voltak az ősidők nagy
híru vitézei.
⁵Amikor látta az Úr, hogy az emberi gonosz-
ság mennyire elhatalmasodott a földön, és
hogy az ember szívének minden szándéka és
gondolata szüntelenül csak gonosz, ⁶megbán-
ta az Úr, hogy embert alkotott a földön, és meg-
szomorodott szívében. ⁷Azért ezt mondta az
Úr: Eltörlöm a föld színéről az embert, akit te-
remtettem; az emberrel együtt a szárazföldi ál-
latokat, a csúszómászókat és az égi madarakat
is, mert megbántam, hogy megalkottam őket.
⁸De Nóé kegyelmet talált az Úr előtt.

Az özönvíz

Nóé bárkát épít

⁹Nóénak ez a története: Nóé igaz ember volt,
feddhetetlen a maga nemzedékében. Az Isten-
nel járt Nóé. ¹⁰Nóé három fiút nemzett: Sétet,
Hámot és Jáfetet. ¹¹A föld pedig mind romlottabb
lett az Isten előtt, és megtelt a föld erőszakossá-
gal. ¹²És látta Isten, mennyire megromlott a föld,
mert mindenki rossz útra tért a földön.
¹³Akkor ezt mondta Isten Nóénak: Elhatá-
roztam, hogy véget vetek minden élőlénynek,
mert megtelt erőszakossággal miattuk a föld.
Elpusztítom hát őket a földdel együtt. ¹⁴Csinálj
magadnak bárkát góferfából, készíts rekesze-
ket! ¹⁵Így készítsd el: a bárka hossza háromszáz
könyök legyen, szélessége ötven könyök, ma-
gassága pedig harminc könyök. ¹⁶Ablakot is csi-
nálj a bárkára: egy könyökre hagyd azt felülről!
A bárka ajtaját az oldalára helyezd! Készíts be-
le egy alsó, egy középső és egy felső emeletet!
¹⁷Mert én özönvizet fogok hozni a földre,
hogy elpusztítsak minden élőlényt az ég alatt.
Minden el fog pusztulni, ami a földön él.
¹⁸Veled azonban szövetségre lépek: menj be
a bárkába fiaiddal, feleségeddel és fiaid felesé-
geivel együtt. ¹⁹És vigyél be a bárkába minden
élőlényből, mindenből kettőt-kettőt, hogy
életben maradjanak veled együtt: hímek és nő-
stények legyenek. ²⁰A madaraknak, a szárazföl-
di állatoknak és a föld minden csúszómászó-
jának különböző fajtaiból, mindegyikből ket-
tő-kettő menjen be hozzád, hogy életben ma-
radjon. ²¹Vigyél magaddal mindenféle eledelet,
ami csak ehető; gyűjtsd be magadhoz, hogy le-
gyen enivalótok, neked is, meg azoknak is.
²²Nóé így is tett: mindenben úgy járt el, aho-
gyan Isten megparancsolta neki.

Az özönvíz kezdete

⁷Az Úr akkor ezt mondta Nóénak: Menj be
egész házad népével a bárkába, mert csak
téged látlak igaznak ebben a nemzedékben.
²Minden tiszta állatból hetet-hetet vigyél ma-
gaddal, hímet és nőtényt. Azokból az állatok-
ból, amelyek nem tiszták, kettőt-kettőt, hímet
és nőtényt. ³Az égi madarakból is hetet-hetet,
hímet és nőtényt, hogy maradjon utódjuk az
egész földön. ⁴Mert hét nap múlva negyven nap
és negyven éjjel tartó esőt bocsátok a földre, és
eltörlök a föld színéről minden élőt, amelyet al-
kottam. ⁵Nóé úgy is tett mindent, ahogyan az
Úr megparancsolta neki. ⁶Nóé hatszáz éves
volt, amikor özönvíz lett a földön.
⁷Bement tehát Nóé fiaival, feleségével és fi-
ainak feleségeivel a bárkába az özönvíz elől. ⁸A
tisztá állatok közül, de a nem tiszta állatok kö-
zül is, a madarak és mindenféle földi csúszó-
mászók közül ⁹kettő-kettő bement Nóéhoz a
bárkába: hím és nőtény, ahogyan megparan-
csolta Isten Nóénak. ¹⁰A hetedik napon özön-
víz lett a földön.

¹¹Nóé életének százszázadik évében, a máso-
dik hónap tizenhetedikén: fölfakadt ezen a na-
pon a nagy mélység minden forrása, megnyíl-
tak az ég csatornái, ¹²majd negyven napon és
negyven éjjel át ömlött az eső a földre.
¹³Ugyanazon a napon bement Nóé és Nóé fi-
ai: Sém, Hám és Jáfet, meg Nóé felesége és fi-
ainak három felesége a bárkába, ¹⁴és velük
együtt mindenféle vadállat, mindenféle jó-
szág, mindenféle csúszómászó, amely csak

csúszik-mászik a földön, és mindenféle repde-
ső állat: az összes madár és egyéb szárnyasok.
¹⁵Kettő-kettő ment be Nóéhoz a bárkába min-
denféle élőlényből. ¹⁶Hím és nőtény ment be
minden élőből; bementek, ahogyan Isten Nó-
énak parancsolta. Az Úr pedig bezárta Nóé mö-
gött az ajtót.
¹⁷Amikor már negyven napja tartott az
özönvíz a földön, annyira megnövekedett a víz,
hogy nekifeszült a bárkának, és az fölemelke-
dett a földről. ¹⁸A víz egyre áradt és növekedett
a földön, úgyhogy a bárka a víz színén úszott.
¹⁹A víz egyre erősebben áradt a földön, és el-
borította a legmagasabb hegyeket is mindenütt
az ég alatt; ²⁰sőt még tizenöt könyöknyit áradt
a víz azután is, hogy elborította a hegyeket. ²¹El-
pusztult minden élőlény, amely a földön moz-
gott: madár, jószág és vadállat, a földön nyüz-
gő minden egyéb élőlény és minden ember.
²²Minden meghalt, aminek orrában az élet le-
helete volt, és ami a földön élt. ²³Eltörölt az Is-
ten minden élőt, ami a föld színén volt, embert
és állatot, csúszómásztót és égi madarat. Min-
dent eltörölt a földről, csak Nóé maradt meg
és azok, akik vele voltak a bárkában. ²⁴A víz
százötven napig áradt a földön.

Az özönvíz vége

⁸Isten azonban nem feledkezett meg Nóéról,
sem azokról a vadállatokról és jószágokról,
amelyek vele voltak a bárkában. Szelet bocsá-
tott Isten a földre, és a víz apadni kezdett. ²Be-
zárultak a mélység forrásai és az ég csatornái;
nem esett több eső az égből. ³Azután a víz egy-
re jobban visszahúzódott a földről, és százöt-
ven nap múlva lepadt a víz. ⁴A bárka pedig a
hetedik hónap tizenhetedik napján megfe-
neklett az Ararát-hegységben. ⁵A víz állandó-
an fogyott a tizedik hónapig. A tizedik hónap
első napján láthatókká váltak a hegyek csúcsai.
⁶Negyven nap múlva kinyitotta Nóé a bár-
ka ablakát, amelyet csinált, ⁷és kiengedett egy
hollót. Az újra meg újra kirepült és visszatért,
amíg föl nem száradt a víz a földről. ⁸Kienged-
ett egy galambot is, hogy lássa: vajon lepadt-e
a víz a föld színéről. ⁹De a galamb nem tudott
leszállni, ezért visszatért hozzá a bárkába. Víz
borította ugyanis az egész földet. Ő pedig ki-
nyújtotta a kezét, megfogta és bevette magá-
hoz a bárkába. ¹⁰Várakozott még újabb hét na-
pig, és ismét kiengedte a galambot a bárkából.
¹¹Estére megjött hozzá a galamb, és íme, már
egy leszakított olajág volt a csőrében. Ebből tud-
ta meg Nóé, hogy lepadt a víz a földről.
¹²Várakozott még újabb hét napig, és kienged-
te a galambot, de az már nem tért vissza hoz-
zá. ¹³A hatszázegyedik esztendőben, az első hó-
nap első napjára fölszáradt a víz a földről. Ek-
kor Nóé eltávolította a bárka fedelét, és látta,
hogy már fölszáradt a föld. ¹⁴A második hónap
huszonhetedik napjára felszikkadt a föld.

Nóé hálaáldozata

¹⁵Ekkor így szólt Isten Nóéhoz: ¹⁶Jöjj ki a bár-
kából feleségeddel, fiaiddal és fiaid feleségeivel
együtt! ¹⁷Mindenféle élőlényt, amely csak ve-
led van: madarat, szárazföldi állatot és minden
földi csúszómásztót hozz ki magaddal, hadd
nyüzsgöjenek a földön, szaporodjanak és soka-
sodjanak a földön! ¹⁸Kijött tehát Nóé fiaival, fe-
leségével és fiainak feleségeivel együtt. ¹⁹Min-
den élőlény, minden csúszómászó, minden ma-
dár, minden, ami mozog a földön, csoporton-
ként kijött a bárkából. ²⁰Azután oltárt épített
Nóé az Úrnak, majd vett minden tiszta száraz-
földi állatból és minden tiszta madárból, és égő-
áldozatot mutatott be az oltáron.
²¹Amikor az Úr megérezte a kedves illatot,
ezt mondta magában az Úr: Nem átkozom meg
többé a földet az ember miatt, bár gonosz az
ember szívének szándéka ifjúságától fogva, és
nem irtok ki többé minden élőt, ahogyan
most cselekedtem.
²²Amíg csak föld lesz, nem szűnik meg
a vetés és az aratás,
a hideg és a meleg,
a nyár és a tél, a nappal és az éjszaka.

Isten szövetsége a világgal

⁹Isten megáldotta Noét és fiait, és ezt mond-
ta nekik: Szaporodjatok, sokasodjatok, és
töltsétek be a földet! ²Féljen és rettegjen tőle-
tek minden földi állat és minden égi madár, ke-
zetekbe adom őket minden földi csúszómászó-
val és a tenger minden halával együtt. ³Minden,
ami csak él és mozog, legyen a ti eledeletek!
Nektek adom mindezt éppúgy, mint a zöld nő-
vényt. ⁴De ne egyétek a húst az éltető vérral

együtt! ⁵Bizony, számon kérem a benneteket él-
tető vért! Minden állattól számon kérem azt,
és az embertől is számon kérem az ember éle-
tét: egyik embertől a másikét.
⁶Aki ember vérént ontja,
annak vérént ember ontja.
Mert Isten a maga képmására
alkotta az embert.
⁷Ti azért szaporodjatok, sokasodjatok,
népesítétek be a földet,
sokasodjatok rajta!
⁸Isten azt mondta Nóénak és fiainak: ⁹Íme,
szövetségre lépek veletek és utódaitokkal
¹⁰meg minden élőlénnyel, amely veletek van:
madárral, jószággal és minden szárazföldi
vaddal; mindennel, ami a bárkából kijött, min-
den földi élőlénnyel. ¹¹Szövetségre lépek ve-
letek, és egyetlen élőlény sem pusztul el töb-
bé özönvíz miatt, mert nem lesz többé özön-
víz, hogy elpusztítsa a földet. ¹²Majd azt mond-
ta Isten:
Ez a jele a szövetségnek, amelyet most
szerzek veletek
és minden élőlénnyel, amely veletek van,
minden nemzedékkel, örökre:
¹³szivárványívemet helyezem a felhőkre,
az lesz a jele a szövetségnek,
amelyet most a földdel megkötök.
¹⁴Amikor felhővel borítom be a földet,
és feltűnik a szivárvány a felhőn,
¹⁵akkor visszaemlékezem a szövetségemre,
amelyet veletek
és minden élőlénnyel kötöttem, amely test-
ben él,
és nem válik többé a víz özönvízzé
minden élőlény pusztulására.
¹⁶Ha ott lesz a szivárvány a felhőn,
látni fogom, és visszaemlékezem
az örök szövetségre,
amelyet Isten kötött minden élőlénnyel,
amely testben él a földön.
¹⁷Akkor ezt mondta Isten Nóénak: Ez lesz a je-
le annak a szövetségnek, amelyet minden föl-
di élőlénnyel kötöttem.

Nóé áldása és átka
¹⁸Ezek voltak Nóé fiai, akik kijöttek a bárkából:
Sém, Hám és Jáfet. Hám Kánaán ősatyja.
¹⁹Ezek hárman Nóé fiai, és ők népesítették be
az egész földet.
²⁰Nóé, a földműves volt az első, aki szőlőt ül-
tetett. ²¹Egyszer bort ivott, megrészegedett, és
meztelenre vetkőzött a sátrában. ²²Hám, Ká-
naán ősatyja meglátta apja szemérmét, és el-
mondta kint levő két testvérenek. ²³Akkor Sém
és Jáfet fogták a ruháját, a vállukra terítették,
s háttal bemenve betakarták apjuk szemérmét,
de elfordították arcukat, és így nem látták ap-
juk szemérmét. ²⁴Amikor Nóé kijózanodott, és
megtudta, hogy mit tett vele a kisebbik fia, ²⁵ezt
mondta:
Átkozott Kánaán!
Szolgák szolgája legyen testvérei között!
²⁶Ezután ezt mondta:
Áldott az Úr, Sémnek Istene!
Legyen Kánaán a szolgája!
²⁷Terjessze ki Isten Jáfetet, lakjék Sém sátr-
raiban!
Legyen Kánaán a szolgája!
²⁸Az özönvíz után Nóé még háromszázötven
évig élt. ²⁹Nóé teljes életkora kilencszázötven
év volt, amikor meghalt.

Nóé utódai
¹⁰Ezek a leszármazottai Nóé fiainak, Sém-
nek, Hámnak és Jáfetnek, akiknek az
özönvíz után születtek fiaik.
²Jáfet fiai: Gómer, Mágóg, Mádej, Jáván, Tú-
bal, Mesek és Tírász. ³Gómer fiai: Askenáz, Rí-
fat és Tógarmá. ⁴Jáván fiai: Elisá, Tarsís, Kittím
és Dódáním. ⁵Ezektől ágaztak szét országaik-
ba a szigetlakó népek, mindegyik a maga nyel-
ve alapján, nemzetségeik és népeik szerint.
⁶Hám fiai: Kús, Micraim, Pút és Kánaán.
⁷Kús fiai: Sezebá, Havilá, Szabtá, Ramá és Szab-
teká. Ramá fiai: Sebá és Dedán.
⁸Kús nemzette Nimródót. Ez kezdett hatal-
maskodni a földön. ⁹Hatalmas vadász volt ő az
Úr előtt. Ezért mondják: Hatalmas vadász az Úr
előtt, mint Nimród. ¹⁰Országáa először Bábel-
ben, Ereken, Akkádban és Kalnéban, Sineár
földjén volt. ¹¹Arról a földről ment Assúrba, és
építette Ninivét, Rehóbót-Írt, Kelahot ¹²és Re-
szent, ezt a nagy várost Ninive és Kelah között.
¹³Micraim nemzette a lúdiakat, anámiakat,
lehábiakat és naftúhiakat, ¹⁴a patrósziakat,
kaszlúhiakat és a kaffóriakat. Innen származ-
tak a filiszteusok.

¹⁵Kánaán nemzette elsőszülöttét, Szidónt, azután Hétet ¹⁶meg a jebúsziaikat, emóriakat, gírgásiakat, ¹⁷a hivvieket, arkiakat és színieket, ¹⁸az arvádiakat, cemáriakat és hamátiakat. Azután elszéledtek a kánaániak nemzetségei, ¹⁹úgyhogy a kánaániak területe Szidóntól Gerár irányában Gázáig, Sodoma, Gomora, Admá és Cebójim irányában Lesáig terjedt. ²⁰Ezek Hám fiai nemzetségük, nyelvük, országaik és népeik szerint.

²¹Születtek gyermekei Sémnek is, aki Héber összes fiainak ösatyja, Jáfetnek pedig testvér-bátyja volt. ²²Sém fiai: Élam, Assúr, Arpaksad, Lúd és Arám. ²³Arám fiai: Úc, Húl, Geter és Mas. ²⁴Arpaksad nemzette Selahot, és Selah nemzette Hébert. ²⁵Hébernek is született két fia: az egyiknek Peleg volt a neve, mivel az ő idejében váltak szét a föld népei. Testvérének Joktán volt a neve. ²⁶Joktán nemzette Almódádót, Selefet, Hacarmávetet és Jerahot, ²⁷Hadórámot, Úzált és Diklát, ²⁸Óbált, Abimáélt és Sebát, ²⁹Ófirt, Havílát és Jóbábot. Ezek mind Joktán fiai. ³⁰Lakóhelyük Mésától Szefár irányában a keleti hegyekig terjedt. ³¹Ezek Sém fiai nemzetségük, nyelvük, országaik és népeik szerint.

³²Ezek Nőé fiainak a nemzetségei, származásuk szerint népekre tagolódva. Ezektől ágaztak szét a népek a földön az özönvíz után.

Bábel tornya

11 Az egész földnek egy nyelve és egyféle beszéde volt. ²Amikor útnak indultak keletről, Sineár földjén egy völgyre találtak, és ott letelepedtek. ³Azt mondták egymásnak: Gyeretek, vessünk téglát, és égessük ki jól! És a tégla lett az építőkövük, a földi szurok pedig a habarcsuk. ⁴Azután ezt mondták: Gyertek, építsünk magunknak várost és tornyot, amelynek teteje az égig érjen; és szerezzünk magunknak nevet, hogy el ne széledjünk az egész föld színén. ⁵Az Úr pedig leszállt, hogy lássa azt a várost és tornyot, amelyet az emberek építettek.

⁶Akkor ezt mondta az Úr: Most még egy nép ez, és mindnyájuknak egy a nyelve. De ez csak a kezdete annak, amit tenni akarnak. És most semmi sem gátolja őket, hogy véghezvigyék mindazt, amit elterveznek. ⁷Gyerünk, menjünk le, és zavarjuk ott össze a nyelvüket, hogy ne értsék egymás nyelvét! ⁸Igy szélesztette szét őket onnan az Úr az egész föld színére, és abahagyták a város építését. ⁹Ezért nevezték azt Bábelnek, mert ott zavarta össze az Úr az egész föld nyelvét, és onnan szélesztette szét őket az Úr az egész föld színére.

Sém nemzetsége

¹⁰Ez Sém nemzetsége: Sém százéves volt, amikor Arpaksadot nemzette, két évvel az özönvíz után. ¹¹Arpaksad születése után Sém ötszáz évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat. ¹²Arpaksad harmincöt éves volt, amikor Selahot nemzette. ¹³Selah születése után Arpaksad négyszázhárom évig élt, és még nemzett fiaakat és leányokat. ¹⁴Selah harmincéves volt, amikor Hébert nemzette. ¹⁵Héber születése után Selah négyszázhárom évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat. ¹⁶Héber harmincégy éves volt, amikor Peleget nemzette. ¹⁷Peleg születése után Héber négyszázharminc évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat. ¹⁸Peleg harmincéves volt, amikor Reút nemzette. ¹⁹Reú születése után Peleg kétszázkilenc évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat. ²⁰Reú harminckét éves volt, amikor Szerúgot nemzette. ²¹Szerúg születése után Reú kétszázhét évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat. ²²Szerúg harmincéves volt, amikor Náhórt nemzette. ²³Náhór születése után Szerúg kétszáz évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat. ²⁴Náhór huszonkilenc éves volt, amikor Tárét nemzette. ²⁵Taré születése után Náhór száztizenkilenc évig élt, és még nemzett fiaikat és leányokat.

²⁶Taré hetvenéves volt, amikor Abrámot, Náhórt és Háránt nemzette. ²⁷Ez Táré nemzetsége: Táré nemzette Abrámot, Náhórt és Háránt. Hárán nemzette Lótot.

²⁸Hárán meghalt még apja életében a szülőföldjén, Úr-Kaszdimban. ²⁹Abrám és Náhór megházasodtak: Abrám feleségének Száraj volt a neve, Náhór feleségének pedig Milká volt a neve: Ő Háránnak, Milká apjának és Jiszká apjának volt a leánya. ³⁰Száraj azonban meddő volt, nem volt gyermeke. ³¹Taré fogta fiát, Abrámot, és Lótot, fiának, Háránnak a fiát, és menyét, Szárajt, fiának, Abrámnak a feleségét, és elindult velük Úr-Kaszdimból, hogy Kánaán földjére menjen. Eljutottak Háránig, és ott le-

telepedtek. ³²Taré kétszázöt éves volt, amikor meghalt Háránban.

Ábrahám (Abrám) elhívatása

12 Az Úr ezt mondta Abrámnak: Menj el földedről, rokonságod közül és atyád házából arra a földre, amelyet mutatok neked! ²Nagy néppé teszlek, és megáldalak, nagyvá teszem nevedet, és áldás leszel. ³Megáldom a téged áldókat, s megátkozom a téged gyalázókat. Általad nyer áldást a föld minden nemzetsége.

⁴Abrám elment, ahogyan azt az Úr mondta neki, és Lót is vele ment. Abrám hetvenöt éves volt, amikor kijött Háránból. ⁵Fogta Abrám Szárajt, a feleségét és Lótot, a testvére fiát meg minden szerzeményüket, amit csak szereztek, mindenkít, akikre Háránban tettek szert, és elindultak, hogy Kánaán földjére menjenek. El is érkeztek Kánaán földjére. ⁶Majd átvonult Abrám az országon egészen a sikemi szenthelyig, Móré völgyfájáig. Akkor még kánaániak éltek ezen a földön.

⁷Az Úr megjelent Abrámnak, és ezt mondta: A te utódainak fogom adni ezt a földet! Ő pedig oltárt épített ott az Úrnak, aki megjelent neki. ⁸Onnan továbbvonult a Bételtől keletre eső hegyvidékre, és felverte sátrát: Bétel esett nyugatra, Aj pedig keletre. Oltárt épített ott az Úrnak, és segítségül hívta az Úr nevét. ⁹Azután útnak indult Abrám, és továbbvonult a Délvidék felé.

Ábrahám Egyiptomban

¹⁰Egyszer éhínség támadt azon a földön. Ekkor lement Abrám Egyiptomba, hogy jövevényként ott tartózkodjék, mert súlyos volt az éhínség azon a földön. ¹¹Amikor már közel járt Egyiptomhoz, ezt mondta feleségének, Szárajnak: Nézd, tudom, hogy szép asszony vagy. ¹²Ha meglátnak az egyiptomiak, azt mondják majd: Ez a felesége! És engem megölnek, téged pedig életben hagynak. ¹³Mondd hát azt, hogy a húgom vagy, hogy jó sorom legyen általad, és ne öljenek meg miattad.

¹⁴Igy is történt. Amikor Abrám Egyiptomba érkezett, az egyiptomiak látták, hogy nagyon szép az asszony. ¹⁵A fáraó főemberei is meglátták őt, dicsérték a fáraónak, és elvitték az asszonyt a fáraó házába. ¹⁶Abrámnak pedig jó sora lett a felesége által: lettek neki juhai, marhái és szamarai, szolgálói és szolgálói, számárcancái és tevéi. ¹⁷De nagy csapásokkal sújtotta az Úr a fáraót és házát Abrám felesége, Száraj miatt. ¹⁸Hívatta azért a fáraó Abrámot, és ezt mondta: Mit tettél velem? Miért nem mondtad meg nekem, hogy a feleséged? ¹⁹Miért mondtad, hogy a húgod? Csak ezért vettem feleségül. Most aztán itt a feleséged, fogd, és menj! ²⁰Embereket is rendelt mellé a fáraó, és azok kivezették őt, feleségét és mindenét, amije csak volt.

Lót elválik Ábrahámtól

13 Abrám feljött Egyiptomból a feleségével és mindenével együtt, amije volt. Lót is vele jött a Délvidékre. ²Abrámnak igen tekintélyes vagyona volt: jószágba, ezüstmé és aranya. ³A Délvidékről továbbvonult előző szállásai mentén egészen Bételig, addig a helyig, ahol korábban is sátorozott Bétel és Aj között, ⁴annak az oltárnak a helyéig, amelyet ott először készített. Ott segítségül hívta Abrám az Úr nevét.

⁵De Lótnak is, aki Ábrámmal ment, voltak juhai, marhái és sátrai, ⁶és az a föld nem bírta eltartani őket, hogy együtt lakjanak. Olyan sok volt a szerzeményük, hogy nem lakhattak együtt. ⁷Össze is vesztek Abrám jószágának a pásztorai Lót jószágának a pásztoraival. Akkor még a kánaániak és a perizziek is ott laktak azon a földön. ⁸Azért Abrám ezt mondta Lótnak: Ne legyen viszály köztem és közted, az én pásztoraim és a te pásztoraid között, hiszen rokonok vagyunk! ⁹Hát nincs előtted az egész ország? Válj el tőlem! Ha te balra tartasz, én jobbra megyek, ha te jobbra mégy, én balra térek.

¹⁰Ekkor Lót körülnézett, és látta, hogy a Jordán egész környéke bővizű föld. Mert mielőtt elpusztította az Úr Sodomát és Gomorát, egészen Cóarig olyan volt az, mint az Úr kertje, mint Egyiptom földje. ¹¹Lót tehát a Jordán egész környékét választotta magának, és elindult Lót kelet felé. Így váltak el egymástól. ¹²Abrám Kánaán földjén lakott, Lót pedig a Jordán környékén levő városokban telepedett le, és egészen Sodomáig sátorozott. ¹³A sodomai férfi-

ak pedig igen romlottak és vétkesek voltak az Úr előtt.

Isten Ábrahámnak ígéri Kánaánt

¹⁴Az Úr ezt mondta Abrámnak azután, hogy Lót elvált tőle: Emeld föl tekintetedet, és nézz szét arról a helyről, ahol vagy, északra, délre, keletre és nyugatra. ¹⁵Azt az egész földet, amelyet látsz, neked és a te utódainak adom örökre. ¹⁶Olyanná teszem utódaidat, mint a föld porát: aki meg tudja számolni a föld porát, az tudja megszámolni majd a te utódaidat is. ¹⁷Indulj hát, járd be ezt a földet szeltében-hosszában, mert majd neked adom. ¹⁸Igy vonult tovább Abrám a sátraival, és letelepedett Mamré völgyesében, amely Hebrónban van, majd oltárt épített ott az Úrnak.

A Sziddím-völgyi csata

14 Történt pedig Amráfelnek, Sineár királyának, Arjóknak, Ellászár királyának, Kedorláómernek, Élam királyának és Tidálnak, Góim királyának az idejében, ²hogy ezek háborút indítottak Bera, Sodoma királya, Birsza, Gomora királya, Sináb, Admá királya, Seméber, Cebójim királya és Bela, azaz Cóar királya ellen. ³Mind-ezek a Sziddím-völgyben egyesültek, ahol most a Sós-tenger van. ⁴Tizenkét évig szolgálták Kedorláómert, de a tizenharmadik esztendőben fellázadtak. ⁵Ezért a tizennegyedik esztendőben eljött Kedorláómer a vele tartó királyokkal, és megverték a refáiakat Asterót-Karnaimban, a zúziakat Hámban, az émieket Sávé-Kirjátaimban és a hóriakat a maguk hegyvidékén, a Széíren, egészen Él-Paránig, amely a pusztá mellett van. ⁷Azután megfordultak, és Én-Mispátba, azaz Kádésba mentek, leverték az amalékiak egész mezejét és az emóriakat is, akik Hacecón-Támárban laktak. ⁸Kivonult tehát Sodoma királya, Gomora királya, Admá királya, Cebójim királya és Bela, azaz Cóar királya is, és a Sziddím-völgyben csatarendbe álltak ⁹Kedorláómeral, Élam királyával, Tidállal, Góim királyával, Amráfellal, Sineár királyával és Arjókkal, Ellászár királyával szemben: négy király öt ellen. ¹⁰A Sziddím-völgy tele volt szurokforrásokkal. Amikor Sodoma és Gomora királyai megfutamodtak, beleestek azokba, a megmaradtak pedig a hegységbe futottak. ¹¹Elvitték Sodoma és Gomora minden jószágát és minden eleségét, azután elvonultak. ¹²Elvitték Lótot is, Abrám testvérének a fiát, jószágával együtt, és elvonultak. Ő akkor Sodomában lakott.

¹³De jött egy menekült, és hírt hozott a héber Abrámnak, aki akkor az emóri Mamrénak, Eskól és Ánér testvérének a völgyesében lakott. Ők meg Abrám szövetségesei voltak. ¹⁴Amint meghallotta Abrám, hogy unokaöccse fogságba esett, fölfegyverezte háromszáztizennyolc leányét, akik a házánál születtek, és Dánig üldözte őket. ¹⁵Éjszaka azután csapatokra oszlottak, szolgálvaival együtt rájuk támadt, megverte, és üldözte őket egészen Hóbáig, amely Damaszkusztól északra van. ¹⁶Visszahozott minden jószággot. Visszahozta unokaöccsét, Lótot is jószágával együtt, meg az asszonyokat és a népet is.

¹⁷Miután így megverte Kedorláómert és a vele tartó királyokat, visszatért. Sodoma királya pedig kivonult eléje a Sávé-völgybe, azaz a Király-völgybe.

Ábrahám és Melkisédek

¹⁸Melkisédek, Sálém királya kenyeret és bort vitt ki eléje. Ő a Felséges Isten papja volt, ¹⁹megáldotta őt, és ezt mondta:

Áldott vagy, Abrám a Felséges Isten előtt, aki az eget és a földet alkotta! ²⁰És áldott a Felséges Isten, mert kezedbe adta ellenségeidet!

Abrám pedig tizedet adott neki mindnből.

²¹Sodoma királya ezt mondta Abrámnak: Add nekem az embereket, a jószágot pedig tartsd meg magadnak! ²²De Abrám így válaszolt Sodoma királyának: Fölemelt kézzel esküszöm az Úrra, a Felséges Istenre, az ég és a föld alkotójára, ²³hogy egy szál fonalat vagy egy sarusíjat sem veszek el mindabból, ami a tied, hogy ne mondhasd: Én tettem gazdaggá Abrámot. ²⁴Rólam ne essék szó, csak arról, amit megették a legények, meg azoknak a férfiaknak a részéről, akik velem tartottak: Anér, Eskól és Mamré kapják meg a részüket.

Ábrahám hite

15 Ezek után az események után így szólt az Úr Ábrámhoz látomásban: Ne félj, Abrám! Én vagyok a pajzsold: jutalmad igen bőséges.

²De Abrám ezt mondta: Ó, Uram, Uram! Mit adhatsz nekem, hiszen gyermektelen vagyok, és házamat a damaszkuszi Eliézer örökli. ³Nem adtál nekem utódot – mondta Abrám –, ezért egy házamnál született szolga lesz az örökösöm. ⁴Ám ekkor így szólt hozzá az Úr: Nem ő lesz az örökösöd, hanem az lesz az örökösöd, aki tőled fog származni.

⁵Majd kivezette az Úr, és azt mondta: Tekints föl az égre, és számold meg a csillagokat, ha meg tudod számolni! Ennyi utódod lesz! – mondta. ⁶Abrám hitt az Úrnak, és ő ezt számította be neki igazságu.

Az Úr szövetséget köt Ábrahámmal

⁷Azután ezt mondta neki: Én az Úr vagyok, aki kihoztalak Úr-Kaszdimból, hogy neked adjam örökségül ezt a földet. ⁸Abrám ezt kérdezte: Ó, Uram, Uram! Miből tudhatnám, hogy én öröklöm azt? ⁹Ezt mondta neki: Hozz nekem egy hároméves üszőt, egy hároméves kecskét és egy hároméves kost, egy gerlicét és egy galambot! ¹⁰Elhozta neki mindezeket, azután középen kettéhasította őket, és mindegyiknek a két felét egymással szemben helyezte el; a madarakat azonban nem hasította ketté. ¹¹Ekkor ragadozó madarak szálltak a húsdarabokra, de Abrám elkergette őket. ¹²Napnyugtakor aztán Abrám mély álomba zuhant, és rémítő nagy sötétség borult rá. ¹³Ekkor az Úr azt mondta Abrámnak: Tudd meg, hogy a te utódaid jövevények lesznek egy olyan országban, amely nem az övék: rabszolgákká teszik, és nyomorgatják őket négyszáz évig. ¹⁴De ítéletet tartok azon a népen is, amelyet szolgálnak, és azután majd nagy vagyonnal kijönnek onnan. ¹⁵Te pedig békességgel térsz őseidhez, és késő vénségedben temetnek el. ¹⁶Csak a negyedik nemzedék tér vissza ide, mert az emóriak gonoszsága még nem telt be.

¹⁷Amikor lement a nap, és koromsötét lett, hirtelen füstölgő kemence és tüzes fáklya ment át ezek között a húsdarabok között. ¹⁸Ezen a napon kötött az Úr szövetséget Ábrámmal, és azt mondta: A te utódainak adom ezt a földet Egyiptom patakjától a nagy folyá- mig, az Eufrátesz folyá- mig, ¹⁹a kénieket, keniz- zieket és kadmóniakat, ²⁰a hettitákat, perizzieket és refáiakat, ²¹az emóriakat és kánaánia- kat, a gírgásiakat és jebúsziaikat.

Hágár és Izmael

16 Száraj, Abrám felesége nem szült neki. De volt Szárajnak egy egyiptomi szolgálója, akinek Hágár volt a neve. ²Száraj ezt mondta Abrámnak: Íme, az Úr bezárta méhemet, és így nem szülhetek. Menj hát be a szolgálómhoz: talán az ő révén lesz fiam! És hallgatott Abrám Száraj szavára. ³Akkor Száraj, Abrám felesége fogta szolgálóját, az egyiptomi Hágárt, és férjéhez, Ábrámhoz adta feleségül; Ábrám akkor már tíz éve Kánaán földjén lakott.

⁴Abrám bement Hágárhoz, az pedig teherbe esett. Amikor látta, hogy terhes, úrnőjének nem volt többé becsülete előtte. ⁵Ezért Száraj ezt mondta Abrámnak: Miattad ért engem sérelem! Magam adtam öledbe a szolgálómat, de látja, hogy teherbe esett, és nincs előtte becsületem. Ítéljen ügyünkben az Úr! ⁶Abrám így felelt Szárajnak: Hiszen a te szolgálód, a te kezедben van: csinálj vele, amit jónak látsz! Ettől fogva olyan rosszul bánt vele Száraj, hogy az elfutott tőle.

⁷Az Úr anygala rátalált egy forrásnál a pusztában, annál a forrásnál, amely a Súrba vezető út mentén van, és ez mondta: Hágár, Száraj szolgálója! Honnan jössz, és hová mégy? Ő így felelt: Úrnőm elől, Száraj elől futok. ⁹Azt mondta neki az Úr anygala: Térj vissza úrnődhöz, és alázkodj meg előtte! ¹⁰Ezt is mondta neki az Úr anygala: Nagyon megsokasítom a te utódaidat, annyira, hogy meg sem lehet őket számolni. ¹¹Majd ezt mondta neki az Úr anygala:

Íme, teherbe estél, és fiút fogsz szülni. Nevezd Izmaelnek, mert hallott az Úr nyomorúságodról.

¹²Szilaj ember lesz ő, akár egy vadszamar! Kezet emel mindenkire, de őrá is mindenki; nem törődik testvéreivel, úgy választ táborhelyet magának!

¹³Azután Hágár így nevezte az Urat, aki szólt hozzá: Te vagy a látás Istene. Mert ezt mondta: Én is láthattam itt, aki engem látott. ¹⁴Ezért nevezik azt a kutat Lahajrói-kútnak. Ott van most is Kádés és Bered között. ¹⁵Ezután fiút szült Hágár Abrámnak. Abrám Izmaelnek nevezte a fiát, akit Hágár szült. ¹⁶Abrám nyolcvanhat esztendő- s volt, amikor Hágár Izmaelt szülte Abrámnak.

Az Úr megújítja szövetségét Ábrahámmal

17Amikor Abrám kilencvenkilenc éves volt, megjelent Abrámnak az Úr, és ezt mondta neki:

Én vagyok a Mindenható Isten.
Járj színem előtt, és légy feddhetetlen!
2Megajándékozlak szövetségemmel,
és nagyon-nagyon megszorítom utódaidat.
3Ekkor Abrám arcra borult, Isten pedig így szólt hozzá:
4Ez lesz az én szövetségem veled:
Sok nép atyja leszel!
5Nem neveznek többé Abrámnak,
hanem Ábrahám lesz a neved,
mert sok nép atyjává teszlek.
6Nagyon-nagyon megszorítom utódaidat,
népeket támasztok belőled,
királyok származnak tőled.
7Szövetségre lépek veled, sőt utódaiddal is,
örök szövetségre minden nemzedékükkel.
Mert Istened leszek, és utódaidnak is.
8Neked és utódaidnak adom a földet,
ahol jövevény vagy,
Kánaán egész földjét birtokul örökre,
és Istenük leszek.

A körülmételkedés a szövetség jele

9Majd ezt mondta Isten Ábrahámnak: Te pedig tartsd meg szövetségemet, meg utódaid is nemzedékről nemzedékre! 10Így tartásátok meg szövetségemet, amelyet veletek és utódaitokkal kötök: metéljenek körül nálatok minden férfit! 11Metéljétek körül szeméremtestetek bőrét, ez lesz a veletek kötött szövetségem jele. 12Nyolcnapos korában körül kell metélni nálatok minden fiúgyermeket nemzedékről nemzedékre, akár a házban született, akár pénzen vásárolták valami idegentől, aki nem a te utódaid közül való. 13Körül kell metélni azt is, aki a házban született, azt is, akit pénzen vásároltak. Ott lesz az én szövetségem a testeteken örök szövetségként. 14A körülmétéletlen férfit, akinek nem metélték körül szeméremteste bőrét, ki kell irtani az ilyen embert népe közül, mert elutasította szövetségemet.

Az Úr Izsákot ígéri Ábrahámnak

15Azután ezt mondta Isten Ábrahámnak: Szárajt, a feleségedet ne nevezd többé Szárajnak, hanem Sára legyen a neve! 16Mert megáldom őt, sőt fiút adok neked általa; megáldom őt, és népek támadnak belőle, népek királyai származnak tőle. 17Ábrahám ekkor arcra borult, de nevetett, ezt gondolta ugyanis magában: Százestendő embernek lehet-e gyermeke? Vagy Sára kilencvenéves léteére szülhet-e? 18És ezt mondta Ábrahám az Istennek: Bárcsak Izmael életét oltalmaznád!
19De Isten ezt mondta: Nem! Sára, a feleséged szül neked fiút, akit Izsáknak fogsz nevezni. Szövetségre lépek vele is, örök szövetségre, meg utódaival is. 20Izmael dolgában is meghallgatlak: megáldom őt, és nagyon-nagyon megszorítom és megsokasítom utódait. Tizenkét fejedelmet fog nemzeni, és nagy néppé teszem. 21De szövetségre csak Izsákkal lépek, akit Sára egy esztendő múlva szül neked. 22Miután Isten mindezeket elmondta, eltávozott Ábrahámtól.

23Ezután fogta Ábrahám a fiát, Izmaelt, meg a házában született vagy pénzen vásárolt összes szolgálját, Ábrahám háza népéből az összes férfit, és körülmétélte szeméremtestük bőrét még azon a napon, ahogyan meghagyta neki Isten. 24Ábrahám kilencvenkilenc esztendő volt, amikor szeméremteste bőrét körülmételték. 25Fia, Izmael tizenhárom esztendő volt, amikor szeméremteste bőrét körülmételték. 26Ugyanazon a napon metélték körül Ábrahámot, a fiát, Izmaelt 27és háza népéből az összes férfit. Mind a házban született, mind az idegentől pénzen vásárolt szolgálkat körülmételték vele együtt.

Az Úr megjelenik Ábrahámnak Mamré tölgyesében

18Azután megjelent neki az Úr Mamré tölgyesében, amikor a déli hőség idején a sátor bejáratában üldögélt. 2Főlemelte tekin-

tetét, és látta, hogy három férfi áll előtte. Amint meglátta őket, eléjük futott a sátor bejáratától, földre borult, 3és így szólt: Uram, ha elnyertem jóindulatodat, kérlek, ne kerüld el szolgálodat! 4Mindjárt hozatok egy kis vizet, mosások meg a lábatokat, és dőljetek le a fa alá! 5Én meg hozok egy falat kenyeret, hogy felüdüljete-
tek, és úgy menjetek tovább, ha szolgálatok mellett mentek el! Ők azt felelték: Tedd azt, amit mondtál! 6Ábrahám besietett Sárához a sátorba, és azt mondta: Siess, dagassz meg három mérték finomlisztet, és süss lángost! 7Majd kiszaladt Ábrahám a csordához, fogott egy szép és zsenge borjút, odaadta a legényének, az pedig gyorsan elkészítette. 8Azután vett vajat, tejet, meg vette a borjút, amelyet elkészítetett, és eléjük tette. Ő maga pedig ott állt mellettük a fa alatt, amíg ettek.

9Azután ezt kezdték tőle: Hol van Sára, a feleséged? Ő így felelt: Itt a sátorban. 10Egyikük azt mondta: Egy esztendő múlva visszatérek hozzád, és feleségednek, Sárának akkor már fia lesz! Sára közben ott hallgatódzott a háta mögött a sátor bejáratánál. 11Ábrahám és Sára élemedett korú öregek voltak, és Sáránál már megszűnt a női életfolyamat. 12Sára nevetett magában, és azt gondolta: Miután megvénültem, lehet-e még gyönyörben részem? Meg az uram is öreg!

13De az Úr megkérdezte Ábrahámot: Miért nevetett Sára, és miért mondta: Ugyan, hogy szülhetnék öreg létemre? 14Van-e valami lehetetlen az Úr számára? Egy esztendő múlva visszatérek hozzád, és fia lesz Sárának. 15Sára azonban tagadta: Nem nevettem! – mondta, mert félt. Az Úr azonban így szólt: De bizony neveltél!

Ábrahám könyörög Sodomáért

16Amikor a férfiak elindultak, és Sodoma felé tartottak, Ábrahám is velük ment, hogy elkísérje őket. 17Az Úr ezt mondta: Eltitkoljam-e Ábrahám előtt, amit tenni akarok? 18Hiszen Ábrahámtól nagy és hatalmas nép fog származni, és általa nyer áldást a föld minden népe. 19Mert őt választottam ki arra, hogy megparancsolja maga után fiainak és háza népének is, hogy őrizzék meg az Úr útját, cselekedjenek az igazságnak és jognak megfelelően, hogy az Úr is beteljesítse, amit megígért Ábrahámnak.

20Azért ezt mondta az Úr: Mivel már igen sok a jajkiáltás Sodoma és Gomora miatt, és vétküik igen súlyossá vált, 21lemegyek, hogy megnézzem: vajon csakugyan a hozzám eljutott jajkiáltás szerint cselekedtek-e, vagy sem. Tudni akarom.

22Amikor a férfiak megfordultak, és elindultak Sodoma felé, Ábrahám még ott állt az Úr előtt. 23Odalépett hozzá Ábrahám, és ezt kérdezte: Vajon elpusztítod-e az igazat is a bűnös-
sel együtt? 24Hátha van ötven igaz ember abban a városban? Akkor is elpusztítod, és nem bocsátasz meg annak a helynek azért az ötven igazért, akik ott laknak? 25Távol legyen tőled, hogy ilyet tégy, hogy megöld az igazat a bűnös-
sel együtt, és úgy járjon az igaz is, mint a bűnös. Távol legyen tőled! Vajon az egész föld bírája nem hozna-e igaz ítéletet? 26Az Úr így felelt: Ha találod Sodoma városában ötven igazat, megkegyelmezek értük az egész helynek. 27Ábrahám újból megszólalt: Tudom, merész dolog, hogy szólok az én Uramnak, bár én csak por és hamu vagyok. 28De ha az ötven igaznak öt híja lesz, elpusztítod-e az öt miatt az egész várost? Ő ezt felelte: Nem pusztítom el, ha találok ott negyvenötöt. 29Ismét szólt hozzá, és ezt mondta: Hátha negyven található ott! Az Úr így felelt: Nem teszem meg a negyvenért. 30Ne induljon föl az én Uram, hogy beszéljek – szólt Ábrahám –, de hátha csak harminc található ott! Ő így felelt: Nem teszem meg, ha találok ott harmincat. 31Ábrahám ezt mondta: Tudom, merész dolog, hogy szólok az én Uramnak: hátha húsz található ott! Ő így felelt: Nem pusztítom el a húszért. 32Ábrahám ezt mondta: Ne haragudjon az én Uram, hogy még egyszer szólok: hátha csak tíz található ott! Ő így felelt: Nem pusztítom el a tízért. 33Ekkor az Úr befejezte a beszélgetést Ábrahám-

mal, és eltávozott, Ábrahám pedig visszatért lakóhelyére.

A romlott Sodoma

19A két angyal estére Sodomába érkezett, Lót pedig éppen Sodoma kapujában ült. Amint meglátta őket Lót, fölkelt, eléjük ment, és arccal a földre borult. 2Ezt mondta: Térjetek be, Uraim, szolgálatok házába, töltsétek itt az éjszakát, mossátok meg a lábatokat! Reggel majd fölkelhettek, és utatokra indulhatok. De ők azt felelték: Nem, hanem itt a szabadban töltjük az éjszakát. 3Mivel azonban nagyon unszolta őket, betértek hozzá, bementek a házba. Ő pedig lakomát készített nekik, kovásztalan kenyeret süttetett, és ettek.

4Mielőtt azonban lefeküdtek volna, a város férfiai, a sodomaiak, körülvették a házat; ifjak és öregek, az egész nép kivétel nélkül. 5Bekiáltottak Lótnak, és azt mondták neki: Hol vannak azok a férfiak, akik hozzád jöttek éjszakára? Hozd ki őket hozzánk, hadd háljunk velük! 6Lót kiment hozzájuk a bejáratához, de az ajtót bezárta maga mögött, 7és ezt mondta: Ugyan, barátaim, ne tegyetek rosszat! 8Van két leányom, akiknek még nem volt dolguk férfival: kihozom őket hozzátok, és tegyetek velük, amit jónak láttok! De ezekkel a férfiakkal ne tegyetek semmit, mivel hajlékomban kerestek oltalmat! 9De azok így feleltek: Hordd el magad! És azt mondták: Ő az egyetlen jövevény köztünk, és ő akar törvényt szabni? Még jobban elbánunk veled, mint velük! Szorongatni kezdték magát Lótot, és már majdnem betörték az ajtót. 10De azok a férfiak kinyújtották a kezüket, behúzták Lótot magukhoz a házba, és bezárták az ajtót. 11Az emberek apraját-nagyját pedig, akik a ház bejárata előtt voltak, vaksággal verték meg, úgyhogy hiába igyekeztek, nem találták meg az ajtót.

Lót megmenekül

12A férfiak akkor ezt kezdték Lóttól: Ki van még itt, aki hozzád tartozik? Vödet, fiaidat és leányaidat meg mindenedet, ami a tied a városban, vidd el erről a helyről! 13Mert mi el fogjuk pusztítani ezt a helyet, mivel eljutott az Úrhoz az a nagy jajkiáltás, amelyet okoztak. Az Úr azért küldött bennünket, hogy elpusztítsuk a várost. 14Lót tehát kiment, és beszélt a vőivel, akik leányait el akarták venni, és ezt mondta: Keljetek föl, menjetek ki erről a helyről, mert az Úr el fogja pusztítani ezt a várost. De a vői azt hitték, hogy csak tréfál.

15Amikor hajnalodott, így sürgették az angyalok Lótot: Kelj föl, fogd a feleségedet és két leányodat, akik itt vannak, hogy el ne pusztulj a város bűne miatt! 16És amikor tétovázott, megragadták a férfiak a kezét, meg a feleségének és két leányának a kezét, mert az Úr megszánta őt. Kivitték, és otthagyták a városon kívül. 17Amikor vitték őket kifelé, ezt mondták: Mentsd az életedet! Ne nézz hátra, és ne állj meg sehol a környéken! A hegyre menekülj, különben elpusztulsz! 18De Lót azt mondta nekik: Ne oda, Uram! 19Ha már kegyelmes voltál szolgálhoz, és olyan nagy szeretettel bánsz velem, hogy meg akarod tartani az életemet, akkor ne kelljen a hegyre menekülnöm, mert utolér a veszedelem, és meghalok. 20Itt van a közelben ez a kis város, hadd fussak oda! Bár kicsi, hadd meneküljek oda, hogy életben maradjak! 21Ebben a dologban is engedek neked – felelte. – Nem pusztítom el azt a várost, amelyről beszéltél. 22De gyorsan menekülj oda, mert semmit sem tehets addig, amíg oda nem érsz. – Ezért hívják azt a várost Cóarnak.

23A nap éppen fölkelt, amikor Lót Cóarba ért. 24Az Úr pedig kénkőves tüzes esőt bocsátott Sodomára és Gomorára, az Úrtól, az égből. 25Így pusztította el azokat a városokat és azt az egész környeket, a városok egész lakosságát, sőt a föld növényzetét is. 26Lót felesége azonban, aki mögötte ment, közben hátranézett, és sóbálvánnyá vált.

27Reggel fölkelt Ábrahám, hogy arra a helyre menjen, ahol az Úr színe előtt állt. 28Amint elnézett Sodoma és Gomora felé meg annak az egész környéknek a földje felé, azt látta, hogy

füstöl a föld, akár egy olvasztókemence. 29De amikor Isten elpusztította annak a környéknek a városait, nem feledkezett meg Isten Ábrahámról, és kivezette Lótot a pusztulásból, amikor elpusztította azokat a városokat, ahol Lót lakott.

Lót leányainak a bűne

30Lót fölment Cóarból, és letelepedett két leányával együtt a hegyen, mert félt Cóarban lakni. Egy barlangban lakott két leányával együtt. 31Egyszer a nagyobbik leánya ezt mondta a kisebbiknek: Apánk öreg, és nincs ezen a földön férfi, aki hozzánk bejönne, ahogy az egész földön szokás. 32Gyere, itassuk le apánkat borral, háljunk vele, és támasszunk apánktól utódot! 33Leitatták tehát az apjukat borral még azon az éjszakán, és bement a nagyobbik, és az apjával hált. Lót pedig nem is tudta, hogy leánya melléfeküdt, majd pedig távozott. 34Másnap azt mondta a nagyobbik a kisebbiknek: A múlt éjjel én háltam az apámmal. Itassuk le őt ma éjjel is, és menj be te, hálj vele, hogy utódot támasszunk apánktól. 35Azon az éjszakán is leitatták az apjukat, és a kisebbik is vele hált. Lót pedig nem is tudta, hogy leánya melléfeküdt, majd pedig távozott. 36Így esett teherbe Lót mindkét leánya az apjától. 37A nagyobbik fiút szült, és Móábnak nevezte el. Ő a mai Móáb ősatyja. 38A kisebbik is fiút szült, és Ben-Amminak nevezte el. Ő a mai ammóniak ősatyja.

Ábrahám és Sára Gerárban

20Azután elindult onnan Ábrahám a Délvidék felé, letelepedett Kádés és Súr között, és jövevényként élt Gerárban. 2Ábrahám azt mondta Sáráról, a feleségéről, hogy a húga, ezért Abímelek, Gerár királya érte küldött, és elvitette Sárát. 3Isten azonban eljött Abímelekhez éjjel, álmában, és azt mondta neki: Meg fogsz halni az asszony miatt, akit elvitettél, mert férjes asszony! 4Abímelek azonban még nem közeledett hozzá, ezért azt mondta: Uram, az igaz népet is megöliöd? 5Hiszen ő mondta nekem, hogy a húga, az asszony meg azt mondta róla, hogy a bátyja! Én tiszta szívvel és ártatlan kézzel tettem ezt. 6Akkor ezt mondta neki álmában az Isten: Én is tudom, hogy tiszta szívvel tetted ezt. Ezért óvталak magam is attól, hogy vétkezzél ellenem, ezért nem engedtem, hogy érintsd őt. 7Most tehát add vissza annak az embernek a feleségét, mert próféta ő, és imádkozik érted, hogy életben maradj. Ha azonban nem adod vissza, tudd meg, hogy meg kell halnod neked és mindenkinek, aki hozzád tartozik! 8Abímelek reggel fölkelt, hívatta valamennyi udvari emberét, és elbeszélte nekik mindezt. Az emberek nagyon megijedtek. 9Ekkor hívatta Abímelek Ábrahámot, és ezt mondta neki: Mit tettél velünk? Mit vétettem ellened, hogy ilyen nagy vétekbe akartál bele-
vinni engem és országomat? Olyan dolgokat tettél velem, amilyeneket nem szabad megtenni. 10Majd ezt kérdezte Abímelek Ábrahámtól: Mire gondoltál, hogy ezt tetted? 11Ábrahám ezt felelte: Azt gondoltam, hogy nincs istenfélelem ezen a helyen, és megölnek a feleségemért. 12De ő valóban a húgom is, az apám leánya, csak nem az anyám leánya; így lett a feleségem. 13Amikor vándorútra indított engem Isten apám házából, ezt kértem tőle: Azzal mutasd meg szeretetedet irántam, hogy bárhová megyünk, mindenütt azt mondod rólam, hogy a bátyád vagyok!

14Akkor Abímelek juhokat és marhákat, szolgálkat és szolgálókat hozatott, és Ábrahám-
nak adta, Sárát, a feleségét pedig visszaküldte hozzá, 15és ezt mondta Abímelek: Itt van előt-
ted az országom, lakj ott, ahol jónak látod. 16Sá-
rához pedig így szólt: Íme, ezer ezüstöt adtam a bátyádnak, és felment téged mindazok előtt, akik veled vannak, mert így minden tekintetben igazolva vagy. 17Ábrahám pedig imádkozott Istenhez, és meggyógyította Isten Abímeleket, feleségét és szolgálóit, úgyhogy ismét szülhettek. 18Mert az Úr meddővé tett minden nőt Abímelek házában Sárának, Ábrahám feleségének az esete miatt.

MENNYBEMENETEL ÜNNEPE – JN 20,16–18

Isten itt állt a hátam mögött

Egy verset és két ószövetségi kapcsolódást szeretnék bemutatni.

A vers *József Attiláé: Az Isten itt állt a hátam mögött...* „Az Isten itt állt a hátam mögött / s én megkerültem érte a világot” – kezdi a költő. Ezután megszakad a vers. Két sor kimarad, majd leírja, hogyan küzd azért, hogy elérje Istent, s Isten nem emeli föl. Ez azonban mégsem jelent távolságot, hanem éppen ez ad erőt, hogy küzdeni tudjon.

Mária ott áll a sírnál, keresi Jézust. Meg akarja találni. Nem találja. Nincs ott a test. Nem tudja megkenni illatos kenettel. Nem tudja megadni Jézus testének azt, ami illik. Ott áll Mária a sírnál, és nem tudja befejezni, lezárni a kapcsolatot Jézussal: eltemette őt, de íme, nyitott a sír. Nyitott és üres.

Tudjuk jól tapasztalatból is, a lélektan leírásából is, hogy a temetés lezárása a gyásznak. Nagyon nehéz annak az embernek elfogadni a halált, aki nem tud részt venni szeretnének temetésén. Máriában talán lezáródhatott volna a gyász. De nyitott és üres a sír. Hiába tesz meg mindent... Megkerülte a világot – s közben Jézus ott áll a háta mögött.

Talán föl kellene adnunk már azt, hogy mindent megteszek Jézusért. No, ezt sokan földadták. Inkább így mondom: föl kellene adnunk, hogy nekünk kell elérnünk valamit, a tökéleteset, a sikert, a megbízhatóságot – tehát az isteneink keresését és kiszolgálását. Az élő Jézus ott áll a hátunk mögött. Ő szól, ő szólongat nevünkön. Bár ebben a nagy zajban alig halljuk a hangját. Ő szólít – forduljunk meg. Nem kell a teljesítmény, nem kell megkerülnünk a világot – Isten itt áll a hátunk mögött.

Az első ószövetségi idézet az *Énekek énekéből* való. Így énekel a szerelmes menyasszony, aki keresi kedvesét: „*Ágyamon éjjelente kerestem őt, akit lelkemből szeretek, kerestem, de nem találtam. Fölkelek azért, és bejárom a várost, az utcákat és a tereket, megkeresem, akit lelkemből szeretek! Kerestem, de nem találtam! Rám találtak az örök, akik a várost járják. Nem láttátok – kérdeztem –, akit lelkemből szeretek? Alig mentem tovább, máris megtaláltam, akit lelkemből szeretek. Megragadtam, nem is engedem el, míg*

be nem vezetem anyám házába, szülőknek szobájába.” Feltűnő a párhuzam a magdalai Mária viselkedése és az *Énekek éneke* között. Mária Jézust keresi, de üres a sír, nem találja. „*Kit keresel?*” – kérdezi tőle Jézus, akit Mária a temető öréneke vél. És aztán hamar meg is találja, megragadja, s nem akarja elengedni.

Amikor Jézus azt mondja: „*Ne érints engem*” – vagy más fordításban: „*Ne tartóztass engem!*” –, akkor ki akarja zökkenteni Máriát ebből a viselkedésből. Talán mondhatjuk, hogy a magdalai Mária szerelmes volt Jézusba. De azt mindenképpen jól látjuk, hogy emberi, földi szeretettel szerette. Ez kisajátító és rangsorba állító szeretet. Mint amikor a vőlegény ránéz menyasszonyára, és azt mondja: „Te vagy az első az életemben!” Néhány év múlva pedig a főnöke állítja választás elé: „Döntsd el, mi az első: a hivatásod vagy a családod?” A mi szeretetünk ilyen: első és második és harmadik.

Jézus azt mondja – nemcsak Máriának, hanem nekünk is –, hogy tegyük félre a rangsort. Nem viszonyulhatunk többé úgy hozzá, mint földi dolgainkhoz. Ő nem első akar lenni életünkben, hanem az egyetlen. Az első után ugyanis jön a második és a harmadik. Olykor az elsőnek is lejár az ideje, hogy a második és a harmadik is megkapja a maga helyét. Az egyetlen azonban mindent magába ölel.

Ezért nem lehet kérdés: Istent szeretem-e vagy a feleségemet? Istennek szolgáló-e vagy a hivatásomnak? Istenre szánó-e időt vagy az egészségemre? Hanem úgy szeretem a feleségemet, hogy abban a szeretetben benne foglaltatik az Isten iránti szeretet és hála. Úgy szolgálom a hivatásomat, hogy benne Istent dicsőítem. Úgy szánok időt az egészségemre, hogy Istennek adhasak hálát érte. Jézus éppen erre szabadítja fel Máriát, amikor megszólitja, amikor megismerteti magát vele. Erre hívja el, amikor azt mondja: „*Ne érints engem*”, szakadj ki ebből a földi, rangsorba állító szeretetből. És erre hív el minket is.

Hajlamosak vagyunk Jézust egynek titulálni a sok közül. Lehet, hogy az elsőnek, de mégiscsak egynek a sok közül. Amikor azt mondjuk: időt kell szánni az istentiszteletre, de időt kell találni az ebédfőzésre is. Igen, jó dolog, ha hittan-

AZ ÜNNEP IGÉJE

ra jár a gyerek, de kell nyelvet is tanulnia és sportolnia is. Igen, befizetem az egyházfenntartást, de kell szánni az ételre és a kultúrára is. Jézus arra hív, hogy ne állítsuk be őt a rangsorba. Hanem az ebédfőzés is legyen istentisztelet; amikor zenélek, az is legyen Isten-dicséret, és amikor szórakozom, azzal is Istent imádjам. Az *Énekek éneke* úgy fejeződik be, hogy a menyasszony akarja a vőlegényét anyja házába vinni. Jézus pedig azt válaszolja erre: „*Én az Atyához megyek.*” Ő visz bennünket az ő Atyájához. Nekünk ott van otthonunk. Vannak, akik itt akarják berendezni a mennyet, a tökéletességet. Jézus azt mondja: ő az Atyához megy. Szakadjunk ki az illúziókból: ez a világ nem az Atya világa. Ebben a világban mindig ott lesz a küzdelem és a győzelem vagy a vereség. Nem mi ragadjuk meg Jézust, és hozzuk ide, hanem ő ragad meg minket, és visz az Atyához.

A másik ószövetségi történetet *Ruth könyvében* olvassuk. Amikor Ruth elindul anyósával haza, Izráel földjére, amely neki persze nem a hazája, hanem idegen föld, akkor ezt mondja Ruth Naóminak: „*Ahová te mégy, oda megyek én is... néped az én népem, Istened az én Istenem...*” Ez visszhangzik Jézus szavaiban: „*Felmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, az én Istenemhez és a ti Istenetekhez...*”

Ezt többnyire elválasztásként értékeljük. Jézusnak Isten másként Istene, mint a tanítványoknak. Jézusnak másként Atyja az Atya, mint a tanítványoknak. Ha Ruth vallomását halljuk visszhangozni Jézus szavaiban, akkor inkább folyamatot hallunk: aki eddig másként volt az enyém és a tiétek, az mostantól fogva közös. Azért, mert Jézus az Atyához megy, s azért, mert ő testvéreinek nevez minket, azért közös a mi Istenünk és Atyánk.

Jézus által mondhatjuk Istenre: én Istenem és mennyei Atyám. Jézus által járulhatunk elé közvetlenül, mint gyermek az apjához. Ez Jézus szolgálata a mennyben: ott ül az Atya jobbán, és közbenjár értünk. Ott ül az Atya jobbán, s amikor mi is hozzá térünk imádságainkkal, ránk mosolyog: igen, ő is a testvérem.

■ BENCZE ANDRÁS

HETI ÚTRAVALÓ

„Áldott legyen Isten, mert nem utasította el imádságomat, szeretetét nem vonta meg tőlem.” (Zsolt 66,20)

Húsvét ünnepe után az 5. héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi bátorítják az élő Krisztus élő gyülekezetét: Isten Fiának az érdeméért meghallgat. Ezért szüntelenül imádkozzátok, mert az ima a lélek lélegzetvétele! „Kiáltok a magaságos Istenhez, ő mellém áll mindenkor.” (GyLK 712) S mert Jézus feltámadt a halálból, közbenjár értünk, Atyja színe elé viszi könyörgésünket, és imádságaink meghallgatását ígéri: „*Bizony, bizony, mondom nektek, hogy amit csak kérték az Atyától az én nevemben, megadja nektek, (...) hogy örömtök teljes legyen.*” (Jn 16,23b.24) *Dr. Luther* szerint: „Az imádság egyes-egyedül a hit műve, ezért imádkozni csak a keresztyén ember tud, mert nem a maga emberségére imádkozik, hanem Isten Fia nevében; így bizonyos is abban, hogy imádsága Isten tetszésére van.” Pál ma arra kér „*mindenekelőtt, hogy tartssatok könyörgéseket, imádságokat, esedezéseket és hálaadásokat minden emberért. Ez jó és kedves a mi üdvözítő Istenünk színe előtt, aki azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön*” (1Tim 2,1. 3–4). Salamont Isten bátorította: „*Kérj valamit, én megadom neked!*” Engedelmes szívet kért, ami tetszett az Úrnak; „*ezért teljesítem kérésedet: olyan bölcs és értelmes szívet adok neked, hogy hozzád fogható nem volt előtted, és nem támad utánad sem*” (1Kir 3,5.12). Mózes üres, felemelt kézzel imádkozva járt közben népéért, ezért Izráel legyőzte Amálekot. „*Áron és Húr pedig tartotta a kezét, (...) úgyhogy két keze fölemelve maradt naplementig*” (2Móz 17,12) A mennyei Atyjához imádkozó Jézus tanítványainak megfogalmazott „mintaimádsága” is így kezdődik: „*Atyánk...*” (Lásd Lk 11,2–4) Feltámadása után a negyvenedik napon „*felemelte a kezét, és megáldotta*” tanítványait. „*És miközben áldotta őket, eltávolodott tőlük, és felvitetett a mennybe.*” (Lk 24,50.51) Második könyvében Lukács így folytatja: „...*szemüök láttára felemeltetett, és felhő takarta el őt a szemük előtt.*” (ApCsel 1,9) De Jézus előbb keresztre, majd mennybe való felemeltetése nem öncélú tette volt Atyjának, hanem nevét dicsőítette meg általa. Előre megmondta: „*Én pedig, ha felemeltetem a földről, magamhoz vonzok mindenekeket.*” (Jn 12,32) Minden jó adomány és tökéletes ajándék felülről, a világosság Atyjától száll alá...” (Jak 1,17; LK); ezért „nézzünk fel Jézusra...” (Zsid 12,2; LK), és legyünk az ő tanúi! Pilátus – akaratlanul is – az első pogány tanújává lett a Messiás királyi uralmának: „*Te mondd, hogy király vagyok. (...) mindenki, aki az igazságból való, hallgat az én szavamra.*” (Jn 18,37) Mi már tud(hat)juk, ki az igazság, mert kijelentette: „*Én vagyok az út, az igazság és az élet...*” (Jn 14,6) Pál az el nem utasított imádság titkát fedi fel: „*Minden imádságotokban és könyörgésetekben imádkozzatok mindenkor a Lélek által.*” (Ef 6,18) Így „imádkozzátok és buzgón kérjete”: „Tiszta szívet és Szentlelket adj nekünk! Hallgass meg, Fiad nevében ha kérünk!” (EÉ 88,1)

■ GARAI ANDRÁS

Amikor másként szeretiünk...

„Hiszek a találkozásokban – abban, hogy egyszer másként találkozik az ember a gyerekével, az édesanyjával, a társával” – vallja *Schäffer Erzsébet* újságíró. A publicistát legtöbbször a *Nők Lapja* munkatársaként ismerik. Munkáját számos rangos kitüntetéssel – Pulitzer- és Prima Primissima Díjjal, a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével – ismerték el. Április 27-én a Lőrinci Érdeklődők Teaháza (LÉT) vendégeként a pestszentlőrinci evangélikus gyülekezetben „embermeséivel” érintette meg a szíveket.

Történetek elevenedtek meg a hallgatóság előtt: képzeletben elröpültünk a gyimesi csángók közé, melegszívű idős nénikkel találkoztunk a soproni utcákon, egy vonatfülke feszült, morcos utasai között találtuk magunkat, megjártuk Argentínát egy néptáncsoporttal, a HÉV-en „drága jó fiatalberrre” változott előttünk a cifrán káromkodó srác, s üzent a kar nélküli feszület is...

Schäffer Erzsébetet hallgatva megértettem, hogy valamit elveszítettem az elmúlt évek során, valamit, amit engednem kell újra felszínre törni. Rácsodálkozni az élet finoman hangolt dolgaira, felismerni Isten különleges csodáit s megosztani minél több-

bet abból, ami megérintett, formált, hálára indított. Az író nő szavai és könnyei, ahogy édesanyja betegségéről és az ápolás nehézségeiről mesélt

Schäffer Erzsébet

(mely olyan közel hozta őket egymáshoz, mint addig soha), felidézett bennem egy személyes történetet. A nagymamáról és az unokájáról. Egy betegségről és Isten csodájáról. Most ezt szeretném elmesélni...

Hála Istennek, vége a szüretnek! Minden rendben lezajlott: volt elég ember, sikerült leadni a szőlőt, a főzés is jól ment, túléljük. Egy kis szusszanás, aztán jöhet a kukoricatörés – gondoltuk.

Egyszer azonban a mama fájdalomra kezdett panaszkodni, s nem kelt fel az ágyból, mert nem volt erő a lábában. S mindez egyik napról a másikra történt.

Teltek a napok, a hetek, a hónapok, és a mama nem kelt fel az ágyból. A papa hűségesen ápolta. Vitte az ágytálat, kézbe adta, amit a mama kért, s időnként nagyokat nyelt a helyett, hogy türelmetlenül kifakadt volna. A szüleim is igyekeztek megtenni minden tőlük telhetőt. Jöttek, segítettek, anyukám főzött, mosott, vezette a háztartást. Ötödéves teológus voltam akkor. Ha tudtam, én is hazamentem Pestről, de igazából keveset tettem értük.

Egyszer anyukám felhívott, és megkért, jöjjen haza mielőbb. Mert ők már nem bírják. De a mama se. Fejébe vette, hogy meg fog halni. Meg aztán nem engedte, hogy ágy-neműt, hálóinget cseréljenek rajta. Azt hitte, hogy őt ki akarja tenni a családjá az otthonából... „Talán te még tudsz rá hatni, kislányom! Hi-

szen rád mindig hallgatott” – mondta édesanyám.

Hazamentem az esti vonattal. Szüleim vártak az állomáson, és máris indultunk a tanyára. Kilenc is elmúlt már, mire kiértünk. Életem egyik legszörnyűbb élménye volt, mikor a mama a fejemhez vágta, hogy *már én se* szeretem őt. Hiába győzködtem. Láttam, nagy a baj. Mi lesz velünk?

Igyekeztem rövid idő alatt letenni a félévi vizsgáimat, így a vizsgaidőszak második felét a mamával tölthettem. Végre én is ápoltam őt – némi terhet levéve ezzel a többiek válláról. Sok ellenkezés a részéről az örökzöld témákban, határozottság és türelem a részemről – napokig vívtuk a „harcunkat”.

Esténként javasoltam, hogy imádkozzunk együtt, pont úgy, azokkal a szavakkal, amelyeket ő tanított, s amelyekkel kisgyermekkorom óta mindig imádkozunk, ha együtt vagyunk. Megengedte, hogy hangosan mondjam a jól ismert imákat, de ő nem mondta velem.

Egyik este a saját szavaimmal is imádkoztam. Kértem Istent, hogy segítsen rajtunk. „Add meg, hogy a mama megérezze újra, hogy szerettem iránta mélyebb és erősebb, mint valaha!”

Néhány nappal később a mama vá-

ratlanul így szólt: „Kislányom, én rájöttem, hogy te nagyon szeretsz engem!” S nem sokkal később újabb csoda történt: fél év fekvés után talpra állt!

Persze, hosszú hónapok álltak még előttünk, de a gyógytornásszal töltött sok-sok óra meghozta az eredményt. A mama újra jár, és sok örömet talál az életben. Lelkesen balag azóta is járókeretével, gondozza a kertjét, vezeti a háztartást, éldegél a papával a tanyán, s együtt örülnek a huncut kutyusoknak meg az aranyos kiscicáknak...

Hat éve már ennek, de az élmény élénken él az emlékezetemben. Egyrészt mert csodálatos volt megtapasztalni Isten segítségét ebben a drámai helyzetben, másrészt mert megváltozott a viszonyom a nagyszüleimhez. Amíg kicsi voltam, ők gondoskodtak rólam. Amikor náluk voltam – és sokat lehettem velük –, akkor mesélt nekem, mosdattak, öltöztettek, vigyáztak rám. Amikor ők kerültek nehéz helyzetbe, én lehettem segítségükre – szüleimmel együtt természetesen. Most rajtunk volt a sor, hogy mosdassunk, öltöztessünk, főzzünk, meséljünk, törődjünk. Szeressünk, de másként.

■ HULEJ ENIKŐ

Szerkesztette: PÁL MARIETTA

Mint arról már lapunk múlt heti számában is hírt adtunk, egyházunk gyermek- és ifjúsági osztálya április 24-én Piliscsabán rendezte meg az idei országos evangélikus gyermeknapot. Sokan már az előző napot is itt töltötték, mert a XIX. országos evangélikus hittanverseny döntője is a piliscsabai Béthel Missziói Otthonban zajlott. A gazdag programválasztékot igei alkalmak, illetve a versenyek eredményhirdetése keretezte.

Reggel Gáncs Péter püspök nyitóáhitatában a természetlen fügefá példázatának segítségével hívta fel a kicsinyek és nagyobbak figyelmét a tápanyag megszerzésének és a gyümölcsstermésnek a fontosságára. Szavai megmozgattak mindenkit, a résztvevőknek meg kellett mutatniuk, hogy mindannyian lehetünk „fák”, kezdve a talpunktól, mely a gyökerünk lehet, a tenyerünkig, amely levélként is szolgálhat. De azt is hangsúlyozta, hogy ugyanakkor élő emberek vagyunk, akiknek a legédesebb termése a mosoly. A püspök is sok gyerek arcára csalt mosolyt, amikor áhitatára visszakérdezve a helyesen válaszolókat füfékkel ajándékozta meg.

Kézdy Péter piliscsabai lelkész a magvető példázatával bocsátotta útjára a nap során sok impulzussal gazdagodott közel ötszáz résztvevőt. Rajzos illusztrációi segítségével még a legkisebbek is megérthették – a hittanversenyre is visszautalva –, hogy bár sok energiát fektetünk munkánkba, a termés nem mindig akkor érkezik meg, amikor várjuk, az eredmény a szerető Isten kezében van.

■ GBM

További képek a <http://ifjusag.lutheran.hu> oldalon érhetők el.

V. országos evangélikus gyermeknap

Gáncs Péter püspököt és a gyermekeket is magával ragadó áhitat...

„A mai nap éppen megfelelő arra...” – Levente Péter és Döbrentey Ildikó

Szent György és a sárkány – interaktív mesejáték Róka Szabolccsal

Nem zsákhamacska...

A kisebbek és nagyobbak megismerkedhettek többek között a nemezelés és a kosárfonás rejtelmivel is

Az olajfából készült vándorkupa útjára indul...

Kőketánc – moldvai és gyimesi táncok, zenék, gyermekjátékok Sándor Ildikó és a Szigony zenekar vezetésével

Egyházkerületi kórustalálkozó

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület területén szolgáló énekkarok részére szervezett Cantate vasárnapi kórustalálkozó helyszíne az idén Pápa volt. A tizedik alkalommal megrendezett találkozó n a szombathelyi, a kőszegi, a répcelaki, a soproni, valamint a győri gyülekezet énekkara mutatkozott be. A kórusok a délelőtti istentisztelet liturgiájában is szolgáltak énekükkel, majd délután egyenként mutatták be tizenöt-húsz perces műsorukat. Idén a zsűri a kőszegi kórusnak ítélte oda a Weltler Jenő-emlékplakettet.

■ MENYES GYULA *felvétele*

KIRÁNDULÓ GYÜLEKEZETEK FIGYELMÉBE

A turultól Hunyadi Mátyás palotájáig

► **A hosszú, sötét telet elűző nap-sütés csalogatóan hívogatott, muzáj volt kimenni a szabadba. Ez alkalommal a Gerecse hegység délnyugati részét, a tatabányai turulemlékművet és Tata városát vettük célba. A Budapesttől rövid utazással elérhető terület tartalmaz, változatos programot kínál.**

Ha az M1-es autópályát idejében, vagyis az első tatabányai lehajtónál elhagyjuk, s a régi országúton megyünk tovább, nemsokára megeljük az útbaigazító táblát, amely a turulemlékműhöz vezető panorámautat jelzi. Közvetlenül a szobor közelében lehet parkolni, így elég pár lépést tenni, hogy megnézhessük Európa legnagyobb fémmadarát, amely félelmetesen őrködik mészkö talapzatán, s hirdeti Árpád fejedelem győzelmét a szláv *Szvatopluk* felett.

Az emlékműnél azonban nemcsak a tizenöt méter fesztávolságú monumentális alkotást érdemes szemügyre venni, hanem a lábunk alatt elterülő csodás panorámát is. Jó

jékoztatást kapva egyszersmind lelőhelyükről és korukról is.

Rövid, kényelmes erdei gyaloglás után érjük el a Szelim-lyuk nevű barlangot, amelynek megtekintése semmilyen felkészültséget, felszerelést, de még lámpát sem igényel. Néhány lépcsőfokon lemenve és egy sziklakapun átbújva tárul elénk a lélegzetelállító barlangterem látványa. Mivel geológiai folyamatok eredményeként mennyezete két helyen is felfnyílt a felszínre, nemcsak a hatalmas, tátongó – az autópályáról oly sokszor megcsodált – barlangszájon át, hanem felülről is érkezik fény, s így nappali világosságban lehet gyönyörködni a két barlangteremben. Az idősebbek, fáradtabbak az ismert, kényelmes úton térhetnek vissza a parkolóhoz, míg a bátrabbak és kalandvágyók egy keskeny hegyi ösvényen juthatnak el a turulemlékmű lábánál felbukkanó lépcsősorhoz, majd a járművükhöz.

A mozgás után jól is esett a rövid pihenő, amíg elértük Tatát. A nap-sugarban fürdő Öreg-tó partját sétálók lepték el, valóságos korzó alakult ki a sétány fölé magasodó vár előtt, melynek maradványai főként

gyók modern kori serege, élükön a mozgás örömeiben lubickoló apróságokkal. Érdemes felkapaszkodni az épület oldalában lévő lépcsősoron a kicsiny presszó teraszára, ahonnan mesés látkép tárul elénk: belátható az egész Öreg-tó.

Továbbhaladva azon a műemléki hídon hagyhatjuk el a várat, amely az egykor a várakorkba települt haltenyészet ivadéknevelő medencéi felett ível át. Közélében pedig egy másik nevezetes átkelő áll, ahol Nepomuki Szent János szobra védelmezi az elhaladókat. Nem messze tőle az egykori vízimalom kerekai roskadoznak szomorúan a saját súlyuk alatt. Látszik, már régen forgattak gabonaörlő köveket. Kissé távolabb meg a szép barokk kapucinus templom és a néha a város jelképeként is megjelenő, fából készült harangláb látható.

Tata és környéke számtalan látnivalóval várja, csalogatja az érkezőket. Értelmes, szép célja lehet gyülekezeti kirándulásnak csakúgy, mint ismeretszerző, vidám családi túrának, hiszen tóparti sétával, a közeli arborétummal vagy a kálváriadombi geológiai park élményével is gazdagodhatnak

időben akár Pannonhalma dombjait is felfedezhetjük a távolban.

Az emlékmű mögött tanösvény indul, amely kellemes sétát ígér, sőt egy ügyes ötlet eredményeképpen az út mellé kihelyezett kötőmbök segítségével megismerkedhetünk a környék jellegzetes kőzeteivel, némi tá-

gótikus és reneszánsz stílusjegyeket hordoznak. Az előtte kialakított romkert sejteti, mekkora építmény lehetett *Hunyadi Mátyás* egykori palotája.

Szépen, harmonikusan találkozik itt múlt és jelen, az elmúlt idöket idéző maradványok és a felüdülni vá-

az oda érkezők. A szervezőkor mindenképpen érdemes interneten vagy telefonon érdeklődni a látnivalókról, belépőkről, nyitva tartásról és az éppen aktuális lehetőségekről a helyi turisztikai irodában (telefon: 34/586-045).

■ GYARMATI GÁBOR

Zarándoklat Pappilanniemibe

► **Finnországba utazni – mindig ünnep. Nyelvrokon-látogatásra érkezik a Suomiban mindig szívesen látott magyar. Ezt még fokozza az a tény, hogy evangélikusként érkezünk evangélikusokhoz. Így történt ez a közelmúltban is, amikor a németországi Bensheim felekezeti közti kutatóintézete konzultációra hívta az európai egyházak protestáns képviselőinek egy csoportját az ezer tó országába – közelebből a Tamperétől mintegy húsz kilométerre található Pappilanniemibe –, a zarándoklat evangélikus teológiai értelmezésére és a turizmus hitbeli élményekkel való gazdagítására. A konferencia célja az volt, hogy egyházaink minél jobb lehetőséget biztosítsanak a gyalog, kerékpáron, autóval vagy szervezett turistaút keretében érkező vándoroknak a műemlék templomok és egyéb épületek, egyházi létesítményekben található művészi freskók vagy festmények megismerésére, s közben találkozzanak a ma élő gyülekezet szolgálatával, lelki életének kisugárzásával, esetleg még a hívek kisebb csoportjával is.**

Az Ausztriai Evangélikus Egyház három kiadványban ajánl protestáns zarándokútvonalakat. Feltüntetik bennük a megállásra késztető állomásokat, ahol látnivalók – egyházi s világi értékek – és barátságos gyülekezet fogadják az érkezőket.

A konzultáció résztvevői egyetértettek abban, hogy az ilyen jellegű kirándulások nem hordoznak semmiféle, Isten előtt érdemszerző jó cselekedetet, de a 21. század nagyon is mobil, zarándokutakon szívesen részt vevő emberét szembesíthetik önmagával, Teremtőjével, az egyház lelki kincsét továbbadni akaró missziójával és kulturális értékeket őrző küldetésével.

Előadónk, *dr. Thorsten Latzel* német egyházfőtanácsos számokkal is érzékeltette a zarándoklatok növekvő terjedését. Hannoverből például tizenhat utat szerveztek Santiagóba, a római katolikus dómot egy év alatt százhuszonötezen látogatták meg. A sokunk által ismert nürnbergi Szent Sebald evangélikus templom látogatóinak (évente több százezer turistának) lelki gondozására egészen a közelmúltig külön félállású lelkészséget tartott fenn a gyülekezet.

Amint az előadó hangsúlyozta, korunk embere felfedezte a lábát. A séta, a gyaloglás alkalmas arra, hogy szembeszálljunk a gyorsuló idő diktálta rohanó életformával, a lélegzetelállító sebesség szárnyalásával. A zarándok nyugodt életritmusa, elmélyülő meditációs készsége maga a megélt szabadság. Kikapcsolódás a mindennapok megszokott eseménysorozatából. Aki zarándokol, azt nem a televízió vonzza, nem csábítja a nagyvilág híreinek tarka kavalkádjá. Gondolatai között csak az öt körülölelő természet nyugalma és szépsége rejtőzik. Esetleg útítársaival beszélget közös élményük örömről. Belefeledkezik a Teremtő szépnék és harmonikusnak alkotott világába. Mindez nem menekülés, hanem feltöltekezés, a lényegre koncentrálás. Valójában nem sokra van szükségünk, csak egyre (Lk 10,42). – Íme, néhány gondolat a zarándoklat áldásairól.

Elisabeth Andersson asszony Svédországból az egyházi turizmussal kapcsolatban az ökumenikus szervezés lehetőségét villantotta fel. Örömmel szölt arról, hogy hazájában a kicsi katolikus egyház éppen a természet világában keres intenzív kapcsolatot a többmillió evangélikusság közösségeivel.

Dr. Margit Leuthold lelkész nő az általa írt értékes könyveken keresztül mutatta be az osztrák evangélikusok példaértékű kezdeményezését.

Finn testvéreink is bekapcsolódtak e sajátos misszió végzésébe, s a gyülekezet közösségteremtő eszközét, továbbá a hazaszeretet ébresztésének eszközét fedezték fel az egyházi turizmus ösvényein. Minderről *Tertu Etelae-maeki* újságíró nő beszélt a jelenlévőknek.

A zarándoklat nem maradt el a mi esetünkben sem. Mivel Finnország még hóval és csipős hideg széllel fogadott bennünket, csak rövid sétákra futotta, de Tamperét, Finnország második legnagyobb városát modern evangélikus templomaival, szép dőmtemplomát festményeivel szívünkbe véstük.

A konzultáció egész ideje alatt *dr. Matti Reppo* helyi püspök gondoskodó szeretetében részesültünk, aki negyvenfőnyi csoportunkat fogadta a püspöki székházban, és feleségével együtt vendégül látta. Beszámolt a finn egyház, benne a tamperei egyházkerület örömeiről és gondjairól, az előttük álló feladatokról. (Érdekes módon finn testvéreinknél mindig többen konfirmálnak, mint ahányan csecsemőkorban a keresztség áldásában részesültek.) A finn lakosság nem fogy, így az evangélikusság sem. Gyakori a költözés, a lakosság mobilitása nagy. A lelki mozgalmak élnek, de hagyományaik egyre kevesbedő létszámú közösségekben válnak ismertté.

Konzultációnkat naponta igei elcsendesedéssel kezdtük, többek között e sorok írójának szolgálatával. Délutánonként minden résztvevő saját egyházának ökumenikus szolgálatáról és turisztikai tevékenységéről számolt be.

Hazánkból a református egyházat *Gimesi Zsuzsanna* lelkész nő képviselte, aki az Ökumenikus Tanulmányi Központ munkatársaként elsősorban Izraelbe, a Szentföldre szervez és vezet utakat. Erdélyi egyházunk képviseletében *Mátéffy Ciprián* teológiai hallgató volt jelen, aki Lipcsében ösztöndíjaként folytatja tanulmányait.

Konferenciánk vasárnap istentisztelettel zárult, amelyen *Aline Looman-Graskamp* holland protestáns lelkész nő prédikált Ézs 40,31 alapján.

Az isteni vezetés bölcs előrelátásának jele volt, hogy finnországi együtt-létünket az izlandi vulkán kitörése előtti héten tarthattuk meg, így mindnyájan a tervezett időben érkezhattunk haza.

Finn testvéreinket újra szívünkbe zártuk, s talán e néhány sor is indíttást ad ahhoz, hogy hazai egyházi, gyülekezeti útjainkon missziói szempontokat is érvényesítsünk.

■ D. SZEBIK IMRE

HALÁLOZÁS

„*Atyám, a te kezedbe teszem le az én lelkemet!*” (Lk 23,46)
Dr. Selmeczy János evangélikus lelkész, az Evangélikus Teológusotthon igazgatója, egyetemi tanár április 24-én, életének 87. évében Isten örök országába tért. Életét, szeretetét, szolgálatát megköszönve, gyászisten-tisztelet keretében búcsúzunk tőle május 7-én 15 órakor a Deák téri evan-gélikus templomban. Gyászolják: felesége és családja, fia, meny-e, uno-kája, rokonai, valamint a gyülekezetek emlékező tagjai. A koszorúra szánt összeget az evangélikus lelkésképzés céljaira ajánljuk fel.

HALÁLOZÁS

A Borsod-Hevesi és a Hajdú-Szabolcsi Evangélikus Egyházmegye espe-resei szomorú szívvel, de a feltámadás és az örök élet hitével tudatják, hogy *Mezey Gábor*, a Tállya–Abaújszántó–Tokaj–Sátoraljaújhelyi Missziói Evangélikus Egyházközség lelkésze április 30-án, 31 éves korá-ban, súlyos betegségét követően visszaadta lelkét teremtő Urának és Meg-váltójának. Temetése május 7-én 15 órától lesz a nyíregyházi Északi te-mető főbejárati ravatalozójából.
Koszorúmegváltással a Tállya–Abaújszántó–Tokaj–Sátoraljaújhelyi Missziói Evangélikus Egyházközséget lehet támogatni. Számlaszám: OTP 11734042-20006785.
Sándor Frigyes és Sztankó Gyöngyi esperesek

HALÁLOZÁS

Isten akaratában megnyugodva, fájdalommal közöljük mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy *Hörömpő Pálné sz. Révész Zsuzsanna* ápri-lis 12-én visszaköltözött Urához. A búcsúztató szertartás május 7-én 10 órakor lesz Budakeszin, a Magyarországi Metodista Egyház Márta-Má-ria Idősek Otthonában (Rákóczi u. 2.). A hamvakat családi körben ké-sőbbi időpontban helyezzük el evangélikus szertartás szerint.
A gyászoló család

HIRDETÉS

Megjelent *Túrmezei Erzsébet összegyűjtött műveinek* 4. kötete, mely Erzsébet testvér műfordításait tartalmazza. Kapható a Huszár Gál könyvesboltban, a Luther Kiadó könyvesboltjában, valamint a kiadónál. Érdeklődni lehet *Herzog Csabánál* a 20/824-5536-os mobilszámon.

Istentiszteleti rend • 2010. május 9.

Húsvét ünnepe után 5. vasárnap (Rogate). Liturgikus szín: fehér.
Lekció: Jn 16,23b–27; Jak 1,22–27. Alapige: Zsolt 130,1–8. Énekek: 72., 322.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Balicza Iván; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Gertrud Heublein; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztójanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Hokker Zsolt; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv., kantátás) Cselovszky Ferenc; du. 6. (asztali beszélgetések) Szathmáry Csaba; **VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Aradi György; de. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, kétnyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; **IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Joób Máté; du. 6. (vespera) Missura Tibor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Novotny Dániel; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamás; **Pestújhegy, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. 10. (úrv., konfirmáció) Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Szirmai Zoltán; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. László Lajos; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Ittész István; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (családi vasárnap, vendég: Róka Szabolcs) Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Varga Gyöngyi; **Názáret-templom, Mátraszentimre-Bagolyirtás** de. fél 12.

Istentiszteleti rend • 2010. május 13.

Mennybemenetel ünnepe. Liturgikus szín: fehér.
Lekció: ApCsel 1,1–11; 1Kör 8,22–28. Alapige: Jn 20,16–18. Énekek: 278.

I., Bécsi kapu tér de. 11. (úrv.) Jorsits Attila; du. 6. Balicza Iván; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** du. 6. Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** du. 6. (úrv.) Bálintné Varsányi Vilma; **V., Deák tér 4.** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; du. 6. Gáncs Péter; **VII., Városligeti fasor 17.** du. 6. (egyházzenei áhítat, svéd kórus) Bogdányi Mária; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** du. 6. Szabó Bertalan; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** du. 6. (úrv.) dr. Blázy Árpád; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** du. 6. Bencéné Szabó Márta; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** du. 6. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** du. 6. Ponicsán Erzsébet; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** du. 6. Grendorf Péter; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. 10. Sóskuti Zoltán református lelkész; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** du. 6. Györi Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** du. 6. Széll Bulcsú; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** du. 6. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** du. 6. Endreffy Géza; **Soroksár, XXIII., Hősök tere 11. (református templom)** du. 6.

Összeállította: BODA ZSUZSA

Szlovák (s)óhaj

A Magyarországi Szlovákok Kutató-intézetének egyik alapítója, az intéz-mény címzetes tudományos tanács-adója, első igazgatója, az Eötvös Lo-ránd Tudományegyetem Bölcsészet-tudományi Kar Szláv és Balti Filoló-giai Intézetének egyetemi tanára, *Gyivicsán Anna* volt a tótkomlói evangélikus gyülekezet irodalmiest-sorozatának vendége április 28-án.

Az 1958 óta Budapesten élő, több kítettetéssel is díjazott professzor be-számolójában kiemelte, hogy a sok el-ismerés közül számára a legtöbbet a Tótkomlós diszpolgára cím jelenti. Annak a városnak az elismerése, amelyben hajdanán élt egy viszony-lag jómódú szlovák nagyparaszti, kö-zépparaszti réteg, amely védte és

A SZERZŐ FELVÉTELE

hordozta evangélikus kultúráját. A lu-theránus Gyivicsán Anna hangsúlyoz-ta: fantasztikusnak tartja mindazt, amit ez a közösség a kultúrájából megőrzött, épp ezért a Magyarorszá-gi Evangélikus Egyháznak ma – már csak az erőteljes nyelvi asszimiláció miatt is – nagyobb súlyt kellene fekt-etnie a német és a szlovák hagyomá-nyok megőrzésére és ápolására akkor is, ha ez nem éppen könnyű feladat.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

KIÁLLÍTÁS NYÍLT CINKOTA TÖRTÉNETÉRŐL

Új tények a kerület legrégibb településéről

► „**Ifjabb koromban nem kedveltem különösképpen a történelmet, de amikor egyre több bizonytalanságra, pontatlanságra, helytelen információra bukkantam a helytörténeti leírásokban, felébredt a kíváncsiságom, és addig nem nyugodtam, míg nem láttam tisztán egy adott kérdésben**” – vallja **magáról a nyolcvanadik életévét betöltött Lantos Antal**, aki Budapest XVI. kerületének helytörténészeként számos kiadvánnyal büszkélkedhet, s aki a **helytörténeti gyűjtemény tavaly megnyílt állandó kiállításának létrejöttéért is sokat fáradozott.**

Legutóbbi nagy lélegzetű írása Cin-kota történetét mutatja be a kezdetek-től 1860-ig. Az első kötetet hamarosan követni fogja a folytatás. „Amióta nyugdíjba vonultam – s ennek már harminc éve –, több időm jut a múlt kutatására. Rengeteg dokumentu-mot olvastam át. Nagy részük latin vagy német nyelven íródott, sőt ószlo-vák szövegekkel is bőven találkoztam. Ezek lefordítása nem volt könnyű fel-adat. A magyar nyelvű iratok válto-zatos kézírása is nehezítette a forrá-sok feldolgozását.”

A könyv anyagát (eredeti jegyző-könyvek, oklevelek, térképek) több mint hetven nagyméretű tablóra nyomtatva mutatja be a most másod-szor megrendezett kiállítás, amelynek helyszíne ez alkalommal a Cinkotai

Evangélikus Egyházközség új gyüle-kezeti háza.
Az április 26-i megnyitón jelen volt a könyv három szerzője: Lantos Antal mellett *Tóth Miklós*, a kerület fő-építésze, valamint *Széman Richárd*, aki a fotók, reprodukciók elkészítésé-vel járult hozzá, hogy nyilvánosságra kerüljenek a múlt tényei.
„Néhány félreértést el kell oszlatni – hangsúlyozta Tóni bácsi a kiállítás bemutatása során. – A köztudatban általában *Batthyány Ilona* érdemeit emlegetik. A kiállításon bemutatott iratok viszont egyértelműen bizo-nyítják, hogy férje, *Beniczky Gábor* végrendeletben kötelezte őt arra, hogy a családi kastélyt jótékony cél-ra ajánlja fel... Cinkota szlovákokkal való betelepítésével kapcsolatban is új adatok kerültek nyilvánosságra. A kiállítás – és a könyv – célja, hogy ezek a feltárt tények minél szélesebb kör-ben ismertté váljanak.”
A kiállítást *Vető István* helyi lelkész köszöntője után *Szász József* önkor-mányszati képviselő, cinkotai presbiter nyitotta meg. Felhívta a figyelmet a tárlat alapjául szolgáló könyvre, idéz-ve belőle egy régi történetet egy büsz-ke cinkotai gazdáról. Kiemelte a könyv olvasmányos, színes, élvezetes stílusát, amelyhez hozzájárulnak *Teszák Sán-dor* szellemes karikatúrái. Méltatta *Börcsökné Lásbas Hilda* grafikus és tördelőszerkesztői munkáját is.
A megnyitó után a gyülekezeti ház kistermében fehér asztal mellett folytatódhatott a vendégek kötetlen beszélgetése.

■ V. I.

HIRDETÉS

Credo – megjelent az evangélikus folyóirat 2009/3–4. száma

Ízelítő a tartalomból: Zászkaliczky Zsuzsanna: Ün-neptől ünnepig • Blatniczky János Dániel: Bizta-tás 2010-re • G. István László: Déli hármas oltár • Lackfi János: Pirosas • Szabó T. Anna: Jóbról – Ajándék – Születés • Ittész Gábor: A lélek virrasztá-sa • Jozefa Barreto: „...hacsak valaki meg nem ma-gyarazza” • Szentpétery Péter: Nem félek Darwin-tól, de fájdalmasan érint • Kézdý Edit: Kinek mi fáj? Néhány megjegyzés Szentpétery Péter válaszához

• K. Sebestény Nóra: Áprily Lajos önarcképe • Klembala Géza: Várjuk a Messiást? 250 éve halt meg G. F. Händel • Zászkaliczky Péter: A dia-kóniai teológia és korszaka – alulnézetből • Bogdányi Gábor: Virtuá-lis világban élünk • Tatai Erzsébet: A test, az ígéret és a megváltás. Mes-siások, Modem 2009. • Réz-Nagy Zoltán: Egy művészetkedvelő lelkész reflexiói • Potzner Barbara: A reneszánsz – hét tételben • Nagy Villó: Kálvintól Kálvinig • M. Veres Lujza: Kálvin hagyománya • Harmati Bé-la László: Késő barokk impressziók • Kertész Botond: Egy megkésétt, de nem elkésétt egyháztörténeti munka • H. Hubert Gabriella: Megké-sétt tisztelegés • Jozefa Barreto: A megtérés irányváltás? • Prakfalvi End-re: „Bölcsesség megépítette az ő házát” • Bereznay Tamás: Egy letűnt világ regénye

A *Credo* evangélikus folyóirat kapható a Luther Kiadó könyvesbolt-jában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a Huszár Gál papír- és könyves-boltban (1054 Budapest, Deák tér 4.), előfizethető a kiadóban (tel.: 1/317-5478, 20/824-5518; fax: 1/486-1229; e-mail: kiado@lutheran.hu; honlap: www.lutherkiado.hu).

HIRDETÉS

Szeretettel értesít-jük olvasóinkat, hogy az Ordass Lajos Baráti Kör kiadásában meg-jelent *Gémes Ist-ván Fellebbentett fátyol* című műve. A könyv a szerző huszonhárom igehirde-tését tartalmazza, ezek egyik ré-sze Jézus példázatairól, másik része Jézusnak a *János evangéli-umában* szereplő csodáiról szól.

A könyv 1250 forintos áron megvásárolható és megrendelhe-tő mind a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.), mind a Luther Ki-adó könyvesboltjában (1085 Bu-dapest, Üllői út 24.).

HIRDETÉS

Álláshirdetés

A Deák Téri Evangélikus Gimná-zium felvételt hirdet angol szakos, valamint ének-zene–karvezetés szakos tanári állásra. Mindkét áll-lás részmunkaidős. Képesítési fel-tétel: megfelelő tanári szakos egye-temi oklevél. Felekezetiükhöz kö-tődő, keresztény tanárok pályáza-tát várjuk. Csatolandó mellékletek: önéletrajz, keresztlelési igazolás, lel-készi ajánlás, pedagógiai elképze-lések, diploma másolata. A pályá-zatokat június 30-ig kérjük elkül-deni *Kézdý Edit* igazgatónak a gimnázium címére (1052 Buda-pest, Sütő u. 1.). Az állás elfoglalá-sának ideje: augusztus 15.

Hírek ha találkoznak

Teljesen természetesnek tűnik, hogy a RSS-olvasóban naponta összegyűlő hírek egymás társaságában plusz tartalommal ruházódnak fel. A médiapiaci változások és az informatikai fejlesztések egy képernyőre kerülnek, és viszonylag könnyű olyan megállapításokat kihámozni belőlük, amelyre a bennfentesek egyszerűen csak annyit mondanának, hogy ez a trend. Vagy a változások szele, amely azoknak lesz hűsítő fuvallat, akik bátran nyitva merik tartani a szemüket.

Friss hír, hogy az *Apple* táblagépéből, az *iPadből* már több mint egymillió darabot adtak el, ezzel lekörözve a cég okostelefonjának, az *iPhone-nak* és hordozható zenelejátszójának, az *iPodnak* az értékesítési sebességét. Az eladott *iPadok* száma huszonnyolc nap alatt lett hét számjegyű, míg az *iPhone-nak* ehhez hetvennégy napra volt szüksége, a legrégebbi *iPodnak* pedig másfél év kellett.

Két másik hír, hogy a *Hewlett-Packard*, illetve a *Microsoft* éppen ezekben a napokban függesztette fel saját, hasonló táblagépe fejlesztését. A *Slate*, illetve *Courier* névre keresztelt gépek sorsa igen kétséges, és leginkább azt a kérdést veti fel, hogy az informatikai piac ilyen jeles szereplői miért nem tudják megismételni az Apple sikerét.

Ez utóbbi cég pedig szárnyal. A zenelejátszója keltette lendület olyan anyagi sikert jelentett, hogy a cég ma könnyedén dönthet százmillió dolláros felvásárlásokról, ugyanis számláján gyakorlatilag kimeríthetetlen tőke áll a rendelkezésére. Valószínűleg ugyanis előbb ütközne a monopóliumellenes törvények tiltásaiba, mintsem hogy el tudná költeni az egészét.

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

Pedig annak idején éppen a *Microsoft Windows* nevű operációs rendszere volt az, amelyik a háztartásokba elhozta a könnyen kezelhető számítógép ígérétét. És bár a legtöbben találnak hibát vagy kivetnivalót ebben a rendszerben, vagy pusztán csak bosszankodnak a vírusok miatt, az tagadhatatlan, hogy manapság, ha számítógépről van szó, a legtöbb esetben *Windows* hajtotta masináról beszélünk.

Ez a korszak azonban véget ért. Egy darabig még lehet persze azzal felvágni a barátok és ismerősök előtt, hogy az asztali gépben milyen gyors processzor, mekkora memória és mennyire erős videokártya van, de most van megszületőben a számítógépek olyan generációja, amelynél ezek már nem számítanak. Ugyanis ezek a legkevésbé számítógépek. Ezek eszközök, amelyekkel szolgáltatásokat lehet igénybe venni. Amelyekkel például könyveket lehet olvasni, és ezekben akár az illusztráción lévő király koronája a földre is eshet, ha fejre állítjuk a gépet. Egy új világ. És ebben az új világban a lényeg a felhasználói élményen van, a pusztá vasnak pedig mindössze az a célja, hogy ezt lehetővé tegye. És az *Apple* példája azt mutatja, hogy ezt nem mindig a legerősebb és leggyorsabb alkatrészekkel lehet megvalósítani.

Egymillió eladott *iPad* táblagép egy hónap alatt pedig már annak a jele,

hogy az *Apple* tényleg valóra válthatja terveit. A cég a magazinpiac átalakítását vette célba. A színes, remek designnal kialakított lapok új életre kelhetnek a táblagép interaktív felületén, és a lassan hanyatló nyomtatottmédia-piac komolyabb szereplői minden bizonnyal ezt a lehetőséget fogják mentőövnek tekinteni...

Szintén friss hír, hogy átalakul a *Hírszerző* internetes újság. No persze nem vonzó táblagépre optimalizált lappá, hanem politikaiból gazdaságivá. Erősen kétséges a váltás sikere, de az oldal tulajdonosa ebben a formában nem fogja tovább finanszírozni a napi mintegy ötvenezer egyedi látogatóval rendelkező orgánomot, amely csak másodlagos szereplőnek számít a netes híroldalak között.

Elgondolkodtató, hogy az internetes sajtó is az elitizálódás irányába halad. Lesznek lapok, amelyek megenedhetik maguknak, hogy a különböző eszközökre – okostelefonokra, táblagépekre – kialakított változattal jelentkezzenek, míg a többiek számára ez nem vállalható anyagi megterhelést fog jelenteni.

Az internet demokratikus jellege éppen emiatt fog megváltozni, a nézettség ugyanis nagyban függ majd attól, hogy az olvasóknak milyen eszköz lesz a birtokukban. Hogy a kényelmes érintőkijelzős eszközök birtokában vajon megnéznék-e olyan oldalakat, amelyek nem kimondottan nekik készülnek. Ilyen körülmények között pedig mekkora árat hajlandó fizetni a jelenlétért egy egyház? Vagy legalábbis az a kérdés, hogy számolnak-e már ezzel egyáltalán...

■ NAGY BENCE

Dunai békehullámok

Szeretem a szójátékokat. Ezért is tetszett az elnevezés, amelyet német testvéreink adtak egy 2010 szeptemberében induló közös programsorozatnak. Amikor felkértek, hogy Magyarország képviselőtében vegyek részt az előkészítő bizottság munkájában, még nem tudtam, hogy a *Duna-hullám*, ez a bajoroknál igen közkedvelt sütemény – itthon is ismert. (*Receptjét a szomszédos hasábkon ajánljuk olvasóinknak.* – *A szerk.*) A programsorozat elnevezésében azonban még egy szót találunk: a *békét*. Nem véletlenül. Közös akciójukkal a Duna mentén élő evangélikus egyházak a kiengesztelődés, a békés egymás mellett élés fontosságára kívánják felhívni a figyelmet.

A Duna, amely Európa második leghosszabb folyója, tíz országon halad át, vízgyűjtő területe pedig további hét országot érint. A történelem folyamán számos ellenségeskedés, harc dúlt a partjai mentén. A Duna menti evangélikus egyházak közül most hatan (Württemberg, Bajorország,

Ausztria, Szlovákia, Magyarország és Románia evangélikus egyházai) összefogtak, hogy más példát mutassanak. A programsorozat célja, hogy bizonyítsa: el lehet fogadni egymást a krisztusi szeretettel, megteremthető az „erőszakmentesség kultúrája”.

Ez utóbbi kifejezés – az erőszakmentesség kultúrája – sokaknak ismerősen csenghet. Az Egyházak Világtanácsa (EVT) 2000-ben hirdette meg, hogy a következő évtizedben mindent megtesz az erőszak leküzdése érdekében. A különböző felekezetek szerte a világban számos rendezvénnyel, figyelemfelkeltő megmozdulással igyekeztek munkálkodni e cél érdekében, hogy a lakott föld valóban a békesség helye lehessen, ahol minden ember megtapasztalhatja, hogy félelmek nélkül, biztonságban, elfogadottságban élhet.

Az EVT által meghirdetett évtized a végéhez közeledik. A keresztények küldetése azonban – hogy tudniillik a békéltetés eszközei legyenek – nem szűnik meg. A 2010. szeptember 5-én

Ulmból induló, magyarul *Békehullámok a Dunán* elnevezésű programsorozat ezt akarja tudatosítani minden hívő emberben.

A béketeremtés állandó feladatunk marad, a közvetlen környezetünkben, a családban ugyanúgy, mint tágabb közösségeinkben, a társadalomban. Ahogyan a Dunán is le szokott vonulni egy-egy árhullám, egy esztendőn át úgy adják át egymásnak a szomszédos evangélikus egyházak a „stafétabotot”, hogy istentiszteleti alkalmakon, gyülekezeti rendezvényeken hívják fel a figyelmet e küldetés fontosságára.

A programsorozat elindítói Pál sorára utaltak: „...*nekünk adta a békéltetés szolgálatát.*” (2Kor 5,18)

Magyarországra a békehullám 2011 áprilisában érkezik. Az időponthoz közeledve részletesebb ismertetőt is olvashatunk majd a programsorozatról. Most csupán az elnevezést ízellegessük: *Duna-(béke)hullám (Donau-Friedenswelle).*

■ B. PINTÉR MÁRTA

EVÉL&LEVÉL

Félreharangoztunk...

Tisztelt Főszerkesztő Úr! Elnézést kérek, hogy az *Evangélikus Életben* 2010. április 11-én megjelent, a sárszentlőrinci harangokról szóló írásom némi kiégszítésre szorul.

Az I. világháború áldozatává vált két harang helyett (amelyeknek az elviteléről nagyanyám leveléből idéztem) a sárszentlőrinci gyülekezet 1923-ban két új harangot öntetett a soproni Seltenhóf cég (*tudomásunk szerint Seltenhofer volt a harangöntőcsalád neve – a szerk.*) által, egy 310 kilogrammos „B” és egy 152 kilogrammos „D” hangzásút. Így ismét három harangja lett a gyülekezetnek. Ezek közül az egyik harangot a II. világháború idejében rekvirálták el, és vált háborús áldozattá. Helyette a gyülekezet nem tudott új harangot állítani. Ennek a hiányát pótolta a 2008-ban *dr. Kéry Lajos* által ajánlékozott harang.

Adja Isten, hogy ehhez hasonló események ne némítsák el többé a szépen szóló harangok hangját!

Erős vár a mi Istenünk!

PESTI ISTVÁNNÉ (*Budapest*)

Evangélikus vonatkozású műsorok

Május 11-én (kedden) a bokodi evangélikus templom harangja szól az MR1 – Kossuth rádióban. A török hódoltság után, a 18. században Hont és Nyitra vármegyéből, valamint Bajorországból érkeztek a településre szláv és német ajkú telepesek. Az 1600-as években már állt egy paticsfalú templom. 1781-ben *Felner Jakab* tervei szerint építették fel az újat. A bokodi evangélikus templom 27 méter magas tornyában jelenleg két harang található.

Május 14-én (pénteken) 13 óra 11 perctől a *Csoóri Sándor* tiszteletére rendezett est részleteit közvetíti az MR3 – Bartók rádió. A Deák téri evangélikus templomban 2010. február 27-én *Szokolay Sándor* evangélikus zeneszerző *Tél végi tavaszváró* című művének ősbemutatójával köszöntötték Csoóri Sándort születésnapján. Közreműködött *Kertesi Ingrid*, *Pataki-Potyók Dániel* és *Domahidy László*, a nyíregyházi Pro Musica leánykar

és a Budapest-Hegyvidéki Kamarazenekar. Vezényelt *Szabó Dénes* és *Szokolay Sándor*.

Május 15-én (szombaton) 10 óra 50 perctől a Duna Tv Autonómia csatornájának nézői a tavaly elhunyt evangélikus festőművész, *Schéner Mihály* műhelyébe látogathatnak el.

FOTO: LUKÁCS GÁBI

Szokolay Sándor

Május 16-án (vasárnap) 14 óra 20 perctől a kántor és a gyülekezet kapcsolatáról beszélget *Trajtler Gábor* evangélikus lelkész-organaművész, *Raj Tamás* főrabbi és *Ullmann Péter* premontrei szerzetes.

SZERETET VENDÉGSÉGRE

Duna-hullám

Hozzávalók a tésztához: 37,5 dkg margarin, 25 dkg kristálycukor, 7 tojás, 25 dkg liszt, 1 csomag sütőpor, 2–3 evőkanál tej, 10 dkg durvára vágott dió vagy mandula, 2 evőkanál kakaópor, egy üveg magozott meggy.

Hozzávalók a krémhez: 15 dkg margarin, 4 evőkanál porcukor, 1 csomag „főzős” vaníliás pudingpor és a tasakján szereplő hozzávalók.

Hozzávalók a mázhoz: 10 dkg toratabevonó csokoládé, 1 evőkanál étolaj.

A tészta elkészítéséhez a margarint a cukorral és a tojásokkal gőz fölött jól kikeverjük, hogy a margarin ne legyen darabos. Az így kapott masszát a sütőporral, liszttel és a tejjel összekeverjük. A tésztát megfelezzük, és az egyik felébe a diót vagy a mandulát szórjuk, míg a másik felébe a kakaóport. Sütőpapírral kibéelt tepsibe először a sárga masszát öntjük, majd a tetejére a kakaósat. Az egészet elsimítjuk, és rászórjuk a meggyet.

FOTO: BODA ZSUZSA

160 fokra előmelegített sütőben megsütjük.

A krémhez először elkészítjük a pudingot a tasakon szereplő leírás szerint, majd hűlni hagyjuk. A margarint jól elkeverjük a porcukorral, és hozzákeverjük a kihűlt pudingot. Az így elkészült krémet egyenletesen a megsült tésztára kenjük.

A mázhoz a csokoládét gőz fölött megolvasztjuk az étolajban, és hullámokat locsolunk vele a sütemény tetejére.

HIRDETÉS

Názáret a Mátrában

A Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület Názáret-templomában (Mát-raszentimre-Bagolyirtás, Jókai u. 7–9.) májustól szeptember végéig minden vasárnap fél 12-kor istentiszteletet tartunk. A szezonnyitó istentisztelet május 9-én fél 12-kor kezdődik. Szeretettel várjuk az érdeklődőket.

Szeretettel hirdetjük, hogy ugyanitt szálláshelyek nyárra még korlátozott számban leköthetők. Jelentkezni *Herzog Csaba* lelkésznél lehet a 20/824-5536-os számon.

HÍREK, HIRDETÉSEK

A rákosszentmihály–sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb május 11-én Taizé-ima és énekegyüttlét lesz. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: <http://gyertya-feny.lutheran.hu>.

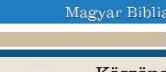
50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ÓRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levélcím: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

Az Evangélikus Külmissziói Egyesület (EKME) legközelebbi külmissziói estjén *Csepregi Sára* bölcész az indiai vallásokról, valamint indiai útja során szerzett tapasztalatairól tart vetített képes beszámolót. Időpont: május 17., hétfő 17.30. Helyszín: az országos iroda földszinti előadóterme (1085 Budapest, Üllői út 24.). Minden érdeklődőt szeretettel vár az EKME vezetősége.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik 2009-ben személyi jövedelemadójuk 1%-ával a közhasznú Magyar Bibliatársulat Alapítvány munkáját támogatták!

Kérjük, támogassa továbbra is a Biblia fordításának, kiadásának és terjesztésének ügyét!

Adószámunk: 19700739-2-43
www.biblatarsulat.hu

APRÓHIRDETÉS

A fehérvárcsurgói gyülekezet albérletet keres kétszobás lakásába 20 000 forint + rezsiköltséggel. Lelkészi ajánlólevél szükséges. Érdeklődni: 22/506-677.

FIZESSEN ELŐ
LAPUNKRA!

Új nap – új kegyelem

Vasárnap
Az az üzenet, amelyet kezdettől fogva hallottatok, hogy szeressük egymást. Aki gyűlöli a testvérét, az embergyilkos. 1Jn 3,11.15 (2Móz 20,13; Jn 16,23b–28/29–32/33; 1Tim 2,1–6a; Zsolt 95) A Szentírás két ember kapcsolatában nem beszél az arany középútról, az „élni és élni hagyni” elvéről, a közömbösségről. Két lehetőséget villant fel: szeretet vagy gyűlölet, élet vagy halál. A kettő között ott tátong az az áthidalhatatlanul mélynek tűnő szakadék, amelyen ember saját erejéből még nem kelt át soha. Jézus Krisztus hidat vert a mélység fölé, és átvisz a túlsó partra – halálból életre, a gyűlölethől a szeretetre.

Hétfő
Az embernek az értelme terveli ki útját, de az Úr irányítja járását. Péld 16,9 (Jn 3,27;1Kir 3,5–15; Zsid 4,1–13) „Ember tervez, Isten végez” – közhelyszerűen és rezignáltan mondogatják ezt az emberek, amikor valaki idő előtt halt meg, vagy egy jó terv kudarcba fulladt. Mintha Isten valami kozmikus ünneprontó lenne, aki meghiúsítja mindazt a jót, amit az emberek kiterveltek. Isten igéje éppen az ellenkezőjére akar rámutatni. Az ember eredendően bűnös, és szándékai közvetlenül vagy közvetve önző és gonosz célokat szolgálnak, de az Úr-nak van egy sokkal nagyobb, átfogó terve, amellyel az üdvösség irányába kormányozza a világot. Ennek a tervnek mi is a részei vagyunk – hála Istennek!

Kedd
Jézus így szólt tanítványaihoz: „Nektek megadatott, hogy értsétek az Isten országa titkait.” Lk 8,10 (Ézs 50,4b; 2Móz 17,8–13; Zsid 4,14–5,10) A tanítványság nem kevesebbet jelent, mint hogy betekintést nyerhetünk a legnagyobb titokba, Isten rejtélyes tervébe. Választ kapunk arra a legnehezebb kérdésre, hogy mi célból is élünk a földön. Jézus élete és tanításai megjelölik előttünk azt az utat, amelyet a föld legtöbb lakója hasztalanul keres. Sötét valási praktikák, életre szóló fogadalmak, önsanyargatások és véres rituálék jellemzik azokat az erőfeszítéseket, amelyekkel más világvallások hívei el akarják érni az üdvösséget. Jézus Krisztus által Isten megmutatta végtelen szeretetét: ingyen, kegyelemből ajánlja fel nekünk az örök életet.

Szerda
Bárcsak az Úr egész népe próféta volna, és nekik is adná lelkét az Úr! 4Móz 11,29 (Róm 12,4–5; Lk 11,1–4; Zsid 5,11–6,8) Az Úr parancsára Mózes kiválasztott a pusztában vándorló nép közül hetven vént, hogy vele osztozzanak a vezetés terheiben, és Isten akaratát közvetítsék. De Isten a kiválasztottakon kívül még másik kettőnek, Eldádnak és Médádnak is megadta a Szentlélek ajándékát, így azok is prófétálni kezdtek a táborban. Józsué meg akarta tiltani nekik a szolgálatot. Erre hangzik fel Mózes sóhajtása: bárcsak mindenki megkapná a prófétálás Lelkét! Isten Lelkének ma sem lehet határokat szabni. Hiszem, hogy a keresztény gyülekezetekben is számtalan lelki ajándék rejlik – sajnos többnyire kiaknázatlanul. A legtöbb helyen ugyanis még mindig úgy tekintenek a lelkészekre (és talán a lelkészek önmagukra is), mint magányos harcosokra, akik mai Mózesekként egyedül hordozzák a szolgálat minden terhét. Pedig tudom, hogy közösségeinkben vannak, akik megkapták a tanítás, a beteglátogatás, a lelkiigondozás vagy a bizonyágtétel ajándékát, de a többiek elnémítják őket.

Csütörtök
Mert nem örökké perlek, és nem vég nélkül haragszom – így szól az Úr. Ézs 57,16 (Róm 8,34; Lk 24,44–49/50–53; ApCsel 1,3–4/5–7/8–11; Zsolt 68,1–21) A próféta bizonyágot tesz arról a könyörülő Istenről, akit még nem ismerhetett úgy, ahogy Jézus Krisztusban megismertette (kinyilatkoztatta) magát, és szeretetét és kegyelmét sem foghatta fel a maga teljességében, ahogy Jézus Krisztusban tetet öltött. Mert ő elhozta a szabadulást – minden emberi képzeletet felülmúló módon – nemcsak Izrael népének, de az egész emberiségnek. Az övé az egyetlen név az ég alatt, amelyben üdvösségünk van. Fölösleges másfelé keresgelnünk.

Péntek
Vesztegetésre zánt ajándékot ne fogadj el, mert az ilyen ajándék vakká teszi a világosan látókat, és az igaz beszédet is elcsavarja. 2Móz 23,8 (1Jn 4,16; Jn 18,33–38; Zsid 6,9–20) Az elmúlt évek, évtizedek szomorú tapasztalata, hogy országunkban sok mindenki megvásárolható. De – bármennyire jólesne is – ezt az ősi intelmet nem alkalmazhatjuk pusztán korunk hatalmasaira. Minden emberhez szól, hiszen mindnyájan felelősséget hordozunk, döntéseinkkel egymás sorsát befolyásoljuk. Az ige figyelmeztet: ne a saját hasznunkat vagy az emberek tetszését keressük, hanem kérjük Isten bölcsességét és vezetését a mindennapjainkra.

Szombat
Ő az Úr. Tegye azt, amit jónak lát. 1Sám 3,18 (Jn 6,40; Ef 6,18–20/21–22/23–24; Zsid 7,1–10) Éli főpap ezekkel a rezignált szavakkal nyugtázta Isten üzenetét, amelyet az ifjú Sámuel tolmácsolt feléje. Neki és fiainak bűnhődniük kell majd az elkövetett visszaélésekért. Keserűen, de mégis elfogadja Isten akaratát, mert tudja, hogy az ő döntései szentek és mindenkor jók. Nekünk is Jézus keresztjére néző hittel kell Isten kezéből mindent elfogadnunk, amikor például a betegség, a gyász vagy a magány sötét árnyéka vetül életünk-re. „Mit Isten tesz, mind jó nekem, és bölcs minden végzése.” Ez legyen a mai napunk (akár egész életünk) mottója.

■ SÁGHY BALÁZS

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból május 9-étől május 16-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
11.20 / m1 <i>Evangélikus magazin</i> 19.00 / Duna Tv <i>Lázadó Rekviem – Verdi Terezinben (magyar koncertfilm)</i> (120') A náci Németország által megszállt Csehországban, Terezinben hozták létre azt a koncentrációs tábor-t, amelyet mintegy kirakatként mutogattak a világ felé. Az oda hurcolt emberek, amikor lehetőségük volt, színdarabokat, zeneműveket adtak elő. 1943–44-ben összesen tizenhat alkalommal adták elő a terezini gettóban Verdi Rekviemjét a táborba deportált művészek. A karmester, Rafael Schaechter és a művészek többsége Auschwitzban, gázkamrában végezte.	5.55 / Duna II. Autonómia <i>Gyöngyökkel gyökereztél</i> Moldvai archaikus népi imádságok 10.00 / Torony Rádió (Békés) <i>Lelki szósz</i> Evangélikus féléóra 12.05 / Bartók rádió <i>A Kodály vonósnégyes Schumann-hangversenye</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház féléórája 14.05 / m2 <i>Delta (tudományos magazin)</i> (25') 19.55 / Bartók rádió <i>Jean-Pierre Rampal (fuvola) és a Liszt Ferenc Kamarazenekar hangversenye</i> 20.00 / Duna Tv <i>Sohaország (amerikai filmdráma, 2005)</i> (99')	9.10 / Duna Tv <i>Magyar első.</i> Az első magyar sakkmester és sakk-kör 12.05 / Bartók rádió <i>Felejthetetlen hangversenye az MR archívumából</i> 13.00 / M. Katolikus Rádió <i>Rádiós regénytár: Krúdy Gyula: Így élünk Óbudán</i> 14.35 / Kossuth rádió <i>Tér-idő</i> Mitől szép a szép? 16.15 / PAX <i>Ami tőlünk telik</i> Pintér Béla koncertje 21.25 / TV2 <i>Gladiátor (amerikai–angol történelmi kalandfilm, 2000)</i> (139') 1.30 / TV2 <i>Kisvilma – az utolsó napló (magyar–lengyel–német filmdráma, 1999)</i> (115')	10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó.</i> Benne: Henry Du Mont: Babilon vizeinél – 136. zsoltár 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház féléórája 14.25 / RTL Klub <i>Túlélők háza (angol–olasz filmdráma, 2003)</i> (98') 19.30 / PAX <i>Pilátus</i> Reményik Sándor Pilátus című versének zenés feldolgozása a Poézis együttes előadásában 19.40 / M. Katolikus Rádió <i>Gospelkrónika</i> 20.00 / Duna Tv <i>Viszlát, Bajnok! (amerikai filmdráma, 2007)</i> (111')
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
12.05 / Bartók rádió <i>Bravissimo.</i> Benne: Bach: g-moll fantázia és fuga BWV. 543. 12.45 / PAX <i>Ifi cafe – kávéház a város szélén (koncertfilm)</i> 14.00 / Bartók rádió <i>A hét zeneszerzője: Felix Mendelssohn Bartholdy</i> Kamarazenétől az oratóriumig 16.45 / Mária Rádió <i>Hitvédő</i> Győri Tamás evangélikus, Bacscai Bálint református lelkész és Ipoly atya hitvédelmi műsora 19.54 / Kossuth rádió <i>Muci.</i> Gárdonyi Géza meséjét Béres Ilona mondja el 20.00 / Duna Tv <i>Tolvajok hercege (luxemburgi–angol–német kalandfilm, 2006)</i> (98')	5.20 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i> 11.00 / Viasat History <i>A középkori gondolkodás (angol dokumentumfilmsorozat, 2008)</i> (60') Hit 13.11 / Bartók rádió <i>Hangverseny Csoóri Sándor tiszteletére</i> (Deák téri evangélikus templom, 2010. február 27.) 14.50 / Duna Tv <i>Tokaj szőlővesszein...</i> (magyar ismeretterjesztő film) 16.40 / Duna Tv <i>Beavatás</i> A föltámadás és a tudomány 20.30 / Kossuth rádió <i>Kultúrkör</i> 21.30 / m1 <i>A lány és a farkasok (francia filmdráma, 2008)</i> (106')	7.00 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 10.00 / m2 <i>Miért?</i> 1945. április 4–13.: Felszabadítás? Megszabadítás? Megszállás? 10.50 / Duna II. Autonómia <i>Schéner Mihály műhelyében (magyar dokumentumfilm, 2003)</i> (25') 12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> Doroszlói emlékek 13.00 / Lánchíd Rádió <i>Hittel és gitárral</i> Keresztény kortárs zenék 13.29 / Bartók rádió <i>Andrea Marcon játszik az ansbacher St. Gumbertus-templom orgonáján</i> 18.04 / Kossuth rádió <i>Rendszerváltoztatók – húsz év után.</i> Elek István beszélgetőtársa Szűrös Mátvás	6.03 / M. Katolikus Rádió <i>Orgonamuzsika</i> 9.05 / Kossuth rádió <i>Anyanyelve – magyar</i> A külhoni magyarok élethelyzete 10.45 / m1 <i>Református magazin</i> 10.10 / m1 <i>Református ifjúsági műsor</i> 14.20 / Bartók rádió <i>Beszélgetések az egyházzeneről</i> Kántor és gyülekezet 15.55 / m2 <i>ARCPoétika</i> Lovász Irén énekes 16.30 / Mária Rádió <i>Ökumenikus lapszemle</i> 17.40 / m1 <i>Magyarország története</i> A Horthy-korszak 22.25 / Duna Tv <i>Transylvania (francia filmdráma, 2006)</i> (98')

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line:** www.evelet.hu, www.evangelikusélet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: P. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line:** Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők:** Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba zánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

